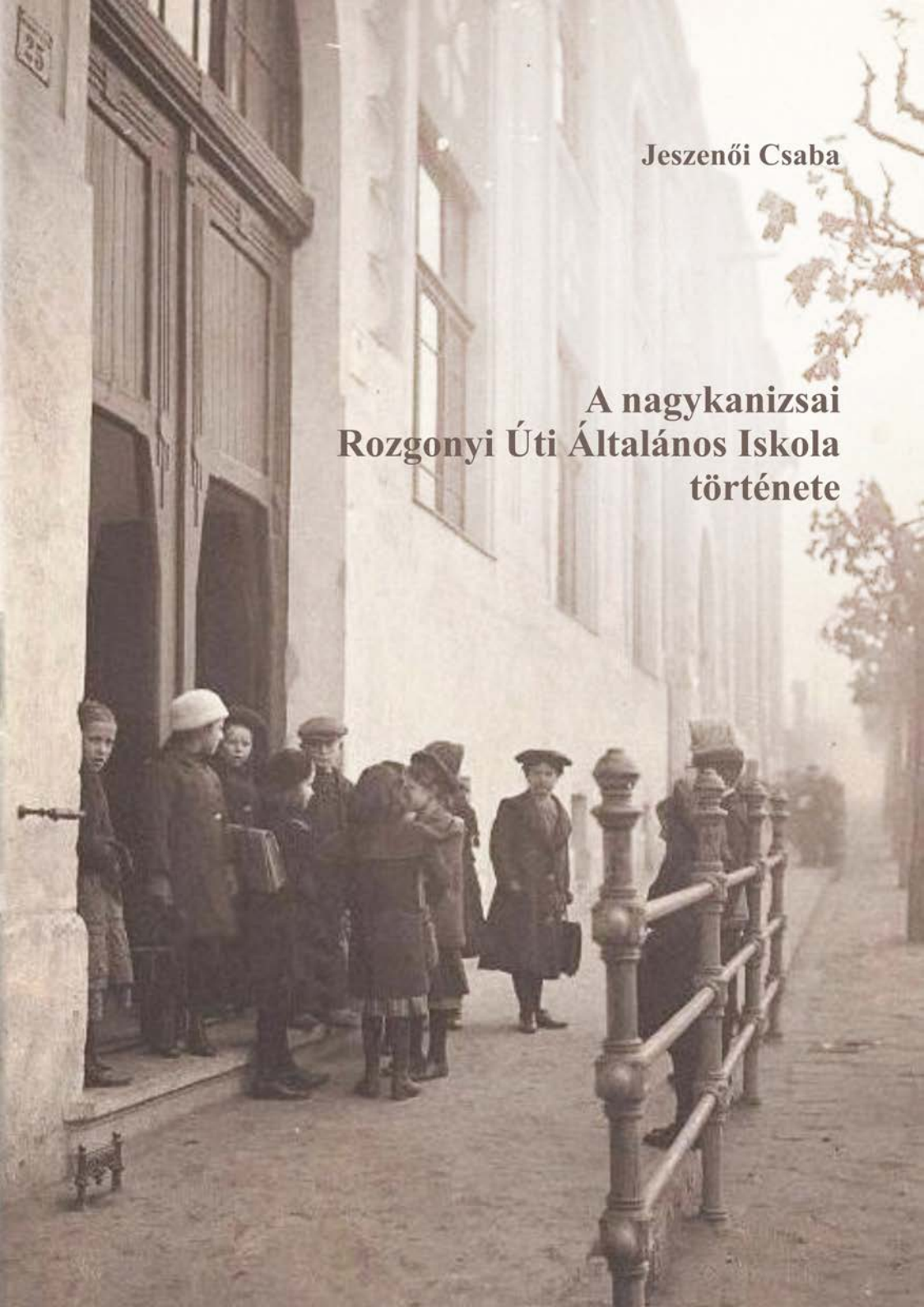

Jeszenői Csaba

A nagykanizsai
Rozgonyi Úti Általános Iskola
története

Jeszenői Csaba

A nagykanizsai Rozgonyi Úti Általános Iskola története

Jeszenői Csaba

**A nagykanizsai
Rozgonyi Úti Általános Iskola
története**

Nagykanizsa 2011

A könyv a Rozgonyi Általános Iskola Diákjaiért Alapítvány támogatásával, az iskola épülete átadásának 100. évfordulója alkalmából jelent meg.

Lektorálta:

Andl Helga, Andl Melinda,
dr. Beck Zoltán, Czupi Gyula

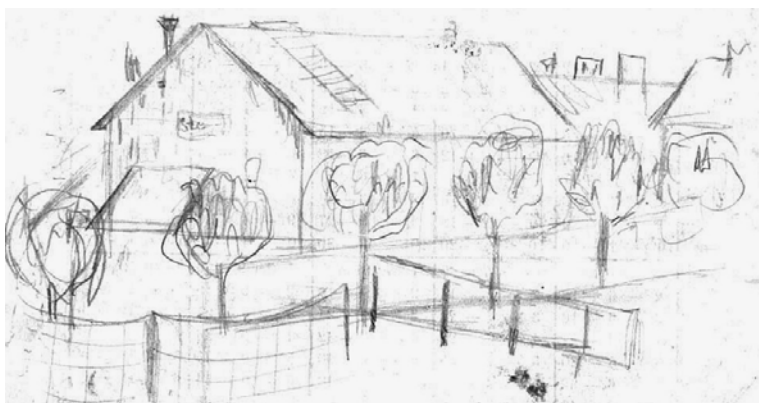
ISBN 978-963-9782-24-2

Kiadja a Czupi Kiadó
8800 Nagykanizsa, Pityer u. 19.
Tel.: +36 93 320766, +36 30 9371614
www.czupi.hu

Tartalom

1. Iskolatörténet	7
1.1. Előzmények	7
1.1.1. Államosítás, az intézmény megalakulása	12
1.2. Az államosítástól a második világháború végéig	14
1.2.1. A Rozgonyi utca. A körzet iskolaépületei	14
1.2.2. Iskolai hétköznapiak	19
1.2.3. Öt nehéz év	24
1.2.4. Békeidők a két háború között	26
1.2.5. Infrastrukturális állapotok	30
1.2.6. Egészségvédelem, testi nevelés	34
1.2.7. Kultúra, ünnepek	36
1.2.8. Cserkészlet	40
1.2.9. Egy viharos tanév	42
1.2.10. Visszaemlékezések	43
1.3. 1945-től 1957-ig	45
1.3.1. „Az iskolába betört a Párt...”	48
1.3.2. A cserkészlet vége, az úttörőmozgalom kezdetei	52
1.3.3. Az oktatás keretei, a hittan helyzete	57
1.3.4. Nevelési irányítások	61
1.3.5. Napközi, kollégium, óvoda	62
1.3.6. A forradalom	64
1.4. Forradalom után, rendszerváltás előtt	68
1.4.1. Politikai befolyás, ideológiai hatások	68

1.4.2.	Épületgondok	73
1.4.3.	Oktatás, nevelés	76
1.4.4.	A hírnév zászlóvivői, sikerkovácsok	80
1.5.	A jelenkor	86
1.5.1.	A nagy megújulás	87
1.5.2.	Iskolai élet, eredmények	90
2.	Béres János életrajza	97
3.	Brauner Lajos és az iskola könyvtára	102
4.	Bélyegző-történelem	107
5.	Márka néni	112
6.	A Rozgonyi pedagógusai	114
7.	Csoportképek 2011/12	123

*A Rozgonyi utca a városi színházzal, az Arénával és a későbbi iskola helyén lévő katonai tenispályával egy gimnazista rajzán 1909-ben**

* Tarnóczky Attila: Hol, mi? Kanizsai házak és lakói. Nagykanizsa, 2010. (<http://holmi.nagykar.hu/irasok/4659/1.html>, 2011. 01. 29., 13:20)

„A nevelésnek egyik fő eszköze a szeretet. Csak az a tanító tud igazán szép eredményt elérni és az életnek nevelni, akinek minden cselekedetét a szeretet hatja át. Csak az a tanító tud jó és nemes lelkű embereket nevelni, pedig a jó emberekre a mostani sivár kornak nagy szüksége van.”

(Plánder János tanító)¹

1. Iskolatörténet

1.1. Előzmények

A 100 évesként emlegetett Rozgonyi Úti Általános Iskola történetének kutatása során meg kell vizsgálni Nagykanizsa oktatásának régebbi múltját is, hogy láthatóvá váljon az intézmény kialakulásának folyamata. Az iskola ugyanis nem új alapításúként jött létre, hanem egy gazdasági indíttatású városvezetési szándék és egy jogi eseménysor, egy tulajdonképpeni átszervezés folyamán keletkezett 111 éve. A mai épület átadása ugyanakkor kétség kívül 1911-ben történt. S hogy mennyire nem egyszerű a történet: az „ősrozgonyi” létrejöttékor még nem is volt a Rozgonyi utcában iskolaépület. Vagyis volt. Illetve akkor nem is volt még Rozgonyi utca. És egyáltalán: ki is az a Rozgonyi?

A múlt feltárására hivatott kutatás során a legfontosabb írott és/vagy képi források – a számtalan szintén jelentős, de kisebb terjedelmű információ mellett – a következők voltak:

- Az iskola irattára (a hivatkozásokban RI), amelynek állománya meglehetősen foghíjas az 1956 előtti anyagokat tekintve.
- A Zala Megyei Levéltár rozgonyis gyűjteményének iratai és naplói (a fondjegyzékben: VIII. 197., a hivatkozásokban ZML.

¹ A tantestület 1929. május 5-i ülésének jegyzőkönyvéből. RI. ikt. nélkül.

VIII. 197.), amelyek szintén hézagok ugyan, de együtt jól kiegészítik egymást.²

- A Zalai Közlöny korabeli számai.
- A három igazgatósági körzet által 1900-tól 1943-ig megjelentetett éves értesítők.
- A Béres Sándor ny. középiskolai tanár és Béres Ilona tulajdonában lévő, nagyszüleiktől, Béres Jánostól és Béresné Ferenczy Idától származó hagyatékok.

Szabó István, a III. igazgatósági körzet (Kiskanizsa) igazgatója éppen a Rozgonyi és a kiskanizsai új iskolaépület egyidejű, 1911-es átadása kapcsán érezte úgy, hogy össze kell foglalnia Nagykanizsa oktatásának múltját.³ Filó Ferenc, a II. körzet (Rozgonyi) igazgatója kötelességét teljesítette, amikor a megyei királyi tanfelügyelőnek az iskola épületeinek története mellett Nagykanizsa neveléstörténetét is bemutatta 1928-ban, jelentős részben felhasználva az elsőként említett szöveget.⁴ Ezekben leírták, hogy már 1911-ben sem voltak fellelhetők 1869-nél, ill. 1875-nél régebbi okmányok az iskolák irattáraiban. (A szegedi tanárképző földrajz tanszékén viszont 1941-ben született egy dolgozat *Nagykanizsa. Városföldrajzi tanulmány* címmel, amelyben a szerző Ketting Klára lejegyezte, hogy „*az első hiteles írott nyom, ami az iskolai életre vonatkozik, az 1731. május 7-én kelt bejegyzés, mely arról tanúskodik, hogy a város akkor már gyűjtögette a pénzt iskolaépítésre*”.⁵)

Az 1868-as népoktatási törvény hatására jött létre Nagykanizsa egységes alapfokú oktatás. Igazgató a piarista gimnázium ve-

² Az iskola éppen az 50 éves jubileumára készült, amikor Degré Alajos, a Megyei Levéltár igazgatója megállapodást kötött az akkor még teljesnek mondott irattárolmány selejtezéséről, valamint elszállításáról. Ez évben egy iskolatörténeti munka megírásának ötlete is felvetődött. (RI. ikt.: 133/1961.) 1966-ban aztán újabb adag került Zalaegerszegre.

³ A Nagykanizsai Magy. Kir. Állami Elemi Népiskola három igazgatósági körzetének értesítője az 1911–12. iskolai évről. XIII. évfolyam. Szerkesztették: a körzeti igazgatók. Nagykanizsa, Fischel Fülöp, 1912.

⁴ Lepecsételt pizkozati példány. 1928. aug. 28. RI. ikt.: 203/1928.

⁵ Később Kotnyek István is megerősíti pl. a *Nagykanizsai városi iskolák (1690–1849)* c. tanulmányában. -In: Nagykanizsa. Városi monográfia. Második kötet. Nagykanizsa, 2006.

zetője, Kottek Nándor lett. Megalakult az iskolaszék Babochay György (Nagykanizsa polgármestere 1878–1896) elnökletével. Még az alakuló ülésen, 1869. október 29-én meghatározták a tanítói javadalmazást a gyűlésen jelenlévő – szegedi származású, de Nagykanizsán élő – Bója Gergely királyi tanfelügyelő indítványára: 600 osztrák értékű forint,⁶ hat öl keményfa, szállás és kert beszámításával.⁷ Az éves tandíj 2 forint lett. (Minden évfolyamra – kötelezően – be kellett iratkozni, s mégis tandíjat kellett fizetni!) S hogy milyen haladó szellemű és korszerű gondolkodású testület jött létre, azt bizonyítja az alakuló ülés jegyzőkönyvének e fejezete is:

„Miután dicső őseink is már felismerték a történetből mint a nemzetek és államok viszontagságai tárházából, hogy úgy egyesek, mint az összes polgárságnak sorsa főleg a nevelés minőségétől függ, mindeztideig azonban e téren tett minden intézkedések még a nemzet várakozásának tökéletesen meg nem feleltek: a mostani országgyűlés ez érdemben is kimutatta hazafiui buzgóságát és bölcs gondolkodását, amidőn a hazai ifjuság helyesebb neveltetése és taníttatása módjáról értekezett és értekezését a felség eleibe terjesztette s a népiskolai közoktatás tárgyában szentesített törvényt eszközölt 1868. évi dec. 5-én. E nemes célt szolgáló törvények értelmében a cél szentségétől buzdítatva, a helybeli tanács megválasztotta az iskolaszék tagjait.”⁸

1870-ben pályázat útján megválasztották a tantestületet, amelynek kizárólag férfi tagjai voltak. Közülük Juhász Péter 1895-ig tanított a későbbiekben jövendőbeli „rozgonyis” helyszínen: a Teleki úton. (Ekkor a Zrínyi, a Teleki és a Magyar utcákban voltak bérelt, oktatásra használt helyiségek.) A további névsor: Tóth István, Rosenblüh (később Rozgonyi!) Lajos, Páros Endre,⁹ Nucsecz Jó-

⁶ A Nagy-Kanizsai községi népiskolák növendékeinek név- és érdemsorozata az 1895/96. tanévben, Nagy-Kanizsa, Fischel Fülöp, 1896. szerint 650 forint.

⁷ A rendes tanítóknak 1877-től bevezették az ún. évtödös korpótléket, a segéd-tanítóknak 1879-ben.

⁸ Közli: A Nagykanizsai Magyar Kir. Állami Elemi Népiskola három igazgatósági körzetének értesítője az 1911–12. iskolai évről. XIII. évfolyam. Szerkesztették: a körzeti igazgatók. Nagykanizsa, Fischel Fülöp Fia, 1912. 4. o.

⁹ A Zala 1948. március 31-én megjelent számában interjút közölt lányával, Dezső Aladárnéval, aki elmondta, hogy a családi emlékezet és egy bizonyító erejű fotó

zsef (Kottek után 1873-ig igazgató, majd megyei tanfelügyelő), Récsey György (igazgató 1897–1899), Horváth Pál (igazgató 1873–1883), Pecze Antal, Németh Ignác (igazgató 1883–1897), Horényi Pál, Vágner Miklós, Rózsavölgyi Antal.¹⁰ Közülük mindössze Horényi élte meg tanítóként, hogy 1900-ban, az államosításkor letehesse az esküt. Már ekkor megvolt a teljes hat évfolyamos képzés, ami aztán három év múlva négy évfolyamosra szűkült – állítólagos érdeklődéshiányra hivatkozott az iskolaszék –, s csak jó 30 év múlva indultak újra 5-6. osztályok. Az első tanárnőket, Kaffka Katalint és Berecz Ilonát – Szabó és Filó szerint – 1871-ben alkalmazták, mint kézimunkatanítókat, de 1873-ban már osztályvezetéssel is megbízták őket. Egészen a második világháború utánig az egytanítós modellt alkalmazták az alapfokú oktatásban, legfeljebb a rajzot, a kézimunkát és a hittant tanították más tanerők, ill. egyházi személyek. Az első – 1870/71-es – tanévben a 14 tanító 823 tanulót okított.

1877-ben felépült a már nagyon várt Zrínyi utcai iskola, majd 1882-ben a Rác utcai, később az Arany János utcai (1885), végül a régi épület helyén a Belsőteleki utcai (1886).¹¹ Új iskola ezután 1911-ig nem épült, mindössze további épületeket vontak használatba (pl. Huszti tér, Hunyadi u.), illetve béreltek. A zsúfoltság mai ésszel szinte felfoghatatlan volt, nem ritkán 100 fő fölötti osztálylétszámokról adtak hírt, de – ha hihetünk az adatoknak – 1874-ben a kiskanizsai 1. leányosztályba 210 tanuló járt.¹² Azaz nem mindig járt, mert a tankötelezettség teljesítése nagy nehézségekbe ütközött. A kezdetekben a tanköteles korúak kétharmada nem járt isko-

(valószínűleg dagerrotípiá) tanúsága szerint Páros Endre Kossuth fiainak magántanítója volt, valamint Petőfivel is találkozott katonaként. Szépunokái (Páros Angelika, Anasztázia és Tamás) 2011-ben a Rozgonyi tanulói.

¹⁰ Az 1895/96-os értesítőben ezzel szemben Juhász segédtanítóként van megemlítve, míg rendes tanító Rózsavölgyi Ilona és Biba Kornélia, s az iskolaszék alakuló ülése is október 17-i dátummal szerepel.

¹¹ Tarnóczky Attila: Hol, mi? Kanizsai házak és lakói. Nagykanizsa, 2010. (<http://holmi.nagykar.hu/irasok/4736/1.html>, 2011. 01. 29., 13:03)

¹² Még 1936-ban is megtörtént, hogy a zsúfoltság miatt egyes osztályokban az írásbeli munkát a gyerekek nem tudták elvégezni. Filó igazgató helyzetjelentése a polgármesternek 1936. okt. 20-án, RI. ikt. nélkül.

lába,¹³ de még az 1920-as években is szabályos tanítói kommandók szállták meg a várost az iskolakerülők után kutatva. Abban a korban azonban a szülők sem tartották túlságosan fontosnak a tanulást, az idényjellegű munkák is gyakran elszólították a gyerekeket, valamint a nagyon gyenge minőségű, sőt hiányzó ruházat egyszerűen nem tette lehetővé a hidegebb időszakokban a bejárást. A gyerekek iskola mellé járási ösztöneiről nem is beszélve...¹⁴

A községi elemi népiskolák tanítótestülete 1896/97-ben: 1. Vlasits József, 2. Szalay Dénes, 3. Janda Károly (kertész), 4. Gergye Sándor, 5. Szabó István, 6. ? (rk. hitoktató), 7. Erdősi Bálint, 8. Szalay Sándor, 9. Kovács Miklós, 10. Tóth István, 11. Szabó István (rk. hitoktató), 12. Páros Endre, 13. Pichler Pál, 14. Récsey György, 15. Venczel Rezső, 16. Németh Ignác, 17. Orbán István, 18. Lisztner József, 19. Bánekovich János, 20. Váry József, 21. Dolmányos Ferenc, 22. Kottlerné Pataki Vilma, 23. Kovács Miklósné, 24. Erdősiné Novák Lujza, 25. Wágner Miklósné, 26. Váry Józsefné, 27. Kaan Irma, 28. Újváryné Gerőcs Anna, 29. Farkas Vilma, 30. Poredusné Szakonyi Irma, 31. Poredus Antal, 32. Szalayné Juk Etelka, 33. Almásyné Mantuano Janka

¹³ Barbarits Lajos: Nagykanizsa. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatal, Budapest, 1929. 270. o.

¹⁴ Az 1921/22-es tanévben a II. körzetben (egyszerűbben, de nem pontosan: a Rozgonyiba) 61 mindennapi tanköteles nem iratkozott be a megjelölt határnápig, szeptember 8-ig. Közülük mindössze három gyermek esetében tudtak alapos okot kimutatni a családokat felkereső tanerők. E magyarázatok olvashatók a dokumentum megjegyzés rovatában: *hátgerinc görbülés, gyenge elméjű, hülye.* (sic!) A városi tanácsnak küldött kimutatás. RI. ikt.: 108/1921.

1.1.1. Államosítás, az intézmény megalakulása

A lassan mégis csak gyarapodó gyereklétszám komoly anyagi terheket rótt a városra, s ezért már 1882-ben felvetődött az államosítás gondolata. Az iskolaszék ajánlotta, hogy „kerestessék meg a magas kormány az iskolák segélyezése, vagy átvétele iránt”.

Az elemi népiskolák államosítására végül – Kaposvár és Zalaegerszeg után a Dunántúlon harmadikként – 1900. január elsején került sor. „Nagy-Kanizsa város évek hosszú során át valóban példás áldozatkészséggel tartotta fenn és fejlesztette községi iskoláit, de mivel utóbbi időben a reá nehezedett anyagi terhek már-már kimerítették erejét és szemben állott a bizonyossággal, hogy iskoláit az igényekhez mérten továbbfejleszteni nem bírja: megtette a lépéseket az államosítás érdekében. Hosszas tárgyalás után a város óhaja beteljesült.”¹⁵ Megelőzőleg az 1899. októberi városi közgyűlésen a minisztérium szerződéstervezetét a képviselők 90 igen szavazattal 1 ellenében fogadták el,¹⁶ s az aláírásra 13-án, a miniszteri jóváhagyásra december 20-án került sor. A megállapodás értelmében a város évi 18.000 forintra volt köteles hozzájárulni a fenntartáshoz,¹⁷ de az 1900. évi költségvetésben mégis ennek kétszeresét különítették el. Felállították a gondnokságot, kijelölték az újonnan létrehozott három igazgatói körzet vezetőit, tantestületeit. A három körzetet számozása mellett ekkor központinak (I. körzet, a mai Zrínyi és környezete), kültelkinek vagy külsőnek (ez volt a II., a legnagyobb körzet, a későbbi Rozgonyi) és VII. kerületinek (III. körzet, Kiskanizsa) nevezték. Igazgatóik sorrendben Venczel Rezső,¹⁸ Szalay Sándor és Szabó Dénes lettek. Ezen akussal a községi elemi népiskolák működése megszűnt.

Szalay Sándor (Kerecseny, 1856 – Nagykanizsa, 1934), a II. körzet igazgatója a Zalai Tanügy, a Zala és a Zalai Közlöny fő-

¹⁵ A nagykanizsai állami elemi iskola 3 igazgatósági kerületének értesítője 1899–900-ik iskolai évről. I. évfolyam. Összeállították: a kerületi igazgatóságok. Nagykanizsa, 1900. Fischel Fülöp Könyvnyomdája.

¹⁶ Zalai Közlöny, 1899. okt. 21.

¹⁷ Államosítási szerződés. Másolat a másolatról 1924. július 28-án. RI. ikt. nélkül.

¹⁸ A községi elemi népiskolák utolsó igazgatója 1899 ősze, Récsey nyugállományba vonulása után.

szerkesztője, Vas Álmos álnéven 1883–1887 között szerzője, a kanizsai székhelyű Zalavármegyei Általános Tanítótestület elnöke, a Járasköri Tanítóegylet elnöke, az Országos Tanítóegylet alelnöke volt. A városi képviselőtestületben a kisdednevelésügyre felügyelő bizottság tagjaként dolgozott. Szépiróként több önálló kötet szerzője,¹⁹ irodalmi tevékenységéért a Magyar Tudományos Akadémia 100 arannyal tüntette ki. 1919-ben – már nyugdíjasként – perbe fogták a Tanácsköztársaság állítólagos támogatásáért, mint a nagykanizsai Munka Szabadkőműves Páholy tagját, főmesterét, de végül ítélet nem született ellene.²⁰

A január hatodikai ünnepélyes átadásról a Zalai Közlöny és az év végén kiadott Értesítő is részletesen beszámolt. A város a miniszter megbízottjának, dr. Ruzsicska Kálmán kir. tanácsosnak, Zalavármegye tanfelügyelőjének adta át az iskolákat. (*„Ezen átadás azonban nem rombolás vagy pusztítás volt, hanem ellenkezőleg: állandó védelme a népnevelés ügyének, azért, hogy az megmaradjon Nagykanizsán mint büszke végvára a magyar hazának.”*²¹) Az ünnepélyen megjelent még dr. Jankovich László gróf, Zalavármegye főispánja és Csertán Károly alispán. Az Alsótemplomban bemutatott mise után a polgári lányiskola rajztermében megtartott gyűlésen elsőként a gondnokság tette le az esküt. Elnökéül Eperjesy Sándor ügyvédet, a Délzalai Takarékpénztár elnökét nevezték ki, aki azonban márciusban lemondott, utóda Bentzik Ferenc lett. Ezután következett a tantestületek eskütétele.

Eperjesy Sándor

¹⁹ Költemények (1880), Angyal és Ördög. Beszélyek (1885), Hullám Ágnes. Dráma (1895), A Darvas-fiúk utazása Zalában (1907) stb.

²⁰ Németh László: A nagykanizsai Munka szabadkőműves-páholy története 1890–1920 c. tanulmány. -In: Káli Csaba (szerk.): Zalai történeti tanulmányok. Zalai gyűjtemény 42. Zala Megyei Levéltár, Zalaegerszeg, 1997. 255., 257. o.

²¹ Zalai Közlöny, 1900. jan. 13.

A II. igazgatói körzet tanítói a következők lettek: Szalay Sándor igazgató, Vlasits József, Szalay Dénes, Váry József, Almásy János, Dolmányos Ferenc, Almásyné Mantuano Janka, Kováts Miklósné Csillag Ilona, Váry Józsefné Szakonyi Józsa, Némethné Fülöp Krisztina, Szalayné Juk Etelka, Kaán Irma, Mágot Józsa. Az eskütétel után Vécsey Zsigmond polgármester felolvasta dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter levelét, majd a Szarvas vendéglőben megtartott banketten erre a kor szokásainak megfelelően kellően dagályos hangvételű választáviratot fogalmaztak a résztvevők.²²

1.2. Az iskolakörzetek kialakulásától a második világháború végéig

1.2.1. A Rozgonyi utca. A körzet iskolaépületei

Az államosítás némileg csökkentette ugyan a város terheit, de a krónikus tanterem- és épülethiány közel sem oldódott meg. A II. körzethez tartozó osztályokat ekkor a Teleki, a Hunyadi és az Arany János utcákban, valamint az Eötvös téren okították. A 13 osztályterem összesen 623.5 m² alapterületén – ha mindenki megjelent – 840 tanuló zsúfolódott össze, azaz egy tanulónak 0.74 m² hely jutott. (A 2008-as átépítés után a tényleges „tanulósűrűség” – természetesen attól függően, hogy a rendelkezésre álló bőséges teremválasztékból éppen melyikben tartják az órákat – 1.6–2.4 m²/tanuló között mozog.)

A Hunyadi utca 14. számú sarki iskolaépületét már akkor is mintegy 100 évesnek tartották, és semmiben sem felelt meg a követelményeknek. Ezt a ma is álló házikót nevezték rövidesen régi Rozgonyinak vagy „kis rozogának”.

De ekkor még Rozgonyi utca sem volt. A Koronaherceg utca néhány évtizede létezett, és a város legforgalmasabb mellékutcájának számított. A körzet vonatkozásában használt kültelki elnevezést az indokolta, hogy ott nem sokkal azelőtt, különösen a Sugár

²² uo.

úttól keletre, a mai Huszti tér felé még kertek és szántóföldek terültek el, a majdani emeletes főépület helyét pedig a katonai tenispálya uralta.

A jó évtizedes probléma, miszerint még a kanizsaiak sem tudták egyes utcák neveit, mivel nem volt egységes, hivatalos közgyűlési döntés a kérdésben – s így természetesen utcanévtáblák sem lehettek kinn –, 1900 decemberére oldódott meg. Ekkor határoztak a képviselők például a Koronaherceg utca átnevezéséről, de hogy melyik Rozgonyi lett a „keresztstülő”, arról a jegyzőkönyv sajnos nem maradt fenn.

Almásyné Mantuano Janka
és Harsayné Mantuano
Gizella tanítónők 1900-ban

*e nevet, mert iskolánk utcája is Rozgonyi nevet viseli.*²⁴

Az egyetlen ismert megbízható támpont a kérdés eldöntésére azonban éppen az iskola cserkészcsapatával kapcsolatos. Az 1935. január 12-én tartott tantszabványi ülésen Filó Ferenc igazgató, levezető elnök „előterjeszti, hogy a csapat Rozgonyi István nevét kérje, aki R. Simon országbíró (1409–14) fia volt. István, György testvérével együtt hűségben kitartottak a király mellett 1392-ben Dobor²³ váránál. [...] 1410-ben szalavári kapitány és bakonyi főispán. 1428-ban Galambóc ostrománál a királyi sereg fővezére volt. Itt feleségével, a hőselelkű Szentgyörgyi Ceciliával megmentik a király életét a fegyverszünetet megszegő törököktől. E nemes tettéért a király országbírói tisztséggel jutalmazta meg. Csapatunk azért választotta e nevet, mert iskolánk utcája is Rozgonyi nevet viseli.”²⁴

És így vált a Hunyadi utcai épület a Koronaherceg után a Rozgonyi utca részévé is 27. számmal, s egy olyan problémává, amely egészen 1930-ig, a Vécsey-iskola átadásáig tartott. A gondnoksághoz, a polgármesterhez vagy a tanfelügyelőhöz intézett levelekben,

²³ Boszniában.

²⁴ Másolatban a Gödöllői Városi Könyvtár gyűjteményéből „ORSZÁGOS LEVÉLTÁR P szekció” bélyegzőlenyomattal. RI. ikt. nélkül.

az éves értesítőkben, s olykor a Zalai Közlönyben is számtalan esetben köszönt vissza az épület siralmas állapota. Szalay Sándor igazgató 1905-ben önhatalmúlag, mintegy ultimátumszerűen beosztotta a tanítást két osztályban, „mert az épületnek azt a részét, amelyben az a két osztály van elhelyezve, beomlás veszedelme fenyegeti. Az I. lányosztály helyiségének falazata [...] minden különösebb erőhatás nélkül omlani kezdett [...], ez a repedés a nedveségtől is korhadó falon áthúzódik a II. fiúosztály nedves, korhadt falának éjszaki (sic!) részébe. Ez a rozoga épületrész már a múlt évben is beomlással fenyegetett, de ilyen aggasztóan az omlás jelenségei egyszer sem mutatkoztak.”²⁵ Filó a már hivatkozott 1928-as levelében pedig egyenesen azt írja, hogy „halálos vétek a serdülő gyermekeket ilyen kicsi, sötét kuckókban összezsúfolni, ezzel megakasztjuk a gyerekek testi fejlődését”.

A helyzet olyannyira tarthatatlanná vált, hogy 1906 tavaszán maga a tanfelügyelő hívta fel a városi hatóság figyelmét az építkezés elodázhatatlanságára. Ekkor Vécsey Zsigmond polgármester már folyamatban levőnek nevezte az ügyet. Ez a folyamat akkor sajnos csak elviekben létezett, de az 1908/09-es tanév végén aztán a kormány kiutalta a 180.000 korona államsegélyt a Rozgonyi utcai 12 tantermes és a Templom téri négytantermes iskola felépítésére, úgy, hogy a város által az államnak évente fizetendő 36.000 korona iskolafenntartási járulékot elengedte. 1910-es számítások szerint a kiskanizsai iskola 28.447, a Rozgonyi 119.507 koronába került.²⁶ A gyakorlati megvalósulás első jeleit a lakosság csak 1909 decemberében észlelte, amikor is a tenispálya fenyőit és nyírfáit átültették az utca túloldalán álló színház melletti katonai raktár kertjébe.²⁷ A tervezésre és kivitelezésre kiírt versenytárgyalást a zalaegerszegi Fuchs és Gross cég nyerte meg.²⁸ Szóbeszéd tárgya volt a városban, hogy az iskolák átadásával az addigi három igazgatósági körzetet négy részre fogja osztani az állam,²⁹ de ez végül nem valósult meg. 1911 nyarán már arról adott hírt a Zalai

²⁵ Az igazgató 1905. áprilisi levelének piszkozata. RI. ikt. nélkül.

²⁶ Zalai Közlöny, 1910. aug. 25.

²⁷ Zalai Közlöny, 1909. dec. 20.

²⁸ Zalai Közlöny, 1910. aug. 11. és aug. 25.

²⁹ Zalai Közlöny, 1910. nov. 14.

Közlöny (július 10-én), hogy „*a hatalmas, modern rendszerű épület*” kivitelezése a belső munkálatoknál tart, és a szomszédos Kovacsics-féle telken elkezdődött a – régebben a sétaterre tervezett – tornacsarnok építése is, amelynek átadási határideje október 20. (A város első iskolai hasznosítású tornatermét a helyi Király Sándor tervezte, de a kivitelezők, Takács és Darvas fővárosiak voltak.) Az iskola augusztus elsejei átadási határidejét, mint kiderült, nem tudták tartani, így a II. körzeti gyerekek szokás szerint a Zrínyiben kellett, hogy beiratkozzanak, de a tanévkezdés szeptember derekán már a megújult viszonyok közepette valósulhatott meg.³⁰ Az új épületben helyet kapó 12 osztály mellett a 3. és a 6. fiúosztályok a Huszti téren folytatták tanulmányaikat. Álljon itt örök emlékül „az új Rozgonyi” első tantestületének névsora:

Poredus Antal igazgató (a körzet élén 1909-től), Ács József, Bánkovich János, Benedekné Bartos Irén, Gergye Sándor, Kaan Irma,³¹ Kun Renée, Németh Sándor, Poredusné Szakonyi Irma, Remeténé Mágot Józsa, Szabó István (3 hónapig Fehér Margit helyettesítette), Szalayné Juk Etelka, Szalay Dénes, Tibolt Boldizsár. (Mint látható, az „államosított” testületből még ugyanezen a szolgálati helyen dolgozott négy pedagógus.³²)

Az 1899/1900. tanévi Poredusról mint „*sápadt arcú, szőke bajszú, örökösen zsakettben, csikos nadrágban járó*” úrként emlékezett meg önéletírásában Arató Jenő.³³ Poredus pedagógusi és igazgatói mivoltában is óriási megbecsülésnek örvendett. 1921-es, szabadkőműves múltja miatt történt leváltásakor a városban társadalmi mozgalom indult védelmében, és a tantestület, de az egyház

³⁰ A csúszás oka részben az volt, hogy az újszerű technológiának számító vasbetonfödémét még nyomáspróbának kellett alávetni. Zalai Közlöny, 1911. szept. 4.

³¹ Kaán Károly kanizsai származású erdőmérnök, erdőügyi államtitkár testvére.

³² A Nagykanizsai Magy. Kir. Állami Elemi Népiskola három igazgatósági körzetének értesítője az 1911–12. iskolai évről. XIII. évfolyam. Szerkesztették: a körzeti igazgatók. Nagykanizsa, Fischel Fülöp Fia, 1912.

³³ „*Egyszer nem csinálom meg a feladatot és Poredus tanító úrnak azt hazudom, hogy otthon felejtettem az irkámot; elküld érte haza, mikor aztán otthon édesanyámnak elmondom a dolgot édesanyám alaposan elver és visszaküld az iskolába, az iskolában meg Poredus tanító úr ver el és keresztültérdepelteti velem a délelőttöt; baj azonban nem lesz, év végére kitűnő áll a bizonyítványomban.*” Arató Jenő: Dél-Nyugatnak szélén. -In: Pannon Tükör, 1995./1. próbaszám.

is kiállt mellette, megakadályozva egy Csongrád megyei tanyára, Lajosszállásra történő áthelyezését, tulajdonképpeni száműzetését.³⁴ 1894-től 1932-ig az iparostanonc-iskola igazgatója, 2 évig elnöke, 23 évig jegyzője volt a Zalamegyei Általános Tanítóegyletnek. Nyugdíjba vonulása alkalmából nagyszabású ünnepség keretében búcsúztatta Krátky István polgármester.³⁵

Szintén az előbbieken hivatkozott 1928-as Filó-levél melléklete adja az épület legteljesebb bemutatását. Eszerint a főhelyiségek a 12 tanterem mellett az igazgatói iroda, a 2 tantestületi szoba és a 2 szertárszoba. Mellékhelyiségek: 2 „kloset” előszoba, 2 „kloset” 12 ülővel. Az alagsorban: 2 szolgakís. összesen 3 szobával, 2 konyhával, 2 kamrával és 2 pincehelyiséggel, valamint 4 fászinca. A mai főhomlokzati „vakajtó” helyén annak idején kocsibejáró nyílt az udvar felé.

Rövidesen, 1912 októberére elkészült az utca csatornázása és bazaltkővel való burkolása, s ezzel a Rozgonyi utca az akkori ún. felső városrész központjává vált.

Évtizedekig elhúzódó problémát jelentett azonban a felszerelés elégtelen volta, pedig arra Bánekovich János tanító (1914 márciusától két évig a Zalai Közlöny felelős szerkesztője) előrelátóan vezércikkben hívta fel a figyelmet már az épületek átadása előtt, „*miszerint a beköltözendő osztályok ókorbéli felszerelése oly kritikán aluli, hogy azokat vagy egyáltalán nem, vagy csak a nevelésgességgel kényszerítő körülmények hatása mellett lehetne csak részben is az új épületbe behurcolni.*”³⁶ Az átadás előtt egy nappal, 1911. szeptember 6-án a Zala publicistája még vitriolosabb cikkben ecsetelte az „*ultraszeccsiós modorban megépített*”, az ország legmintaszerűbbjének titulált iskola minősége és a bútorzat állapo-

³⁴ Zalai Közlöny, 1921. aug. 17. A cikk (*Egy áthelyezés, amelyen nem lehet átsiklani*) szerint felsőbb hatóság felszólítására lett tag (Vécsey Zsigmond, akkori polgármester is tagja volt a páholynak...), de 1918-ban kilépett. Ennek oka a militáns, vallás-, egyház- és nemzetellenes gondolkodásmóddal való egyet nem értés lehetett, amely miatt az országban többen is elhagyták a páholyokat.

³⁵ Zalai Közlöny, 1932. jún. 21.

³⁶ Zalai Közlöny, 1911. aug. 24.

ta közti különbséget.³⁷ (Az átadási ünnepélyt bemutató Zalai Köz-
löny szám nem fellelhető.)

A rozoga Hunyadi utca – Rozgonyi utca sarok 1939-ben

Többször is felmerült problémaként az udvar szűkössége, kis mérete, pedig akkoriban nagyobb körültekintéssel jobb, „mérete-
sebb” megoldás is születhetett volna.

1.2.2. Iskolai hétköznapiak

Az első tanévben (1899/1900) az általános, hatfokozatú minősíté-
sek alapján a gyerekek éves teljesítményei a következőképpen ala-
kultak: 16 kitűnő, 142 jeles, 264 jó, 215 elégséges, 113 elégtelen.
(Tehát a tanév végére 750-en maradtak.) Ekkor az I. osztályokban
a következő tantárgyak szerepeltek: hit- és erkölcsan, magyar ol-
vasás és írás, beszéd- és értelemgyakorlat, számtan, ének és test-

³⁷ „...kínzenvedés e padokhoz hasonló dagasztószékekben naponta órákat eltöl-
teni...”, „Carthago romjaihoz lehetne hasonlítani [...] e padoknak csúfolt tüzelő-
anyagot...”, „...egyszer már használhatatlannak deklarált és kiszuperált padokra
akarják a gyermekeket ültetni, melyekben tanulni képtelenek lesznek, ellenben
tömegesen fognak testi nyomorékokká görbülni.”, „Hallatlanul mucsai dolog tör-
tént itt megint e padügyben...”

gyakorlás. A magasabb osztályokban megjelent a női kézimunka, a földrajz, a gazdasági és kertészeti gyakorlatok, a rajz és a magyar nyelvtan.³⁸ Az 1901/02-es tanévben az első osztályosoknak egy, a másodikosoknak négy, a harmadikosoknak hat, a negyedikeseknek hét tankönyvet kellett használni.³⁹

Az államosítástól a háború kitöréséig kimutatható volt némi lassú fejlődés. E fejlődést az évente megjelenő értesítők mutatták be, az idő múlását követő sorszámozásukban következetesen az államosítást tekintetve a kezdetnek, tehát az intézmények születése eszerint is 1900-ra teendő. (Ennek tényén az iskolaépület átadása sem változtat, még ha a későbbiekben a különböző iratokban következetesen az 1911. évet is tekintették az intézmény alapítási dátumának. 1910-ben külön meg is emlékeztek a 10. évfordulóról.)

Közben 1905-ben sikerült beindítani az 5. osztályt, 1906-ban a hatodikat. Hihetetlen beiskolázási adatok jelentek meg e korban. Az 1910/11-es tanévben 1088 nebulót regisztráltak a II. körzetben a 19 osztályban. Az új, emeletes iskola átadásának évében megváltoztatták a körzethatárokat, így 290-nél kevesebb tanulója maradt az intézménynek. Az Arany János utcai és a Teleki úti épületek az I. körzethez kerültek, míg a másodikhoz két teremmel visszakerült a Huszti téri. Az időszak „osztálycsúcsát” mégis az 1912/13-as tanév hozta, az 5. fiúosztály névsorában 98 tanuló szerepelt.

Néhány alkalommal hosszabb-rövidebb időre iskolabezárásokra is sor került a súlyosabb járványok miatt, és még hosszú évtizedekig nem számított ritkaságnak az év közbeni halálest.

A tanévet az évnnyitó Veni Sancte misével kezdték, s Te Deummal zárták. Az ünnepkörbe beletartozott a király névnapja, a koronázás napja, Erzsébet királyné emlékünnepe, március 15-e, október 6-a (1911-ben csak az izraelita iskolában ünnepelték!), a '48-as

³⁸ 1899/1900-as Értesítő.

³⁹ A nagykanizsai állami elemi iskola 3 igazgatósági kerületének értesítője 1900–1901-ik iskolai évről. II. évfolyam. Összeállították: a kerületi igazgatóságok. Nagy-Kanizsa, 1901. Fischel Fülöp Könyvnyomdája.

áprilisi törvények emléknapja, s május másodikán az „ezredéves honfoglalás emléknapja”. A Madarak és Fák Napját 1907-től kellett megrendezni. Néhány alkalommal sor került alkoholelles napra és békenapra. Az ünnepélyekre nagyobb terem híján az osztályokban került sor.

Néhány térkép, földgömb, iskolai szekrény vagy köpöcsésze (!) beszerzése szintén ünnepnek számított, az 1913-as 10.000 korona miniszteri adomány pedig, amiből a Rozgonyi 8 tanterme, igazgatói szobája és a kiskanizsai igazgatói iroda lettek bebútorozva, szinte a csoda kategóriájába tartozott. Ezek a csodák – miután a csodák már csak ilyenek – aztán később is csak nagyon ritkán ismétlődtek.

Az Arany János utcai épület 1942-ben

A jótékonyági események, rendezvények rendszeresek voltak. Segélyezték a rászorulókat (ruhával, taneszközzel, ebéddel) és a kiemelkedő teljesítményt nyújtókat.

A körzeteknek közös volt a pedagógiai szakmai könyvtára, de önálló az ifjúsági gyűjteménye.

A tanítók rendszeres értekezletein kijelölt előadók referáltak egyes tantárgyak szakmai kérdéseiről, megemlékeztek a kollégák

jubileumairól. Gyakoriak voltak a szakmai ellenőrzések a megyei tanfelügyelő részéről, de az Országos Közoktatási Tanácstól is volt látogató a körzetben. A katolikus hittanórákat az egyházmegyei kerületi tanfelügyelő szemlélte, a kis létszámú evangélikus, református és izraelita tanulók természetesen külön hitoktatásban részesültek, többnyire lelkipásztoraik révén. A tanév végén a gyerekek vizsgákon vettek részt – ezeket a korabeli kifejezéssel vizsgálatoknak nevezték –, amelyek eredményeiről – persze csak általánosságban – a sajtó is beszámolt.

A Rozgonyi udvara 1942-ben vagy kevéssel előtte az egykori iparostanonc-iskolával. Ma a Batthyány Lajos Gimnázium "C" épülete

Az első kézimunka-kiállítást már 1901-ben megrendezték, s e tanév végi, olykor rajzkiállítással egybekötött tárlatok a későbbiekben komoly publicitást élveztek.⁴⁰ A korabeli pedagógia rendkívüli jelentőséget tulajdonított a kézügyesség és szépérezék ilyen módon történő fejlesztésének. Külön tanítókat képeztek a slöjdre, erre a Svédországból származó, a fűkat és lányokat egyaránt tevékenykedtető – mai szóhasználattal élve –, technikatanítási mód-

⁴⁰ Pl.: Elemista gyermekek rajz, kézügyesítő és kézimunka kiállítása a Rozgonyi-utcai elemi iskolában. Zalai Közlöny, 1927. jún. 24.

szerre. A Rozgonyiban az első név szerint ismert slójd-okleveles tanítónő Erdélyi Jánosné Ábrahám Katalin volt.

Eleink a gyerekek oktatása mellett a nevelést is fontosnak tartották, s jócskán akadt teendőjük e területen is. Különös gondot okozott a tanulók iskolán kívüli nem megfelelő viselkedése, sokszor rendkívüli ápolatlansága – és nem csak a gyermekmenhelyről érkezők esetében. S bár az iskolában valószínűleg meglehetősen hatékonyan működött a tanítói szigor, az utcai rossz magaviseletről a tantestület *„azonban a hiányos családi nevelés miatt az összes rendelkezésre álló eszközök igénybevétele mellett sem [volt] képes őket leszoztatni”*.⁴¹

A mindennapi iskolásoknak nevezett tankötelesek oktatásán kívül 1911-ig egyéb tevékenység nem folyt az iskolákban. 1909-ben megtörtént az első kísérlet analfabéta tanfolyam indítására, de akkor még nem sikerült egy csoportnyi jelentkezőt verbuválni.

A hat osztályt elvégzett, de tovább nem tanuló gyerekeknek már az 1868-as népiskolai törvény is előírta az ismétlőiskola elvégzését. A jogszabálynak csak mérsékelt sikerrel tudott megfelelni a közoktatás, kezdetben a tanulók jelentős hányada nem tett eleget kötelezettségének. Pedig a tanítás a téli időszakban is csak heti 5 órát tett ki, a többi periódusban még ennél is kevesebb, mindössze heti 2 órát kellett látogatni. Zala megyében 1906-ra érte el az ismétlősök beiskolázási aránya a 80 százalékot. Az ismeretek gyakorlatiasabbá tételének szándékával gazdasági orientációjúvá tették a 3 ismétlő évfolyamot.⁴² Logikus volt, hogy Nagykanizsán elsőként a paraszti életmódú Kiskanizsán jelentek meg ezek az osztályok, a két belvárosi körzetben, köztük a Rozgonyiban csak az 1911/12-es tanévtől jegyezték fel ismétlős beírtak neveit.

Sajnálatos módon a frissen átadott tornatermet a diákok nem – vagy csak részben – élvezhették – még két évtizedig! Semmiféle felszerelése nem volt ugyanis, továbbá rendszeresen kiadták kü-

⁴¹ Tantestületi értekezlet jegyzőkönyve. 1912. márc. 4. RI. ikt.: 29/1912.

⁴² Kotnyek István: Alsófokú oktatás Zala megyében 1918-ig. Zalai Gyűjtemény 9. Zalaegerszeg, 1978. 195–196. o.

lönböző rendezvényekre, ráadásul fűtése is hamar tönkrement. A „tornaórák” így az udvaron és az osztálytermekben zajlottak, bár ez utóbbit nehéz elképzelni az 50 fős átlaglétszámok mellett. S aztán 1914-ben az iskolaépületek is és a tornaterem is egészen szokatlan jellegű hasznosításra kerültek. Kitért a háború!

1.2.3. Öt nehéz év

Az 1914/15-ös tanév a makacsul elhúzódó skarlát (vörheny) járvány miatt nem kezdődhetett el, ráadásul már augusztusban lefoglalták a város összes iskolaépületét hadicélokra: kaszárnyáknak, hadikórházaknak használták őket. Szeptember elejétől a tornateremben sebesült orosz hadifoglyokat helyeztek el. A decemberi beiratások után január 14-én kezdődött el a tanítás, és erőltetett menetben tartott május 15-ig, félnapos tanítási rendszerben. Nem tartottak szüneteket és ünnepeket (kivéve a húsvétot nagycsütörtökkel kezdődően), a rajz, az ének és a testnevelés órák időkeretét pedig a „fontosabb tantárgyakra” fordították. A miniszter a 4-6. osztályosokat és a jobb fizikumú 3. osztályosokat felmentette a tankötelezettség alól, hogy a fronton lévők helyett az otthoni munkálatokban és a földeken segíteni tudjanak. Így a megelőző tanévi 2540 helyett mindössze 1989 gyerek kezdte meg a csonka tanévet a városban. (Sokan vidékre is költöztek.⁴³) A férfi tanítók túlnyomó többsége hadba vonult (Ortutay pl. fogságba is esett), a tanító-nők kötelezően és ingyen helyettesítették őket, a város 30 elemista tanulócsoportja 13 (szükség)tanteremben zsúfolódott össze.⁴⁴ Az új főépület 2 és háromnegyed év után, 1917 áprilisában szabadult fel „hadifogságából”, s csak alapos takarítás és fertőtlenítés után lehetett birtokba venni. Jellemző a hadiállapotok alatti iskoláztatás lehetőségeire, hogy 1917 tavaszán még mindig volt három olyan 2. osztály, ahol mindössze napi kétórás volt a tanítás. A bútorzat olyannyira leromlott a nem rendeltetésszerű használatától, hogy az évtizedekig rányomta bélyegét a munkára. Addig ráadásul több-

⁴³ A Nagykanizsai Magy. Kir. Állami Elemi Népiskola három igazgatósági körzetének értesítője az 1914–15. iskolai évről. XVI. évfolyam. Szerkesztették: a körzeti igazgatók. Nagykanizsa, Zalai Nyomda, 1915.

⁴⁴ Kotnyek i. m. 197. o.

nyire olyan szükséghelyiségekben tanultak a gyerekek, amelyekben sem szellőztetési lehetőség, sem illemhely nem volt, s óráközi szünetekben sem hagyhatták el az épületeket, ekképp a tanulók és nevelőik egészsége is veszélyben forgott.⁴⁵

A háború vége újabb „háborút” hozott, s ezt Tanácsköztársaságnak hívták, ami azonban csak az 1918/19-es tanév utolsó hónapjait érintette. Áprilisban eltörölték a vallástanítást, helyette a napi eseményekkel kellett foglalkozni. Egy 1919. áprilisi tantestületi jegyzőkönyvből kiderül, hogy ez utóbbit ügyesen megpróbálták elszabotálni. Poredus igazgató titulusa ezen iraton az aláírása alatt: *vezető elvtárs*.⁴⁶ (A szocializmus későbbi évtizedei alatt úgy próbálták beállítani az eseményeket, mintha a direktórium az iskolák kifejezett kérésére szüntette volna be a hitoktatást.⁴⁷)

Egy 1977 szeptemberében keletkezett, az iratállomány áttekintését rögzítő jegyzőkönyv szerint 1919-ben felnőttoktatás is folyt a Rozgonyiban, de erről további adatok nem maradtak fenn.⁴⁸ A következő tanév elején, a kommün bukása után a városi tanítói gyűlésen a jegyzőkönyv tanúsága szerint megállapították, hogy „*a pusztítás az iskolaügy terén is olyan méretű, hogy a tanügyi személyzetnek megfeszített munkára van szüksége, hogy visszaállítsa a régi rendet*”.⁴⁹ A megyei tanfelügyelő elrendelte, hogy az iskolai könyvtárakba elhelyezett kommunista propagandaanyagokat selejtezzék ki, de ennek a Rozgonyi nem tudott eleget tenni, miután ilyeneket nem is szerzett be. Az iskola iratai (és a Tanácsköztársaság alatt megjelent Zalai Közlönyök) azonban nyomtalanul eltűntek.

⁴⁵ Zalai Közlöny, 1916. okt. 30.

⁴⁶ 1919. ápr. 15. RI. ikt. nélkül.

⁴⁷ Pál József: Nagykanizsa és környéke a forradalmak viharában (1918–1919). Nagykanizsa, 1968. 76. o.

⁴⁸ RI. ikt.: 333-I-1/1977. Pál i. m. ugyanakkor ír a Felnőttek Oktatásának Bizottsága munkájáról és egy dolgozók esti iskolája felállításáról, amely közel egy hónapig működött is a nyár folyamán, de konkrét helyszínt nem jelöl meg. (76–77. o.)

⁴⁹ RI. ikt.: 11/1919. (másolat)

Egy elsős leányosztály a húszas években Bánekovichné Nyakas Viktória tanítónővel és Megyesy József rk. hitoktatóval

A tantestületben mindazonáltal történtek változások. A kompromittálódott tanítókat elbocsátották („ellen-B-lista”), és sok – többnyire a Muraközből és a Muravidékről – menekült pedagógust osztottak be az iskolákhoz. Így került a II. körzetbe többek között Brauner Lajos későbbi igazgató is. (Életrajza a *Brauner Lajos és az iskola könyvtára* c. fejezetben.)

A viharos évek után alkotó évtizedek következtek a nagykanizsai iskolákban ugyanúgy, mint általában a közoktatásban. Ezek az évtizedek azonban rendkívül súlyos örökséget hordoztak. A mindennapokra kezdetekben mázsás teherként nehezedett a nyomorúság és a kilátástalanság, amely állapot a gazdasági világválság alatt újfent jelentkezett.

1.2.4. Békeidők a két háború között

Trianon után a revizionista gondolat és az állami iskolákban is természetes nemzeti és vallásos érzelmű nevelés⁵⁰ meghatározó

⁵⁰ Érdekes, hogy csak 1929-ben kérték engedélyt a tantermekben keresztet elhelyezésére. A tanulók mintegy 95 százaléka volt katolikus a néhány főnyi református, evangélikus és izraelita vallású gyermek mellett.

volt. A nehéz helyzetben látványos eredmények is születtek, világosan kitűnik a korabeli dokumentumokból, hogy az iskola, az oktatásügy – mai szóhasználattal élve – stratégiai ágazatnak számított. (A helyi sajtóban mindig is az volt, a Zalai Közlöny rendszeresen nagy terjedelemben foglalkozott pl. a tanévkezdésekkel.)

A fennmaradt tanulói, tanítói és dolgozói házirendek (utóbbiak tkp. munkaköri leírások is) jól illusztrálják a kor problémáit, elvárásait és szellemiségét.

Részletek a tanulók részére 1931. augusztus 13-án megszövegezett iskolai rend- és illemszabályokból:⁵¹

„1. Dolgozzál és imádkozzál. Féld az istent. Szeresd embertársaidat. 2. Aki távolabb lakik az fél, aki közelebb, az negyed órával előbb induljon el hazuról, mint a tanítás kezdődik. 3. Az utcán és mindenütt viselkedj illedelmesen, köszönj a felnőtteknek! [...] 7. A tanítás alatt légy figyelmes, ne beszélj, ne nézegess jobbra-balra! [...] 11. A másokét ne bánts, ne gombozz, ne pénzezz, minden rossztól őrizkedj! [...] 13. Ne káromkodj! Illetlen beszédeket ne hallgass, s ne folytass! 14. Felkelés után mosdjal és fésülködjél meg. Ruhád, cipőd keféld meg. [...] 16. Körmeid legyenek levágva. A fiúk haja rövid legyen. [...] 18. Az iskolában, az udvaron ne szemtelj! Az árnyékszékben ügyelj a tisztaságra! [...] 22. A járműveket dobálni tilos! 23. A villamosvezeték porcelántartóit ne dobáld, mert a vezeték rád eshetik és a benne lévő villamos áram megöl! [...] 25. Szeresd hazádat és tiszteld annak törvényeit!”

Az ugyanekkor keltezett tanítói házirend etikai követelményeket is megfogalmazott:⁵²

„2. [A tanító] örködik, hogy a gyermekek a tantermet szentélynek tekintsék, ahová nem sáros cipőkkel, berohanva, kiabálva, hanem tisztelettel, megbecsüléssel lépjenek be. 3. A tanításra előzetesen elkészül, előkészíti a szemléltető eszközöket, a csengetéskor hozzáfog a tanításhoz, nem hagyja abba az óra végét jelző csenge-

⁵¹ RI. ikt.: 236/1931.

⁵² RI. ikt.: 236/1931.

tésig. 4. A tanítást imával kezdi és végzi. [...] 6. A szülőkkel a szünetek alatt vagy a tanítás után érintkezik, igyekszik minden tanítványának a családjával megismerkedni és a gyermekek nevelését az iskolán kívül is irányítani. [...] 12. A tanítás után egy ablakot kinyit. Szünetek alatt a helyes szellőztetésről gondoskodik. [...] 14. A tantestületi üléseken pontosan megjelenik és ott a tanácskozásban, valamint az önképzés célját szolgáló előadásokban, gyakorlati tanításokban részt vesz. [...] 17. Tanítótársaival a lehető legjobb egyetértésben él. Nem téveszti szem elől: »Szeresd kar-társadat, mint felebarátodat«. Vitás kérdésekben pedig elsősorban az igazgatóhoz fordul orvoslásért.”

Az iskolánál alkalmazott *szolgák* (ma technikai dolgozók) vonatkozásában a 11 pontos házirend utolsó két sora mintegy összegzésként kimondja, hogy „*általában a rend, tisztaság fenntartása, az előzékeny és szolid magaviselet legyen legfőbb törekvésük*”.⁵³

A fegyelmezés kapcsán érdekes, kettős jelenség figyelhető meg. A nagykanizsai törvényszék, mint a fiatakorúak bírósága, apró vétségek esetében is eljár, és határozatilag sokszor az iskola hatáskörébe utalta a büntetést, ami dorgálástól a (nem nyilvános) testi fenytésig terjedt. Akár lakók csengetéssel történő zaklatása is kiválthatta a súlyosabb ítéletet, de az „*inkább meggondolatlan-ságból, mint romlottságból*” elkövetett lopások voltak a legjellemzőbb ügyek.⁵⁴

Ortutay Gyulát ugyanakkor, aki mellesleg körzeti tanfelügyelő is volt, egy szülő panaszára elmarasztalták a bot túlzott öncélú használata miatt...⁵⁵

⁵³ RI. ikt.: 236/1931.

⁵⁴ Jellemző esetet mutat be a nagykanizsai kir. törvényszék Fbl. 1349/1936/9. sz. végzése, melyből kiderül, hogy egy 2. osztályos rozgonyis kislány a „*Benedek József sértett szekerére elhelyezett kabát zsebéből 8 pengő készpénzt, mint reá nézve idegen ingó dolgot sértett birtokából annak beleegyezése nélkül azon célból vett el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa*”, majd barátaival abból cukrot, csokoládét, szalámit, cigarettadohányt és futball-labdát vásároljon. RI. ikt.: 478/1936.

⁵⁵ A rozgonyis Ortutay nem volt azonos a későbbi miniszterrel. Jelentés a tanfelügyelőnek 1929. január 25-én. ZML. VIII. 197., 22. doboz (RI. ikt.: 39/1929.)

A tantestület 1932/33-ban: 1. Ortutay Gyula, 2. Lukács József (rk. hitoktató), 3. Sekulja Jakab, 4. Longauer Imre (rk. hitoktató), 5. Litvay Endre, 6. Béres János, 7. Béres Jánosné, 8. Nuzsy Stefánia, 9. Ortutayné Lovass Laura, 10. Vihorláti Istvánné, 11. Gogl Mária, 12. Óvári József, 13. Arató Boldizsár, 14. Kumper Arturné, 15. Horváth Jenőné, 16. Bánekovich Jánosné, 17. Filó Ferenc igazgató, 18. Erdélyi Jánosné, 19. Nagy Béláné, 20. Cavalloni Sándorné

Nem kizárólag Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatásügyi miniszter (VKM) rendkívüli tettekeszsége vetült rá a társadalomra, hanem a korszellem is egyöntetűen központi gondolatként kezelte a népoktatás szféráját. Lelkesítő események bőségesen akadtak a nem is olyan szürke hétköznapokban, egyenesen bámulatos volt az a gazdag kínálat, amit az iskolák a legszorosabban vett feladataikon túl felmutattak. Erről a kultuszminiszter személyesen is meggyőződött 1925. szeptember 10-i látogatása alkalmával.

Egészen „mai dolog” volt, hogy 1943. május 1-én, amikor az elcsatolt területek közül például a Muraköz is visszatért Magyarországhoz, a csáktornyai népiskolával testvériskolai kapcsolatot létesített a Rozgonyi. Ebből az alkalomból Krátky István polgármester felesége, mint „zászlóanya” készített és adott át selyem nemzeti

zászlót, s 240 tanuló utazott Csáktornyára.⁵⁶ E napról származik az első feljegyzett rozgonyis sporteredmény is: iskolák közötti barátságos labdarúgó mérkőzésen Csáktornya – Rozgonyi 2:0.

1920 után a beiratkozottak számának fokozatos emelkedése figyelhető meg a II. körzetben is. Az 1930/31-es tanévben a továbbképzősökkel együtt ismét meghaladta az ezer főt. Megjelentek az első vegyes fiú-lány osztályok. Az iskolalátogatási morál sokat javult, „*a mindennapi tankötelesek iskolabajárása – a néhány notorius kolduló gyermek és a muzikálni járó egy-két muzikus-gyermek kivételével – rendes volt*”.⁵⁷ A tízes évek iskolát érintő viszonylagos érdektelensége a szülői értekezleteken való részvételt tekintve is megváltozott. A hivatalos kapcsolattartást kezdetben a bizonyítványnak megfelelő *Értesítőkönyvecske* jelentette – karácsonyi és húsvéti tájékoztatással is –, majd 1930-ban bevezették az üzenőfüzetet („*üzenetkönyvecske*”).

Belvárosi és jóhírű iskola lévén sok jómódú családból származó diák is tanult a II. körzetben. Néhányan közülük magántanulóként teljesítették tankötelezettségüket, mint pl. a letenyei Andrassy grófok Imre nevű gyermeke 1936-tól, vagy a pölöskei Teleki Tibor, gróf Teleki Bélának, Zala vármegye főispánjának fia, Széchenyi István, „*a legnagyobb magyar*” ükunokája 1934-től.

1.2.5. Infrastrukturális állapotok

Az épület- és felszerelés gondok viszont továbbra is nehezen oldódtak meg. A Vécsey utcai iskola 1930. szeptember 28-i átadása (I. körzet) után végre megszűnt a tanítás a Hunyadi utcai „kis rozogában”, népkonyhát rendeztek be benne. (Azelőtt volt már ott

⁵⁶ Szinte pontosan egy évvel azelőtt, 1942. május 6-án a 7–8. osztályos lányok szervezett kirándulás keretében már meglátogatták a fontosabb csáktornyai gyárat, a templomot és az iskolákat. ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 116/1942.), Zalai Közlöny, 1943. máj. 4.

⁵⁷ A Nagykanizsai M. Kir. Állami El. Népiskolák három igazgatósági körzetének értesítője az 1931–32. tanévről. XXXIII. évfolyam. Közlök: Polesinszky Emil, Filó Ferenc, Kovács Illés igazgatók. Nagykanizsa, Gutenberg és Délzalai Nyomda, ca. 1932.

selyemgubó-átvevőhely is, s helyette a régi gimnáziumban adtak át tantermeket a II. körzetnek.) A villanyvilágítást 1937-ben vezették be a Rozgonyi és az Arany János utcai épületekbe. Ugyanebben az évben egy VKM rendelet szerint kedvező időjárási viszonyok esetén minél több órát kellett a szabadban tartani.⁵⁸

A II. világháború utolsó két évében váltakozó mértékben foglalták le az épületeket katonai kórház és katonai beszállások céljaira. Az első, rövid ideig tartó, viszont tanítási szünetet eredményező katonai célú foglалás 1941 márciusában volt.⁵⁹ 1943. februárjában ugyanakkor még így ír a tanfelügyelő a látogatásáról készült jegyzőkönyvben: „Az iskolában feltűnő rendet és tisztaságot találtam.”⁶⁰ 1944. március 19-én német katonákat kellett beszállásolni az épület kiürítésével egyidejűleg. A tanítás az I. körzettel való megállapodás szerint napi háromszori váltással az Arany János, a Petőfi és a Teleki utcákban folyt, napi 3–3 órában.⁶¹ 1944 szeptemberére négy tanterme maradt az intézménynek, ott a 11 alsó osztályt helyezték el, már csak napi 2 órás tanítással.⁶²

Filó igazgató időközben bevonult katonai szolgálatra, helyettese Óvári József lett. Kováts Miklós és Pasqualetti Antal tanítók hadifogságba estek, Nagy Béláné Kun Renée tanítónőt pedig – 35 évi rozgonyis működés után – „a nagykanizsai m. kir. rendőrség [...] a zsidótörvényre való hivatkozással letartóztatta [...] és ismeretlen helyre eltoloncolta”.⁶³

A várost érő bombázások kezdetén hatalmas óvóárkokat mélyítették az udvaron, amiket csak 1946 nyarán temettek be.

A tornaterem közel 20 évig nem tölthette be eredeti rendeltetését. Mindössze 1931. március 5-re sikerült – egy alapos tatarozás és a víz bevezetése után – közel 2200 pengő értékű tornaszerekkel felszerelni. Az ünnepről így írt a Zalai Közlöny:

⁵⁸ Az 1937. szeptember 2-i tantestületi értekezlet jegyzőkönyve. Jegyzőkönyvek 1933. novembertől 1939. márciusig. RI. ikt. nélkül. Kocsis Tiborné hagyatéka.

⁵⁹ ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 86/1941.)

⁶⁰ ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 81/1943.)

⁶¹ ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 112/1944.)

⁶² ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 264/1944.)

⁶³ Igazgatói jelentés a gondnokságnak 1944. jún. 3-án. ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 191/1944.)

A tornaterem 1942-ben

„Tegnap délelőtt volt a tornaterem premierje, amikor Filó Ferenc igazgató, aki a berendezés dolgát sok utánjárással kitiporta, bevezette az új terembe a sok kis leánykát, kiknek nagyszerű gaudium volt a mászórudakkal, bordásfalakkal és a többi tornaszerekkel dusan felszerelt nagyszerű tornaterem.”⁶⁴

Addig – a ritka sportcélú felhasználás mellett – a következő jellegű események zajlottak az épületben: az iparostanonc-iskola énekkari próbái, a Szabadoktatási Bizottság tudományos előadásai, kultúresték, vetített képes előadások, szabad líceumi tanfolyamok, női háziipari népfőiskola, gazdasági előadások katonáknak, a kereskedelmi iskola heti egy „svéd tornászata”, kiállítások, egyesületek közgyűlései, összejövetelei (pl. 1935-ben a Nagykanizsai Járási Tanítókör⁶⁵ közgyűlése) stb. Egy ízben levetefogdát is be akartak rendezni benne, de a kérést Filó igazgató elutasította.

A város tanítóságának „*táncsal egybekötött családias jellegű teaestélyét*” viszont nem itt, hanem a Polgári Egylet kis tánctermeiben rendezték meg 1932. február 1-én.

⁶⁴ Zalai Közlöny, 1931. márc. 6.

⁶⁵ Az Országos Tanító Egylet választmányi tagja volt Krampatits József, majd Béres János.

A tantestület több tagja is részt vett az Iskolánkízüli Népművelési Bizottság munkájában, amelynek gondnoka Filó Ferenc volt. Ezt a tevékenységet az 1943-as tanítói házirend már kötelezővé is tette.⁶⁶ Az elemi iskolai oktatáson kívül a honvéd és „civil” alfabetá tanfolyamoknak, levanteoktatásnak⁶⁷ és ismeretterjesztő előadássorozatoknak, olasz és német nyelvtanfolyamoknak is helyt adott a Rozgonyi, illetve az iparostanoncok rajztermei is egy időben az intézményben voltak. (Az iparostanulóknak saját iskolájukban tartottak pl. művészeti és „kedélyképző” tanfolyamokat.) Ezen igénybevételek gyakorta okoztak problémákat a berendezések rongálódásai miatt. Ez főként a bútorzatra vonatkozott, az oktatási *„felszerelés nagy része [pedig], mely nem is volt teljesen egész, [a háborúban] elpusztult, elveszett. Főleg a II. körzeti áll. elemi iskola érzi a felszerelés hiányát, mert [...] természetrajzi, természettani és vegytani gyűjteménye nincs.”*⁶⁸

A pedagógiai szakma folyamatos fejlődési igényt mutatott. A tanítási rendszereket sem pusztán létszám-okok mentén igyekeztek meghatározni. Az egésznapos és az ún. egyhuzamos (vagy félnapos) oktatás dilemmája végigvonult a korszakon. A kétes értékűnek minősített félnapos szűlte 1936-ra a napközit, az egész nap dolgozó szűlők csavargó gyermekeinek kordában tartása szándékával. A jellemző azonban az egésznapos rendszer volt. A háborús évek alatt kötelező légoltami kiképzésen vettek részt a nebulók és a pedagógusok egyaránt.

A déli szűnetben a gyerekek hazamehettek ebédelni, vagy a népkonyhán, illetve jótékony családoknak köszönhetően jutottak élelemhez. Kisebb részűk pedig éhezett.

⁶⁶ Másolatban. ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt. nélkül, tanfelügyelői iktatószám: 1949-1/1943.)

⁶⁷ Néhány előadascím a 30-as évek végéből: A Balaton; Vallásosság és műveltség; Gázvédelem; Józan életmód és mértékletesség; Buda ostroma és visszafoglalása 1686-ban; Kormányzónk; A gyümölcs, mint egészséges táplálék; A hazai ipar pártolása.

⁶⁸ A Nagykanizsai M. Kir. Áll. El. Népiskolák három igazgatósági körzetének értesítője az 1929–30. tanévről. XXXI. évfolyam. Közlök: Polesinszky Emil, Filó Ferenc, Kovács Illés igazgatók. Nagykanizsa, Gutenberg-nyomda, 1930.

A Rozgonyiban az 1940/41-es tanévben indult először 7. évfolyam: lányoknak. A következő évben sem akadt el a „projekt”, sikerült beiskolázni a 8. osztályt. (A terv 1929-es felbukkanása után 1937-ben, az I. körzetben indítottak elsőként 7. osztályt.) 1944. január végétől április 4-ig kísérleti jelleggel egy ún. gyakorló éves 9. leány osztály is működött.

1.2.6. Egészségvédelem, testi nevelés

Az egészségvédelem a járványok és a sajnos gyakori halálesetek miatt kiemelt figyelmet kapott. (Elég csak az első világháborút követő, s még annál is nagyobb pusztítást okozó spanyolnátha-járványt említeni.) 1922-ben a tornaterem adott otthont egy népegészségügyi kiállításnak. 1929-ben bevezették a szegény gyerekeknek a tejtízórait, naponta 2 dl tejet kaptak a rászoruló tanulók. 1935. március 27-én osztályonkénti alcsoportokkal megalkult az iskola ifjúsági vöröskeresztes csoportja. Elnöke Béres János, pénztárosa Ortutay Gyula, titkára Nuzsy Stefánia lett. A hetenkénti foglalkozások, munkadélutánok mellett folyamatosan vettek részt a gyerekek karitatív akciókban, gyűjtésekben. A következő tanév januárjában megtörtént a Magyar Ifjúsági Vöröskereszthez való csatlakozás is.⁶⁹

Egy formálódó rozgonyis dinasztia 1936-ban: dr. Fodor Aladár iskolagondnoksági tag, leánya, Morandininé dr. Fodor Erzsébet iskolaorvos (1938-tól) és Morandini Tamás, későbbi (1940–1944) rozgonyis kisdíák

⁶⁹ RI. ikt.: 20/1936.

Filó Ferenc kezdeményezésére 1938. február 1-től a városban elsőként a Rozgonyiban kezdte meg működését iskolaorvosi szolgálat. A Nagykanizsára költözött, Pesten már helyettes iskolaorvosként működő Morandini Kornélné dr. Fodor Erzsébet⁷⁰ tevékenysége széleskörű – Nagykanizsán túl terjedő – figyelmet kapott. A nagyobb lányoknak egészségtan órákat tartott, de a szülőket is ellátta tanácsokkal. Ahogy az Értesítőben többször is leírták: az intézményt az iskola a szülők áldozatkészségéből tartotta fenn. A következő tanévben már iskolafogásza is volt a Rozgonyinak dr. kaáli Nagy Gizella személyében, és beindultak a gyógytestnevelés foglalkozások. A negyvenes években a 8. osztályos lányok házi betegápolási és csecsemőápolási tanfolyamokon vehettek részt. 1943-ban a három iskolakörzet tanítóinak a tornateremben rendezett pedagógiai szeminárium alkalmával a megyei tanfelügyelő adta át a Magyar Vöröskereszt ezüst emlékérem kitüntetéseit és dicsérő okleveleit – kizárólag rozgonyis nevelőknek.⁷¹

A testi nevelést az egészségmegőrzés és -fejlesztés mellett a hazafias nevelés szolgálatába is állították. Országosan háromra emelték a testnevelés heti óraszámát, emiatt már a Virág Benedek utcai Zrínyi sportpálya használatára is szükség volt. Elemi iskolai szintű versenysporttal ez idő tájt még nem foglalkoztak, de 1929-től évente tornaünnepélyeket tartottak. A Rozgonyi általában az I. kerülettel közösen tartotta rendezvényét, amelyen a 7–800 gyerek bemutatóját ezrek nézték végig. Az 1936/37-es tanév végén már a Rozgonyi utcai főépület udvarán került sor az eseményre, 1938. június 5-én ráadásul dr. Krátky István polgármester jelenlétében. (Fia rozgonyis volt.) A Rozgonyi tanulói részt vettek a Nagykanizsai Torna Egylet megalakulása 70. évfordulója alkalmából 1936. június 1-én tartott ünnepélyen is, ahol a másik két körzet diákjaival

⁷⁰ Édesapja, dr. Fodor Aladár az iskolagondnokság tagja, apósa, Morandini Tamás az iskola építésekor a kivitelező Fuchs és Grósz cég mérnöke volt.

⁷¹ Ortutayné Lovass Laura, Ortutay Gyula, Nagyné Kun Renée, Cavalloniné Szalay Ida, Nuzsy Stefánia, Óvári József, Danitz Sándor, Gogl Mária, Béres János. Zalai Közlöny, 1943. nov. 3.

közösen mutattak be 10 perces szabadgyakorlatot. 1942 februárjától rövid ideig kísérleteztek a mindennapos testneveléssel.⁷²

Filó Ferenc igazgató különösen behatóan foglalkozott a testnevelés-tanítás módszertanával. Addigi érdemeiért, s a kiskanizsai Széputdvary Lászlóval összeállított, a zalai iskolák számára írt testnevelés tantervéért az Országos Testnevelési Tanács 1931-ben dícsérő oklevéllel tüntette ki.

1.2.7. Kultúra, ünnepek

E két háború közé eső időszakban a kulturális élet szervezett kerekei is jelentősen kitágultak. Az élő zene szolgálatában az első hatalmas lépés 1928-ban történt. Az iskola színjátszó csoportjának nagysikerű karácsonyi pásztorjáték előadásából befolyt 280 pengő bevétel az adományokkal kiegészülve lehetővé tette egy harmónium vásárlását. Színelőadásokkal rendszeresen készültek karácsonyra, de más alkalmakra is. 1928 májusában több mint 30 szereplővel állították színpadra „*A királykisasszony éneklő babái*” című darabot. 1930-ban a Gárdonyi Irodalmi Társaság tartott irodalmi és zenei matinét valamint mesedélutánt a zeneiskola művészeinek vendégjátékával. Két csoportban 700 rozgonyis kisdíák hallgathatta meg a műsort. Esetenként a Zalai Közlöny is hirdette, hogy tanítónők várják meseolvasásra a gyerekeket.

Eredményesen és rendszeresen működött az iskola énekara. Az 1930. májusi keszthelyi pedagógiai szemináriumon fellépő, az I. körzettel vegyesen szervezett 40 tagú énekkar gróf Festetics Tasziló ajándékszálaját kapta. A mai gyerekek számára felfoghatatlanul nagy attrakció volt az 1930/31-es tanévben a tornateremben rendezett gramofonos zenehallgatás. Önálló II. körzeti kórus szerepelt az 1935-ös Zrínyi Napok rendezvénysorozata részeként megrendezett Elemi Iskolák Kisdalosversenyén, vagy az 1937 júniusában első alkalommal megtartott Délzalai Éneklő Ifjúság elnevezésű seregszemlén.⁷³ (Az ezen az ünnepélyen résztvevő hét vi-

⁷² ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 361/1941.)

⁷³ Rácz Alajos kántor karnagy vezényletével *Halmos László: Minden földek...* és *Kodály Zoltán: Karácsonyi pásztorjáték* című darabjait adta elő az énekkar.

déki iskola 284 tanulója a Rozgonyiban lett elhelyezve és megebédeltetve.⁷⁴⁾

Az 1928-as karácsonyi pásztorjáték „stábjja”. Elöl balról a második Béres János, majd Gogl Mária, Filó Ferenc igazgató és Rudnyánszky Miklós rk. hitoktató. A két kislány egyike valószínűleg Filó Gyula, az igazgató fia

Minden tanévben átütő sikert arattak az amúgy kötelező mozi-előadások, amikért fizetni kellett, de amiket mégis mindenki megtekintett.⁷⁵ Néhány cím a bőséges kínálatból: *Finnország, A bolgár rendszerű kertészkedés, Téli sportok, Dunántúl, A háziállatok* stb. A háború éve alatt voltak tiltólistára került filmek is, amiket nem nézhettek meg a tanulók, pl. a Robin Hood és a Nyomorultak.

Az I. körzeti iskolával fennálló szoros kapcsolatot⁷⁶ a tanévek végén esetenként közösen tartott kézimunka-kiállítások is bizo-

⁷⁴ Az 1937. június 12-i tantestületi értekezlet jegyzőkönyve. Jegyzőkönyvek 1933. novemberől 1939. márciusig. RI. ikt. nélkül. Kocsis Tiborné hagyatéka.

⁷⁵ Az igazolt szegények természetesen ez esetben is mentesültek a befizetés alól.

⁷⁶ A III. körzettel, azaz Kiskanizsával egy érdekes, egyirányú kapcsolat volt megfigyelhető. A Nagykanizsára helyezett tanítók az esetek jelentős többségében elő-

nyítják. A saját rendezésű kiállítások helyszínéül vagy a tornaterem vagy a Rozgonyi utcai főépület tantermei és folyosói szolgáltak. A szülők és érdeklődők itt tekinthették meg csemetéik évközi munkáit, a belépődíjból befolyt összeget segélyezésre, eszközvásárlásra fordították.

Az 1928-as Értesítő tanúsága szerint a fővárosban is szép sikerek részese volt az intézmény: *„A Budapesten 1927. év június havában a Magyar Nemzeti Muzeumban rendezett Paedagogiai és Tankönyvkiállításon Nagykanizsa r. t. város mindhárom körzeti állami elemi iskolája is részt vett. Bemutattuk ezuttal tanulóink fogalmazási, földrajz- és ált. rajzoktatási, valamint kézügyességi és női kézimunkatárgyait.”*⁷⁷ Ezenkívül iskoláink tantervei, egyes tantárgyakból tanítási tervezetek, vázlatok is felkerültek a kiállításra. *A m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszterium által kiküldött bizottság a nagykanizsai állami elemi iskolát a kiállításon bemutatott értékes munkáinak elismeréseül dicsérő oklevéllel tüntette ki.”*⁷⁸

Az iskola folyamatosan gyarapodó, immár önálló tanítói és ifjúsági könyvtárral is rendelkezett. Külön részleget képezett a tanulói kölcsöntankönyvtár, amely 1931/32-ben 555, 1938/39-ben 1402 kötetet számlált.

szőr Kiskanizsán kaptak állást, az I. vagy II. körzetben, azaz a városközpontban üresedés esetén juthattak megbízáshoz.

⁷⁷ 1930/31-ben nyolc varrógépet helyeztek el a tanáriban (!), s ott 3 hétig gépihímző tanfolyamot tartottak a nagyobb lányoknak. Az 1980-as években néhány táskavarrógéppel dolgozhattak az érdeklődők, míg 2010 őszén a Zsigmondy-Széchenyi Szakképzőtől kapott 3 ipari varrógépen indult varrósakkör.

⁷⁸ A Nagykanizsai M. Kir. Áll. Elemi Népiskolák három igazgatósági körzetének értesítője az 1927–28. tanévről. XXIX. évfolyam. Közlik: Polesinszky Emil, Brauner Lajos, Filó Ferenc igazgatók. Nagykanizsa, Gutenberg-nyomda, 1928.

A Rozgonyi utcai főépület 1942-ben

A Rozgonyi diákjai 1941-ben 21 mesekönyvet küldtek az országhoz visszacsatolt partiumi Kővárhosszúfalu iskolásainak, valamint a farsangi délután bevételéből 50–50 pengőt az észak-erdélyi Besztercére és Óradnára, a katolikus iskoláknak.⁷⁹ A tanfelügyelő aztán később leállította a gyűjtéseket, hogy az amúgy is nehéz helyzetben lévő családokat kímélje a további anyagi áldozatoktól.

Az ünnepek köre az I. világháború előtti időszakhoz képest jelentősen kibővült és átalakult. A rendszeresen megtartott megemlékezések mellett akadtak egyszeri események is, az előző oldalakon bemutatott nevelési céloknak megfelelően. A nagyon színes paletta így festett: Anyák Napja (először 1929-ben, előtte anya-, csecsemő- és nemzetvédelmi nap), Horthy Miklós kormányzó név- és születésnapja, megemlékezések a limanovai hősekről, általában a magyar háborús hősekről, Gárdonyi Gézáról, Árpádházi Szent Erzsébetről, az 1921-es soproni népszavazásról, Klebelsberg Kuno kultuszminiszter haláláról, Arany Jánosról, Liszt Ferencről, Petőfi Sándorról, „a finn és észt rokon népekről”, Apponyi Albertről, Nagyatádi Szabó Istvánról, Báthory Istvánról, Irányi Jánosról, Bu-

⁷⁹ ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 27/1941. és 64/1941.)

da visszafoglalásáról, Széchenyi Istvánról, II. Rákóczi Ferencről, Herczeg Ferencről. Tartottak egészséghetet, könyvnapokat, takarékosági napokat, Madarak és Fák Napját, trianoni gyásznapokat, március 15-i megemlékezést stb.

1.2.8. Cserkészzet

Az ifjúság iskolán kívüli szervezett nevelésével foglalkozó I-II. körzeti közös cserkészcsapat 1928 őszén alakult meg Horváth József I. körzeti tanító vezetésével. A csapat tagjai a 3–6. osztályos jó magaviseletű és szorgalmas tanulók lehettek, akkor még csak fiúk. Cserkésznek lenni kitüntetés volt, és tartalmazta elfoglaltságot jelentett. Folyamatos összejövetelek, képzések, (vallás)erkölcsi nevelés, alkalmi ünnepélyek, farsangi bálók („gyermekjelmez-délután”), túrák és táborozások alkották a fő tevékenységet. 1930 májusában a tantestület feloszlatta az önálló kiscserkészcsapatot, és azt Neuwirth György, szintén I. körzeti tanító vezetésével a Kisfaludy Károly öregcserkész csapathoz igazolta, mint cserkészapród csoportot. Otthonuk a Hunyadi utcai iskolépületben volt. A következő tanévben a még mindig összevont csapatot Kanizsai Istvánról nevezték el. A csapatban a rozgonyisok „II. Magyar raj”⁸⁰ néven működtek, s ekkor már az Eötvös téren tartották összejöveteleiket. A csapat tagjaként 1933-ban – 46 ország 26.000 cserkésze mellett – néhány rozgonyis diák is eljutott Gödöllőre, a IV. Cserkész Világtalálkozóra (Jamboree).⁸¹ 1935 őszén aztán a két körzet csapatai szétváltak. A Rozgonyi utca nevének történetét bemutató bekezdésekben említett előzmények után, 1935. október 21-én a csapat-szervező bizottság tagjai, Filó Ferenc, Béres János, Ortutay Gyula és Óvári József aláírták a megbízásukkal kapcsolatos felelősségvállalási nyilatkozatot.⁸² Ezután Tóth József kiscserkésztsizt pa-

⁸⁰ Tanítótestületi jegyzőkönyv 1935. január 12-én. Másolatban a Gödöllői Városi Könyvtár gyűjteményéből „ORSZÁGOS LEVÉLTÁR P szekció” bélyegzőlenyomattal. RI. ikt. nélkül.

⁸¹ Név szerint azonosítható Erős László 3.a fiúosztályos tanuló a Zalai Közlöny 1933. augusztus 10-i száma és az 1932/33-as iskolai értesítő alapján.

⁸² Ortutay Gyula nyilatkozatának másolata a Gödöllői Városi Könyvtár gyűjteményéből „ORSZÁGOS LEVÉLTÁR P szekció” bélyegzőlenyomattal. (RI. ikt.

rancsnoksága alatt megalakult a II. körzet 377. számú Rozgonyi István kiscserkészcsapata, amelynek leigazolása a Magyar Cserkészszövetség Országos Intézőbizottságánál 1936. május 13-án megtörtént.⁸³ A parancsnokságot 1936 októberében Iker János vette át.⁸⁴

Megalakulása után 1942. május 14-én volt a fogadalomtétele a 266. sz. Ildikó tündérke lánycsapatnak. Az ünnepélyen részt vett a Magyar Leánycserkész Szövetség országos elnöke, Lindenmeyer Antónia.⁸⁵ A következő évben a Rozgonyié mellett az I. körzet 272. sz. Árpádházi Szent Erzsébet csapatát is felavatták, s az országos elnöknő oldalán a főtitkár, Zimmermann Rózsa is megjelent a Városi Színházban 1943. június 3-án tartott ünnepélyen.⁸⁶

1941 októberétől a vezetők katonai szolgálatteljesítése miatt a fiúcsapat nem működött, de a lányoknál tovább folyt a munka.⁸⁷ Ugyanekkor két őrssel mégis megalakult a népiskolai leventecsoport az I. és a II. körzet leventeköteles tanulóiból. Az I. őrs parancsnoka Nádor György, a másodiké Kováts Miklós tanító lett.⁸⁸

1.2.9. Egy viharos tanév

Az 1944/45-ös tanév október 29-től április 12-ig szünetelt, utána július 14-ig tartott, majd a vizsgák, amelyre a jelentkezések márciusban kezdődtek a Rozgonyi utcában még működő igazgatói irodában, 1945 augusztusában fejeződtek be azok számára, akik 3

nélkül.) Ekkor került az I. körzeti csapathoz Révfi István, akinek neve 1956-ban forrt össze a Rozgonyi történetével.

⁸³ A Nagykanizsai M. Kir. Állami El. Népiskolák három igazgatósági körzetének értesítője az 1935–36. tanévről. XXXVII. évfolyam. Közlik: a körzeti igazgatók. Nagykanizsa, Gyarmati, 1936.

⁸⁴ A parancsnokváltás 1936. október 15-i jegyzőkönyvének másolata a Gödöllői Városi Könyvtár gyűjteményéből „ORSZÁGOS LEVÉLTÁR P szekció” bélyegzőlenyomattal. RI. ikt. nélkül.

⁸⁵ A Nagykanizsai M. Kir. Állami El. Népiskolák három igazgatósági körzetének értesítője az 1941–42. tanévről. XLIII. évfolyam. Közlik: a körzeti igazgatók. Nagykanizsa, Közgazdasági Rt., 1942.

⁸⁶ Zalai Közlöny, 1943. jún. 5.

⁸⁷ ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 308/1941.)

⁸⁸ 1941/42-es Értesítő.

hónapnál kevesebbet jártak iskolába.⁸⁹ Néhányan méltányosságból októberig vizsgázhattak. A tavaszi újrakezdést a szovjet városparancsnok rendelte el, a háborús helyzet e tekintetben is felülírta a békeidők gyakorlatát. A tanítás 20 tanerővel⁹⁰ 2 tanteremben (Arany János utcai iskola), 1 óvoda teremben (Arany J. u.) és 7 szükségtanteremben (Arany J. u. 3., 4. és 6. sz. alatti üres lakások, Erzsébet tér 18. és Széchenyi tér 13. sz. alatti felajánlott lakások) félnapos rendszerben folyt. Ekkor még a bolgárok katonai kórházaként működött a Rozgonyi utcai főépület és az udvari épület is. A felszerelés úgyszólván teljesen megsemmisült, sok ablak a robbanások légnyomásától kitört.⁹¹ A tanítóknak a kényszerszünet végén, látva a háború közelgő befejeződését, felajánlották a Németországba való kitelepülés lehetőségét. Ezzel egyikük sem élt, sőt, Béres János a következőképpen válaszolt: „*Tekintetes Kir. Tanfelügyelőség! Az 1655/1945 sz. rendeletére tisztelettel jelentem: »A nagyvilágon e kívül nincsen számomra hely...« Ezt én 40 éven át tanítottam, így másként magam sem tehetek.*”⁹²

1.2.10. Visszaemlékezések

Béres János a korszak rozgonyis történetének, de talán a Rozgonyi fennállásának is egyik legjelentősebb pedagógus-egyénisége volt.⁹³ A kiskanizsai iskola igazgatói posztját cserélte fel – nem teljesen önszántából – a Rozgonyi katedrájára 1925-ben, hogy 20 évig le-

⁸⁹ Anyakönyvi napló 1944/45. RI. ikt. nélkül.

⁹⁰ A régebbiek közül Danitz és Arató súlyosan megbetegedett, Schmidt Kőszegre, a Tomaj házaspár ismeretlen helyre menekült, Kováts hadifogságban, Vandra katonai szolgálatban volt. Cavalloniné szemüvege lakása kifosztásakor eltűnt, így nem látott megfelelően, értelemszerűen tanítani sem tudott. Szentmiklósiné és Kovacsics Csáktornyáról, Erdélyi Stridóvárról, Gazdag és Gazdagné Ligetvárról, Gerencsér Alsódomborúról, Vastagh Alsómihályfalváról (mind Muraköz), Rétfalviné Aknaszlatináról (Kárpátalja), míg Vegele Zalaegerszegről menekült Nagykanizsára. (Jelentés a megyei tanfelügyelőnek a tanítás megkezdéséről 1945. május 14-én. RI. ikt.: 104/1945.) Az igazoló bizottság ráadásul a nyár folyamán Filó igazgatót vezetői állásra alkalmatlannak minősítette. (Filó felmentési kérelme 1945. július 21-én. RI. ikt.: 176/1945.)

⁹¹ ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 89/1945.)

⁹² 1945. március 26-án kelt levél. ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 74/1945.)

⁹³ Részletes életrajza a 97. oldalon.

gyen a városrész kisdíákjainak egyik kedvenc tanítóbácsija. Egy 1972-ben készült interjúban így emlékezett a Rozgonyiban eltöltött évekre:⁹⁴

„A Rozgonyi utcai iskolába kerültünk feleségemmel együtt. Itt igazgatónk Brauner Lajos volt. Az új iskolában osztálytanító voltam. [...] Tanuló gyermekeimmel egyénileg foglalkoztam, sok családlátogatást végeztem, ahol szükség volt, ott segélyek nyújtását intéztem el. A nevelés szolgálatában álló rendes kirándulásokon kívül a közeli vidékre vezető kirándulásokon, mint vezető vagy kísérő gyakran vettem részt. A tantestület részére többször tartottam mintatanítást. A szülői értekezleteken állandó előadó voltam. [...] Közben igen megszerettem új iskolámat. Kedves, értelmes, jó gyermekeim ültek osztályom padjaiban. Kellemes tanító kollégákkal tanítottam együtt. Meg is említem Ács Jóskát, Krampatitsékat, Plánder Jánost, Plánder [Arató] Bódit, Ortutay Gyulát, hogy csak néhányat említek a sok közül. Nagy szeretettel foglalkoztam a tanítással, ami a nehéz munka mellett sok örömet is okozott. Megemlítem, hogy egyik kedves első elemista diákom költészettel foglalkozó édesapja verset írt a kisfiát faragó-formáló tanítójáról, amit a kisfiú meglepetésként a vizsgán elszavalt. Ekkor is, meg máskor is sokszor éreztem, hogy milyen szép a pedagógus pálya, mennyire érdemes a tanítás meg a nevelés érdekében dolgozni. [...]

Egy levél Lengyelországból

Osztályom gyermekeivel 1935. évben levelezési akciót kezdeményeztem más városok hasonló korú gyermekeivel történő kapcsolatok felvétele céljából. [...] Mentek a levelek, jöttek a válaszok. Először a közeli Kaposvárról, Szombathelyről, majd a távolabbi városokból, Győrből, Szolnokról, Egerből, meg sok más vidéki városból, majd átléptünk az országhatáron, egyebek között Zürich-

⁹⁴ 1972. júl. 3. Készítették: Lehoczky Antal, Tóth István, Dénes Gyula. Kéziratban, Béres Sándor engedélyével.

ből, Varsóból meg más külföldi városokból jöttek a kedves diák-válaszok. Városunk nagykövetei elérték céljukat, ismereteiket bővítették, barátokat szereztek Nagykanizsának, maguknak. [...] Iskolámnak javasoltam, hogy könyvtárában létesítsen tankönyvgyűjteményt. Tankönyvgyűjteményemet odaajándékoztam 1937-ben, kb. 150 kötetnyit, a leendő gyűjtemény alapjának.”⁹⁵

Néhány további pedagógusra, valamint az iskola mindennapjaira is visszaemlékezett Fentős Ferenc nyugalmazott zeneiskolai igazgató, a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztjének birtokosa, Nagykanizsa díszpolgára, aki 1932–36 között volt a Rozgonyi kisdíákja.⁹⁶ Hunyadi utcai gyerekként az iskola szomszédságában lakott, s az évszaktól függően hol rongylabdázással, hogy szánkózással múltatták az időt az iskolatársak. Kitűnő osztályának, ahonnan sok későbbi diplomás került ki, kitűnő eredményű és példás magaviseletű tanulója volt, s amelynek Nuzsy Stefánia személyében egy

„szigorú, de nem erőszakos” pedagógus volt az első tanítója. Harmadikban a „kedves és beszédes hölgy”, Vihorlátiné, majd rá egy évvel a „jó megjelenésű, szintén szigorú” Ortutay Gyula okította (vegyes) osztályát. Élénken él emlékeiben, ahogy beszökdöstek a Zrínyi-pályán rendezett labdarúgó mérkőzésekre, s a cserkészcsapat munkája is derűs színekkel dereng fel az amúgy ködbe vesző távoli múltból. Már akkoriban is kitűnő kapcsolat volt a Rozgonyi és a Zeneiskola között, amely tovább erősödött a későbbiekben (felesége is rozgonyis pedagógus volt). Igazgatóként sok növendéket verbuvált egykori elemi iskolájából.

⁹⁵ Az évszám valószínűleg tévedés, hiszen akkor már létezett a kölcsönkönyvtár.

⁹⁶ Személyes közlések 2011. január 20-án.

1.3. 1945-től 1957-ig

A háború utáni első teljes tanév még a régi szervezeti rendben, körzetbeosztással indult. A Rozgonyi utcában (is) hasonló állapotok uralkodtak, mint 1918/19-ben. A két éves katonai kórházi és kaszárnyai hasznosítás megtette áldatlan hatását. Az épület alig hasonlított iskolára. A berendezés tönkrement, lőrések éktelenkedtek a tornaterem falán,⁹⁷ az udvart légoltalmi árkok szabdalták. Csak nagy nehézségek árán, a szovjet katonai parancsnok, Windisch Dénes polgármester és a Nemzeti Bizottság elnökének meggyőzése után sikerült az udvaron elhelyezett orosz autók sofőrjeit 1945. szeptember 4-re kilakoltatni a lefoglalt és hálókörletül, valamint cipész- és szabóműhelyként használt három tanteremből. A kaotikus állapotokra jellemző volt továbbá, hogy nem csak a leánygimnázium tanulói jártak keresztül az udvaron a tornaterem és az iparostanonc-iskola közti kapun, hanem a tornaterem előtt etették lovaikat az orosz hadsereg szekeresei is, s az orosz katonai kórház burgonyakészletének egy része is a Rozgonyi pincéjében talált helyet.

A szomorú képet mutató csupasz falak szemléltető eszközökkel történő ismételt díszítése után az 1955/56-os tanévre jutott odáig az iskola, hogy már rendelkezett 1-1 db filmvetítővel,⁹⁸ rádióval, gramofonnal, harmóniummal, írógéppel és telefontal, két mikroszóppal és néhány hangszóróval. És ez sem volt kis eredmény!

A helyreállítás során 1946 novemberére konyha létesült a főépületben,⁹⁹ ahol a pedagógusok, később a kollégisták és a napközisek étkezhettek. Ehhez az is kellett, hogy hosszú hónapok kérése, könyörgése után bevezessék a gázt. A szociális állapotok ismét siralmasak voltak, megismétlődött az első világháború utáni helyzet,

⁹⁷ A Vasutas Sportegyesület kitakarította, kimeszelte, az ablakokat részben pótolta, s vállalta a világítás költségeit az ökölvívó edzéseikhez való rendelkezésre bocsátás fejében. Jelentés az év megnyitásáról a tanfelügyelőségnek Zalaegerszegre 1945. szeptember 20-án. ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 229/1945.)

⁹⁸ 1948-ban vásárolta a szülői munkaközösség.

⁹⁹ ZML. VIII. 197., 25. doboz (RI. ikt.: 449/1946.)

amikor is a nyomor elleni küzdelem a hétköznapok szerves részévé vált.¹⁰⁰

A tornaterem belső kárait 1949-re állították helyre, ez teljes padlózatcserét is jelentett. (1959-ben ez utóbbi műveletet megismételték, ami nem a tíz éve végzett munka jó minőségéről árulkodott.) 1950-ben röplabdapálya és atlétikai homokgödör létesült az udvaron, a külső tatarozások 1954-re fejeződtek be. Az iskola mellett kialakítottak egy – rövid ideig Micsurinról¹⁰¹ elnevezett – gyakorlókertet, ami – bár 1957 áprilisában még a vizet is bevezették – 1963-ban megszűnt.¹⁰²

Az 1945-ös tanévkezdéskor a pedagógusok közül Schmidt, Tomajyék, és Csernochné még mindig ismeretlen helyen tartózkodtak, s Kováts Miklós sem szabadult ki a hadifogságból. Vandra Jenő megbízott igazgatóként állt az iskola élére vitéz Filó alkalmazatlanná nyilvánítása után. (Az „alkalmazatlan” Filó kimagasló sikerű nagykanizsai tevékenysége előtt a tízes években a Julián Iskola Egyesület tagjaként Mosztárban, Szarajevóban, majd Murakeresztúron és Csáktornyán tanított.¹⁰³) Többek között kérte, hogy kollégái kerüljék az ajándékok elfogadását és a tanulók magánmunkára történő igénybevetését. Három osztály (1. fiú és leány, 2. vegyes) még az Arany János utcában kapott helyet.¹⁰⁴ A napló adatai szerint a 22 osztálynak a felét tették ki az 1–2. évfolyamos csoportok, összesen 462 tanulóval! (Ebből 262 elsős, 200 másodikas.)

¹⁰⁰ Ünnepi alkalmak voltak például, amikor a rászorulókat a városi közfürdőbe vitték.

¹⁰¹ „Orosz kertész, növénynevelő. [...] Munkásságát a kortárs külföldi és későbbi tudósok jórészt elutasították.” Magyar Nagylexikon. Tizenharmadik kötet. Mer-Nyk. Magyar Nagylexikon Kiadó, Bp., 2001.

¹⁰² RI. ikt.: 93/1963.

¹⁰³ A családot ismerő gróf Klebelsberg Éva (Klebelsberg Kuno unokahúga, rövid ideig maga is rozgonyis kisdiák 1957-ben, keresztanyja, Kenedi Imréné pedig helyettesítő tanár 1955-ben) levele 2011. aug. 20-án a szerzőnek, Seremetyeff János történésznek, Hende Csaba honvédelmi miniszternek, Czelnai Zsoltnak, a Klebelsberg Alapítvány Közép-Dunántúli Szervezete elnökének és Spányi Antal székesfehérvári püspöknek.

¹⁰⁴ ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 228/1945.)

Az 1946/47-es I. leányosztály Megla Teréz osztálytanítóval, Vandra Jenő igazgatóval és Puska Ferenc hitoktatóval

Az évnnyitó igazgatói értekezleten határoztak az iskolák speciális, szabadon választható feladatairól. A Rozgonyi a kertészeti, a háztartási és a kézimunka tagozatot indíthatta.¹⁰⁵

A körzethatárok módosítására 1946-ban került sor. A megalakult általános iskolákat hét új körzetre osztották, amelyek elnevezései, illetve központi intézményei a következők lettek:

I. körzet: Zrínyi Miklós Általános Iskola, II.: Zrínyi Ilona Általános Iskola, III.: Petőfi Utcai Általános Iskola, IV.: Vécsey Utcai Általános Iskola, V.: Rozgonyi Utcai Általános Iskola, VI.: Nagy-rác Utcai Általános Iskola, VII.: Templom Téri Általános Iskola.

Az 1948/49-es tanévnnyitón – az államosítás jegyében – egyúttal szülői értekezlet is zajlott a tornateremben. Résztevői a Notre Dame katolikus leányiskola és a piarista fiúiskola tanulóinak szülei voltak. Jelen volt Nagy József polgármester, képviseltette magát az MDP (Magyar Dolgozók Pártja), az MNDSZ (Magyar Nők Demokratikus Szövetsége) és a szakszervezet. Itt a szülőkkel ismertették iskoláik bezárásának tényét, s gyermekeik további sorsát,

¹⁰⁵ Jelentés az év megnyitásáról a tanfelügyelőségnek Zalaegerszegre 1945. szeptember 20-án. ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 229/1945.)

elhelyezését. A Rozgonyi négy tanteremhez jutott a Notre Dame Leánygimnáziumtól, s innentől maga is leányiskolává vált.¹⁰⁶

1.3.1. „Az iskolába betört a Párt...”

Az ideológiai és a politikai változások előszelei már az utolsó háborús évben is éreztették hatásaikat. Az 1945. március 24-i Magyar Közlönyben megjelent, hogy a feladatra alkalmas tanárokkal rendelkező középiskolákban meg kell kezdeni az orosz nyelv rendkívüli tárgyként való tanítását, valamint az iskolai nevelés demokratikus szellemű átalakítását.

Októberben (a havi értekezlet jegyzőkönyve szerint) az akkor még csak Nemzeti Főtanács-tag Rákosi üdvözlésére kellett kivonulni a kanizsai iskolák képviselőinek a vasútállomásra.¹⁰⁷ A Filó-Vandra igazgatóváltás is egyértelműen politikai indíttatásúnak minősíthető. Filót az igazoló bizottság alkalmatlannak (l.: 42., 46. o.), míg Vandrát igazoltnak jelentette ki, de a létszámsökkentő bizottság Filót is meghagyta a közszolgálatban.¹⁰⁸ Az egyébként indoklási kötelezettség nélkül működő igazoló bizottság szakmai ellenvetést amúgy is legfeljebb kreálni tudott volna. A kortárs Barbarits Filót a kiskanizsai iskolai és iskolán kívüli művelődési élet fellendítőjeként írta le, aki a vidéken egyedülállónak fejlesztette a városrész népoktatását.¹⁰⁹ (A Vitézi Rend tagjaként ugyanakkor reálisan nézve nem is nagyon számíthatott más megítélésre az új hatalom előtt.)

¹⁰⁶ Bizalmas jelentés a tanfelügyelőnek 1948. szeptember 9-én. ZML. VIII. 197., 26. doboz (RI. ikt.: 445/1948.)

¹⁰⁷ ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 329/1945.)

¹⁰⁸ A Vandrára vonatkozó határozatok eredeti példánya fia, Vandra Károly tulajdonában, a másolatok a Rozgonyiban 2011 augusztusában. Az új igazgató önvalomása szerint 1919-ben szatmári szülőfaluja (Feketeadó) direktóriumának jegyzője volt. Büszke volt rá, hogy soha gyereket nem ütött meg, s hangsúlyozta a szeretet fontosságát. (RI. ikt.: 40/1956.) E dokumentumban nem tért ki ugyanakkor arra, hogy Kanizsán a negyvenes évek elején a Jézus Szíve egyházközség kulturális bizottságának elnökeként is tevékenykedett. (1943. novemberi látogatási jegyzőkönyv. ZML. VIII. 197., 24. doboz /RI. ikt.: 454/1943./) Vandra szervezte meg a nagykanizsai pedagógus szakszervezetet 1945 októberében. (ZML. VIII. 197., 24. doboz /RI. ikt.: 280/1945./)

¹⁰⁹ Barbarits i. m. 271. o.

Hogy a dolgok egyértelművé váljanak, s mindenki tisztában legyen a várható fejleményekkel, Vandra az alakuló értekezleten – némiképp nyugtalanító tónusban – így fogalmazott: „A háború két csoportra osztotta az emberiséget. Az egyikhez tartoznak a tegnapi emberei,¹¹⁰ a másikkhoz a holnap alkotói. [...] Jól kell végeznünk munkánkat, el kell mélyednünk annak minden részletében, mert fokozott erővel nyomul előre az új eszméken nevelődött utánpótlás, mely nem lesz tekintettel sem nemünkre, sem korunkra.”¹¹¹

Folyamatossá vált a kommunikáció a város oktatási osztályával „kérdésekben” is. Kimutatások készültek a tantestület tagjainak pártállásáról¹¹² (amíg többpártrendszer volt), majd külön az MDP-tagokról. Kötelező volt a részvétel a világnézeti átképző tanfolyamokon, mert – hogy még félreérthetlenebb legyen a helyzet, mint négy évvel azelőtt – ahogy 1949 májusában egy tantestületi értekezleten elhangzott: „Az iskola nem lehet többé egy elszigetelt helynek vélt intézmény. Az iskolába betört a Párt és megkívánja a legteljesebb együttműködést.”¹¹³ A következő évek, évtizedek „ajánlott” pedagógus továbbképzési témakörei voltak a marxizmus-leninizmus alapkérdései, a dialektikus és történelmi materializmus, a nemzetközi és a magyar munkásmozgalom története, valamint a politikai gazdaságtan, s a pedagógusoknak időről-időre kötelezően meg kellett vitatni az MDP kongresszusi anyagait. 1949 novemberében, az államosítások legintenzívebb időszakában

¹¹⁰ 1947. január 25.: A „nagyságos” megszólítás eltörlése. ZML. VIII. 197., 25. doboz (RI. ikt.: 64/1947.)

¹¹¹ ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 228/1945.)

¹¹² 1946. februárban: 1 kommunista, 2 parasztpárti, 1 kisgazda, 6 szociáldemokrata. (ZML. VIII. 197., 25. doboz /RI. ikt.: 100/1946./) 1952-ben, a Rákosi-diktatúra legnehezebb szakaszában is csak 3 MDP-tag volt.

¹¹³ RI. ikt.: 457/1949.

körlevélben tiltották meg az állami iskolák tanerőinek az egyházi ifjúsági egyesületekben való ténykedést.¹¹⁴ Egymást követték a felajánlások Sztálin születésnapjaira, 1956-ig sok értekezleten a párt küldötte is jelen volt. 1949-ben egy táblát kellett kihelyezni az iskolákra: „*Ebben az iskolában szocialista munkaverseny folyik.*”¹¹⁵ A *Nevelj jobban!* elnevezésű munkaversenyben 5.902 iskola és 31.000 nevelő vett részt. Az összesítésben a Rozgonyi a 153–169. helyen végzett, s az oklevéllel kitüntetettek közé került Vandra Jenő és Vegele Judit. A nagykanizsai iskolák közül a Petőfi a 25–33., a Templom téri a 66–78., a Nagyrác a 193–219. helyen zárt. Az egykori vagy leendő rozgonyis pedagógusok közül oklevelet kapott Burján Kálmán (Nagyrác), Erdélyi Margit (Templom tér) és Révfi István (Petőfi).¹¹⁶

1947 júliusában a miniszter elrendelte a nemkívánatosnak minősített szemléltető anyagok azonnali zár alá helyezését majd beszolgáltatását.¹¹⁷

Bevezették a tanulók származás szerinti megkülönböztetését. Egy 1959-es, szigorúan bizalmas jelzéssel ellátott, s az addigi gyakorlatot megerősítő művelődési miniszteri utasítás bepillantást enged a megelőző évek állapotaiba is. Vizsgálták a háború előtti és utáni vagyoni és foglalkozási helyzetet, s felállították a következő kategóriákat: munkás, dolgozó paraszt, értelmiségi, alkalmazott és X-es, azaz kizsákmányoló, osztályidegen.¹¹⁸ Bizonyos jellemzések, ítéletek megakadályozták az érintett gyerekek későbbi érvényesülését, továbbtanulási szándékaikat kerékbe törték. Az, hogy a kort egyébként jellemző bizalmas iratokról még vázlat, másolat sem

¹¹⁴ ZML. VIII. 197., 26. doboz (RI. ikt.: 829 és 830/1949.)

¹¹⁵ RI. ikt.: 365/1949.

¹¹⁶ Béki Ernő (felelős kiadó): *Nevelők munkaversenye 1949.* márc. 1. – jún. 10., Athenaeum Nyomda, [1949].

¹¹⁷ A főbb témakörök: Irredenta célzatú képek és térképek (pl. Teleki néprajzi térképe), Ellenforradalmi vonatkozású képek, Háborús uszító képek (pl. az Erdély visszatért című), A demokráciától megszüntetett intézményekre emlékeztető képek (pl. Koronázási jelvények képei) stb. Iktatás nélküli példány a Notre Dame leányiskola irattárából a Rozgonyi tulajdonában.

¹¹⁸ RI. ikt.: 203/1959.

volt készíthető, jól érzékelteti, hogy a hatalomnak takargatnivalói voltak.

Rozgonyis pedagógusok 1955-ben: 1. Csizmadia Ferencné, 2. Gerócs Györgyné, 3. Vegele Judit, 4. Czeglédy Lajosné, 5. Gyimesi Sándorné, 6. Versényi Ilona, 7. Kengyel Zita, 8. Gazdag Istvánné, 9. Malachowsky Lászlóné, 10. Révfi István

Megkötötték az első ún. „Szocialista szerződéseket” a patronáló vállalatokkal, 1956. január 29-én pl. a Szálloda és Vendéglátó Vállalattal, a Honvédséggel, a Finommechanikai Javító Vállalattal és a Zala Megyei Állami Építőipari Vállalattal (ZÁÉV). A Kórházzal aláírt kontraktusban az egészségügyi intézmény vállalta, hogy erkölcsileg, és „diszesei”¹¹⁹ révén társadalmi munkával támogatja az iskolát, a Rozgonyi úttörő csapata pedig „szívesen és boldogan köszönti a jól dolgozó elvtársakat jutalmazásuk alkalmával”, illetve az énekkar és az irodalmi kör kérésre szívesen ad műsorokat.¹²⁰ A termelő, gazdálkodási főtevékenységet folytató vállalatokkal kötött szerződések anyagi segítséget is jelentettek az érintett intézményeknek.

¹¹⁹ DISZ: Dolgozó Ifjúság Szövetsége. Kommunista ifjúsági szervezet 1956-ig.

¹²⁰ RI. ikt.: 31/1956.

Tökéletesen átalakult az ünnepkör is. Megemlékezések, rendezvények voltak a Munka Ünnepe (máj. 1.), Lenin, Sztálin és Rákosi születésnapjain.¹²¹ Ünnepezték a Vörös Hadsereg Napját (febr. 23.), a Felszabadulást (ápr. 4.), a Győzelem Napját (máj. 8.), a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat (nov. 7.), szinte egyetlenként a hagyományos évfordulók közül az aradi vértanúkéét (okt. 6.), időnként március 15-ét, s méltatták a sztahanovista mozgalmat. Mikulás ünnepélyt csak az úttörők tarthattak – az eredetitől eltérő tartalommal.¹²² A karácsonyt „átkeresztelték” Fenyőfa-délutánnak, s a városi tanács úgy határozott: „külön műsort nem adunk, ezért a fokozott éberségre felhívom az igazgató kartárs figyelmét, nehogy klerikális szellemű műsorszámok kerüljenek előadásra”.¹²³

Az 50-es évek közepétől a ballagások mellett kora tavasszal szalagavató ünnepélyt is rendeztek a búcsúzó nyolcadikosoknak. A kisdobos- (2–4. osztályosok) és úttörőavatások (5–8. osztályosok) mindvégig a legnagyobb iskolai rendezvények közé tartoztak.

A Rákosi nevével fémjelzett korszakban a tanítás előtt megszóítottak voltak az ún. zászlótisztelgések és sorakozók, de még 1959-ben is mozgalmi dalokat kellett énekelni a tanítás befejezésekor.

1.3.2. A cserkészlet vége, az úttörőmozgalom kezdetei

A diákság mozgalmai 1948-ig még mutattak némi sokszínűséget, de utána a rendszer által megkívánt mederbe terelődtek az események.

1948-as megszüntetéséig élt a diákkaptár, aminek pedagógiai célja a tanulók gyakorlati gazdasági-pénzügyi-kereskedelmi jártaságának növelése, fizikai munkára és takarékosagra nevelése

¹²¹ 1949-ben utasították az iskolákat, hogy „március 9-én, az utolsó órán megtartandó ünnepélyükig is Rákosi Mátyás életéről és munkásságáról a legmelegebb hangon emlékezzenek meg”. ZML. VIII. 197., 26. doboz (RI. ikt.: 829 és 830/1949.)

¹²² uo.

¹²³ RI. ikt.: 645/1951.

volt.¹²⁴ A gyerekek hasznosítható hulladékokat gyűjtöttek, s a se-lyemhernyó-tenyésztés sem volt ismeretlen a Rozgonyiban.

Az 1955/56-os tanévben az úttörők rövid ideig papírboltot működtettek az iskolában az alapvető taneszközellátás megkönnyítésére.

Puska Ferenc hitoktató vezetésével újraindult a katolikus Szív-
gárda is, amelynek fő törekvése a hazafias és vallásos nevelés el-
mélyítése volt.¹²⁵ Élt – mármint a szervezet – 1948-ig...

Miként a cserkészlet is, amelynek ismételt beindítását Mundi Já-
nos hitoktató vállalta 1945. szeptember 5-én, de végül a következő
tanév elejéig mégsem végeztek érdemi munkát.¹²⁶ Ugyanakkor, a
Rozgonyiban jelentek meg elsőként Nagykanizsán az úttörőmoz-
galom, a kommunista párt által létrehozott gyermekszervezet csí-
rái: 1946-ban alakult meg a Gyermekbarátok Országos Szövetsé-
ge, ennek néhány csoportja („pajtáscsalád”) szerveződött meg 80
fővel az iskolában Csete Antalné irányításával. 1947-től már „úttö-
rő” a nevük.

Az 1946. szeptember 8-i értekezleten azonban az igazgató még
Tibolt Jolánt¹²⁷ kérte fel a leánycserkészcsapat, míg Kovacsics
Gabriellát a Szív-
gárda vezetésére.¹²⁸ A hónap végére mégis Versé-
nyi lett a cserkészparancsnok, aki 1947 januárjában lemondott,
mert a gyerekek nem jelentek meg a foglalkozásokon, de a testület
a lemondást nem fogadta el.¹²⁹ (Ekkor országosan már intenzív,
nyílt ellenpropaganda folyt a cserkészlet ellen.) A cserkészlet érde-
kében megnyilvánuló utolsó erőfeszítések egyikeként még bejelen-
tették, hogy a 272. sz. Árpádházi Szent Erzsébet leánycsapat taga-
vatására 1947 májusában kerül sor.¹³⁰ Végül az ünnepséget június

¹²⁴ Mészáros István: Diákkaptár. www.kislexikon.hu/diakaptar.html, 2011. 07. 05., 11:00

¹²⁵ ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 352/1945.)

¹²⁶ ZML. VIII. 197., 25. doboz (RI. ikt.: 162/1946.)

¹²⁷ A nagykanizsai Olajipari és Vegyipari Technikum alapító igazgatója (1951–1963), a Rozgonyiban nem tanított.

¹²⁸ ZML. VIII. 197., 25. doboz (RI. ikt.: 372/1946.)

¹²⁹ ZML. VIII. 197., 25. doboz (RI. ikt.: 64/1947.)

¹³⁰ ZML. VIII. 197., 25. doboz (RI. ikt.: 120/1947.)

1-én rendezték Almássy Etelka főtitkár jelenlétében.¹³¹ Az áprilisi tanfelügyelői látogatás jegyzőkönyve Versényit a cserkészlet mellett az úttörő gyermekmozgalom vezetőjeként is említi. E dokumentum szerint még létezett a Szívőárda, viszont Kovacsics egyúttal a konyhát is igazgatta.¹³² Mindenki érezte a tarthatatlan megosztottságot, ezért az 1947. június 25-i tanévzáró értekezleten szavazásra került sor, amelyen a tantestület egyértelműen a cserkészlet mellett voksolt az úttörőmozgalom ellenében!¹³³ Ehhez képest egy év múlva a cserkészlet megszűnt, s Kengyel Zita vezetésével már 280 főnyi tagságot számlált az úttörőcsapat. 1949-ben Gyimesi Sándorné (a korábbi Cseténé), 1950-tól ismét Versényi lett a csapatvezető, a tagság elérte a 320 főt, s később lassacskán szinte mindenki taggá vált.

1949-ben a csapat az országos központtól elismerő oklevelet, valamint a honvédségtől egy csapatzászlót kapott, amiket fényes ünnepség keretében adtak át a Szabadság (ma Erzsébet) téren. A kiválóan minősített munka eredményeként a későbbiekben a Ságvári-zászlót és a Rákosi-zászlót is elnyerte az iskola.

Sajnálatos módon az első időszakban a 870. számot viselő Arany János (később 1956-ig Rákosi Mátyás) Úttörőcsapat történetét részletesen bemutató iratok alig maradtak fenn. (Tóth Miklós ny. igazgató szerint nem volt ezekre vonatkozó iktatási kötelezettség.) Ezért is különösen értékes és érdekes az a korai dokumentum, amely a Sztálin 70. születésnapjára történő őrsi (Szabadságharcos, Kishonvédek, Lenin, Makarenkó, Új erő stb.)¹³⁴ felajánlásokkal kapcsolatos gyűlésről számol be. Ezek a felajánlások többnyire magatartási és tanulmányi versenyeket, ritkábban szociális jellegű gondoskodást jelentettek, de pl. az „Egyenlőség” őrsvári udvariassági versenyre hívta ki a „Tudás” őrsvárt. Vandra igazgató így összegzett:

¹³¹ ZML. VIII. 197., 25. doboz (RI. ikt.: 293/1947.)

¹³² ZML. VIII. 197., 25. doboz (RI. ikt.: 161/1947.)

¹³³ ZML. VIII. 197., 25. doboz (RI. ikt.: 297/1947.)

¹³⁴ A 80-as évekre sokat „szelődültek” a raj- (Móra Ferenc, Kanizsai Dorotty, Petőfi, Gárdonyi, Kossuth Zsuzsa, Fekete István stb.) és az őrsvárt (Pinokkió, Winnetou, Olimpia, Tigris, Ibolya, Fecske stb.). Bár Ságvári Endre még ekkor is élt...

„Nagyon örülök a felajánlásoknak [...] amik megmutatják úttörőink nagy szeretetét és ragaszkodását Sztálin pajtáshoz. Minden úttörőnek legyen példaképe Sztálin, a világ legnagyobb jótevője. Ismerjük meg életrajzát, beszélgessünk róla. [...] Előre Sztálin pajtás 70. születésnapja méltó megünnepléséért!”¹³⁵

1950-ben a felszabadulási ünnepség keretében Nagykanizsára érkező Alekszej Mereszjevet,¹³⁶ az „egy igaz embert” és Valentyina Ushakova színésznőt a Pannónia Hotelban a Rozgonyi énekkara köszöntötte. A pompás produkció után a protokoll-virágcsokrot Mereszjev szálanként osztotta szét a kórusnak.

*Az 1955-ös tanévzáró ünnepély. Elöl Kovács Zita és Kisdéri Judit
5.b osztályos tanulók*

1955 áprilisában, a felszabadulás 10. évfordulójának ünneplése alkalmából az úttörők (Malachowskyné kézimunka-szakköröse)

¹³⁵ ZML. VIII. 197., 26. doboz (RI. ikt.: 462/1949.)

¹³⁶ Egy légi ütközet során mindkét lábát elvesztő szovjet vadászpilóta, aki balesete után nem sokkal ismét gépre ült. Róla írta Borisz Polevoj *Egy igaz ember* című könyvét.

hálazászlót készítettek, amit abba a moszkvai (201. számú) általános iskolába küldtek, ahol Zoja és Sura is tanult.¹³⁷ A zászlóért két köszönő levél érkezett a Szovjetunióból: az egyik Vorosilov¹³⁸ aláírásával, a másik a Zoja-iskolából. A történet azonban tovább folytatódott: a tanévzáró ünnepélyre újabb szovjet küldöttség érkezett, ezúttal egyenesen a Rozgonyiba. A Zoja-iskola által küldött cserezászlót a követségi attasé adta át. Ez akkoriban óriási megtiszteltetés volt az intézménynek, s jószerével a város teljes ifjúsága képviseltette magát az eseményen: „*Megtelt a hatalmas iskolaudvar úttörőcsapatokkal és a felső udvar pedig gyönyörködő, örömben könnyező szülőikkel.*”¹³⁹

1955-ben 34 fővel megalakult az iskola DISZ (Dolgozó Ifjúság Szövetsége) csoportja, a tanév végére már 60 főnyi 14–15 éves rozgonyis tanuló volt tagja az '56-os forradalomig működő kommunista ifjúsági szervezetnek, a KISZ elődjének.

A vöröskeresztes mozgalom is új lendülettel indult. 1945 őszén Pasqualetti Antalt a tantestület egyhangúlag választotta tanítóelnökké.¹⁴⁰ 1946-tól 1949-ig nincs adat a vezető személyére vonatkozólag, utána Malachowsky Lászlóné vette át az irányítást. (Az 1955/56-os tanévben kitüntetését kapott munkájáért.) A megszokott tevékenységi kör (tisztasági versenyek, gyűjtések, szociális akciók) mellett a gyerekek leveleztek bolgár, keletnémet és szovjet vöröskeresztesekkel, de albumot készítettek például egy svéd csoportnak is. A megszerzett tudásról vizsgát tettek a tanévek végén.

¹³⁷ Zoja Koszmogyemjanszkaja egy tizenéves lány volt, aki 1940/41-ben diverzánsakciókat hajtott végre a front mögött, amiért – a hivatalos szovjet propaganda szerint – a németek megkínózták és kivégezték. Valószínűleg azonban az otthonaikat védő parasztok álltak bosszút rajta. Az első nő volt, aki – igaz, posztumusz – megkapta a Szovjetunió Hőse kitüntetését. Testvére, Sura tüzetisztként halt meg a háborúban. Mindketten emblematikus figuráivá váltak a „szovjet mitológiának”.

¹³⁸ Az egyik legvéreskezübb szovjet marsall. Aláírásával hagyta jóvá a katóni vérengzést, a krími tatárok pusztító kitelepítésének kivitelezője, a háború utáni magyarországi szovjet katonai megszállás előkészítője.

¹³⁹ Igazgatói jelentés 1956-ban az úttörőmozgalom fejlődéséről. RI. ikt.: 88/1956.

¹⁴⁰ Jelentés a Magyar Ifjúsági Vöröskereszt szervezetébe tartozó csoportok 1945/46-ik évi újjáalakulásáról. 1945. okt. 19. ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt. nélkül.)

A város iskoláinak szülői munkaközösségei 1951-ben alakultak meg, a Rozgonyiban már 1948-ban működött a szervezet. Munkájukat kezdetben a Nőtanács koordinálta.

1.3.3. Az oktatás keretei, a hittan helyzete

Az oktatásban a szakosítás részlegesen már 1945-ben megkezdődött a felső tagozatban, s 1947 februárjára sikerült elérni, hogy a tanulók 70 százaléka rendelkezett tankönyvekkel.¹⁴¹ Ugyanezen évben a szülők határozott kívánságára az igazgató levélben kérte a minisztert, hogy engedélyezze a német nyelv tanítását, amit egyébiránt már az előző tanévben bevezettek az 5. osztályban. 1947 augusztusában aztán a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium körlevelet intézett minden általános iskolához és gimnáziumhoz, hogy *„a tanév elején az élő idegen nyelv választása előtt az igazgató vagy a tanári (tan-)testület tagjai világosítsák fel és tájékoztassák mind a tanulókat, mind a szülőket az orosz nyelv tanulásának fontosságáról, jelentőségéről, gazdasági és társadalmi előnyeiről és igyekezzenek odahatni, hogy minél több tanuló válassza az orosz nyelv tanulását”*.¹⁴²

Vandra Jenő állítása szerint az országban elsőként a Rozgonyiban kezdődött meg (20–25 fővel) a gyakorlati alapokon nyugvó háztartástan tanítása, miután az említett konyhát átadták. Szintén a megelőző tanévben a 7–8. évfolyamokon kereskedelmi ismeretek elsajátítására is lehetőség nyílt.¹⁴³

Összefoglalva, a naplókban rögzítettek alapján bizonyos, hogy a felső tagozatban 1949-ig tanítottak németet, utána az 1949/50-es tanévtől az 5–6. osztályokkal megkezdődött az orosz nyelv tanítása. A háztartástan és a kereskedelmi ismeretek (utóbbi csak 7–8. osztályokban) 1950-ig szerepelt a tantárgyak listáján. 1948-tól 1950-ig a hetedikesek gyorsírást is választhattak, sőt, 1948/49-ben néhány 7–8. osztályos tanuló neve mellett a latin nyelv is szerepelt az év végi értékelésben. 1950-től a 8. osztályosok alkotmánytannal

¹⁴¹ A 100 százalékos ellátottság 1950 januárjára valósult meg.

¹⁴² Iktatás nélküli példány a Notre Dame leányiskola irattárából a Rozgonyi tulajdonában.

¹⁴³ ZML. VIII. 197., 25. doboz (RI. ikt.: 442/1947.)

ismerkedtek. Két tanévben, az 1948-ban és az 1949-ben kezdődőben hétfokozatú skálával osztályoztak, az alábbiak szerint: kitűnő (7), jeles (6), jó (5), közepes (4), gyenge (3), elégséges (2), elégtelen (1). Előtte az egyes volt a jeles, az ötös az elégtelen. A szorgalom minősítése utoljára 1948-ban bukkan fel „rendszeret” elnevezéssel. Az ismételt bevezetésre 1964-ben került sor.

A hittan tanítása neuralgikus pontja volt a következő évtizedek oktatási rendszerének. A társadalomra erőltetett szovjet típusú berendezkedés a materialista világnézet és a tudományos, racionális gondolkodás mindenhatóságát hirdette, s teljes erejéből a vallásitanítás és általában a vallásosság, mint idealista, s üldözendő felfogás visszaszorítását tűzte ki célul. (Kevésbé durván, mint pl. Albániában vagy a Szovjetunióban.) 1949-től megszűnt a hittan kötelező jellege, 1950-ben a kampányok és a társadalmi szintű megfélemlítés hatására mindössze 123 tanuló jelentkezett a Rozgonyiban vallásoktatásra (19 %). Az igazgatónak minden hittanbeiratás alkalmával jelentenie kellett, hogy a beiratkozottak szülei között hány párttag, tanácstag, illetve kiemelt munkakörű személy található. 1956-ig évente külön munkaterv is készült a „klerikális reakció” ellen, s a tantermeket az uralkodó ideológia prominenseinek (Lenin, Sztálin, Marx, Engels, Rákosi) képeivel díszítették.

Ellentmondásokat hordoznak a kor dokumentumai időnként önmagukban is, valamint a visszaemlékezések szerint a „másként szocializálódott” pedagógusok kettős szerepbe kényszerültek.¹⁴⁴ Szemléletes példa ezekre a következő jelentésrészlet 1956-ból:

„Iskolánk az elmúlt években jó munkát végzett a hittanbeiratásoknál és azután, amikor sikerült a hittan tanítását az iskolánkban teljesen megszüntetni. [...] ... az iskola légkörét nem bontotta meg idealista felfogás. [...] A hittan beiratások már zökkenőkkel mentek, mert a nevelőtestület nagy része nem érezte át ennek a fontos-

¹⁴⁴ Jellemzésük elkészítésénél legfontosabb szempont „a politikai megbízhatóság” volt. A nevelő szakmai munkája mellett megfigyelték, „kik a barátai, nem tart-e fenn barátságot a klerussal és a kuláksággal”? A Városi Tanács VB Oktatási és Népművelési Osztálya körlevele az igazgatónak a kádermunka megjavítása tárgyában 1952. február 19-én. ZML. VIII. 197., 28. doboz (RI. ikt. nélkül.)

ságát és nem kapcsolódott bele a munkák végzésébe. Három kar-
társunk dicséretes munkát végzett, a többi azonban a közönyös elő-
nyös szerepét játszotta.”¹⁴⁵

Tanóra 1954-ben Bogenrieder Károlynéval és a korszak kötelező díszleteivel

A szöveg háttérében az áll, hogy az 1956/57-es tanévre 12 tanuló jelentkezett hittanra, s ahogy egy másik bizalmas beszámoló fogalmaz: „ezek közül időközben lemorzszoltunk hármat”. Ennek következtében első alkalommal ekkor szűnt meg az iskolai hittan a Rozgonyiban,¹⁴⁶ s a forradalom után 1959-ben ismét.

1946-ban miniszteri rendeletre két, 1947-ben három ún. kiségitő (gyógypedagógiai) osztály indult a Rozgonyiban, mígnem 1948-ra – a kollégisták kiköltözése után – az Arany János utcában önálló intézményként létrejött a kiségitő iskola. Az ottani három mellett két osztályt a közelben lévő egykori Magyar Király Vendéglőben

¹⁴⁵ RI. ikt.: 189/1956.

¹⁴⁶ RI. ikt.: 246/1956.

helyeztek el, így összevonva a Rozgonyi, a Vécsey utcai iskola és Kiskanizsa gyógypedagógiai osztályait.¹⁴⁷

1954-től mintegy negyedszázadon át – néhány tanév kivételével – váltakozó oktatás folyt a magas létszám, ezáltal a magas csoportszámok és a tanteremhiány együttes hatása miatt. Egyes osztályok, illetve évfolyamok havi-kéthavi váltásban hol délelőtt, hol délután jártak iskolába.

Viszonylag kevés, évi 2–6 szakkör működhetett előzetes hivatali engedélyeztetés után. Ezek általában az atlétika, labdajátékok, asztalitenisz, sakk, matematika, orosz nyelv, biológia, egészségügyi ismeretek, kézimunka, háztartástan, magyar nyelv és irodalom körből kerültek ki. Az iskolán kívüli – egyesületi – sportoláshoz igazgatói engedély kellett, amit gyenge tanulmányi eredmény esetén nem mindenkinek adtak meg.

A tanulmányi versenyrendszerek első kezdeményei e korszakra esnek, 1954 májusában például az első városi matematikaversenyre került sor 8 iskola 39 tanulójának részvételével. Az összesített eredménylistán a Rozgonyi mindössze a hetedik helyet foglalta el.¹⁴⁸

Az első sportversenyek (atlétika, asztalitenisz, torna, akadályverseny, labdajátékok) és tornaünnepélyek többnyire az MHK és az LMHK (Munkára, Harcra Kész és Légy Munkára, Harcra Kész) mozgalmak keretein belül zajlottak, a gyerekek, s ezáltal a polgári lakosság militarizálása jegyében. Az iskola gyűjteményében fennmaradt legrégebbi oklevél egy 1955-ös városi leány sakkbajnokságon elért első helyezésről tanúskodik.

1948-ban a piaristáktól érkezett Csizmadia Ferenc vette kézbe az iskola énekkarát, ami attól kezdve 1984-ig talán a legtöbb di-csőséget szállította a Rozgonyinak. 1951/52-ben már 120 tagot számlált a kórus. 1956 áprilisában olyan, 15 darabból álló – de nem példa nélküli – önálló koncertet adtak, amelynek repertoárja –

¹⁴⁷ Bodnár Miklós – Petike Antal (szerk.): A felszabadult Nagykanizsa 25 éve. Nagykanizsa, 1970. 183. o.

¹⁴⁸ RI. ikt.: 280/1954.

leszámítva talán egy kötelezően előadandó úttörődalt – napjainkban is komoly szakmai színvonalúnak minősülne.¹⁴⁹

Különleges versenyt hirdetett meg minden évben május elsejére a városi pártbizottság. A felvonuláson – valamilyen szempontrendszer szerint – legjobban teljesítő iskola a kiíró által ajándékozott kristályserleggel gazdagodott. A győztes 1955-ben (majd 1963-ban és 1971-ben) a Rozgonyi volt.

1.3.4. Nevelési ínyencségek

A nevelés területén megemlítendő még, hogy bizony nem mindig bántak kesztyűs kézzel a nebulókkal. Egy a megyei oktatási osztálytól 1954 februárjában érkező körlevél kifejezetten megtiltotta a testi fenytést. Nyilván azért, mert esetenként szokásban volt.¹⁵⁰

A házirendek a rendszereken átívelően is érvényes viselkedési követelmények megfogalmazása mellett viszonylag kevés direkt ideológiai gyökerű kitéletet tartalmaztak. Valóban csak rövid bepillantásul néhány érdekes pont a szabályzatokból:

*„Minden reggel megmossa kezét, arcát, nyakát és fülét. [...] Hetenként egyszer megfürdik. [...] Lélegzetet mindig orron át vesz. [...] Nem csúfolkodik, nem esküdzik. [...] A felnőtteknek kalapot levéve, illedelmesen köszön. [...] Kerüli azok társaságát, akik durva beszédben, káromkodásban lelik örömeiket.”*¹⁵¹

*„Súgni ne is próbálkozzon senki, mert a súgás csalás! [...] Ha idegen érkezik az iskolába vagy az osztályba, felállással és »előre« köszöntéssel üdvözljük. [...] Lenin szerint az első és legfontosabb kötelességed a tanulás.”*¹⁵²

Furcsa és elgondolkodtató színfoltja volt az időszak nevelési ötleteinek az 1949 tavaszán megalakult, összesen hat alkalommal

¹⁴⁹ Többek között Bartók, Kodály, Schubert, Csajkovszkij, Smetana műveiből. RI. ikt. nélkül.

¹⁵⁰ ZML. VIII. 197., 28. doboz (RI. ikt.: 92/1954.)

¹⁵¹ „A jó gyermek életrendje” 1945. szept. 29. ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 329/1945.)

¹⁵² „Iskolai szabályok” 1951. márc. 31. ZML. VIII. 197., 27. doboz (RI. ikt. nélkül.)

ülésező iskolabíróság. A grémium ítéleteit minden esetben közszemlére bocsátották. Álljon itt egy érdekes példa, amelyből kiderül, hogy osztálybíróság is létezett:

„[T. J.] VI.b osztályos tanulót, mert az osztályfőnök és az osztálybíróság parancsát megtagadta és ezzel a közösség ellen vétett, az iskolabíróságot pedig meggondolatlanul megsértette, az iskolabíróság a fent nevezettet, az osztályfőnöktől az osztály jelenlétében történő bocsánatkérésre, a helyéről való elültetésre és két heti megfigyelésre ítélte. Amennyiben ez idő alatt valami panasz merül fel ellene, az Iskolabíróság az ítéletet súlyosbítani fogja. A bocsánatkérés 48 órán belül végrehajtandó. Nagykanizsa, 1949. május hó 25-én.”¹⁵³

Nagykanizsán elsőként a Rozgonyiban valósult meg 1955 őszén az egyenruha viselése fekete iskolaköpeny formájában.¹⁵⁴ Később aztán, 1968-ban a minisztérium eltörölte a kötelező viselést, amit Burján Kálmán igazgató helytelenített.¹⁵⁵

1.3.5. Napközi, kollégium, óvoda

„Nem csak a tanulók napi étkezésének biztosítása, hanem – főleg és elsősorban – a munkás és dolgozó parasztszülők gyermekei tanulmányi színvonalának emelése és szociális nevelésének elmélyítése”¹⁵⁶ szándékával 1953. március 15-én 40 tanulóval újra indult a napköziotthon. A kezdeti lépések megtételéhez reaktiválták a tekintélyes nyugdíjasokat, Arató Boldizsárt és Béres Jánost. A konyha 200 főre főzött, a Rozgonyiban ebédeltek a telekisek és az adysok is. Egy 1955. októberi kimutatás alapján már 6 iskola 276

¹⁵³ 1949. május 31-i kimutatás a bíróság működéséről. ZML. VIII. 197., 28. doboz (RI. ikt. nélkül.)

¹⁵⁴ Egy 1961-es belkereskedelmi minisztériumi tájékoztató szerint a lányok részére a már beszerezhető *Kati* és *Mari* nevű köpenyek mellé az *Éva* nevű is vásárolható. Fiúknak a *Matyi*, *Péter* és *Gyulus* fantázianevűeket ajánlották. (RI. ikt.: 184/1961.) A 70-es, 80-as évek kedvenc márkája a *Diolen Mobi* volt.

¹⁵⁵ Az 1968. szeptember 9-i tanévnyitó értekezlet jegyzőkönyve. RI. ikt.: 173/1968.

¹⁵⁶ Napközis házirend „Rendszabályok” címmel 1954. október 1-én. ZML. VIII. 197., 28. doboz (RI. ikt. nélkül.)

diákja tartozott a rozgonyis napközihez, köztük fiútanulók is.¹⁵⁷ A gyerekek egy része a Rozgonyiban töltötte a délutáni foglalkozásokat, más csoportok ebéd után visszatértek iskoláikba. A nyári szünetek alatti összevont napközinek kezdetekben szintén a Rozgonyi adott otthont.

Az internátus létrehozásának terve először az 1947. május 17-i értekezleten bukkant fel.¹⁵⁸ Miután a körzethez ekkor már egyedülként tartozó Arany János utcai épület fűthetőségét megoldották, 1948. január 18-án 12 fő I. körzetes fiú és 8 rozgonyis lány birtokba vehette hétközbeleni otthonát.¹⁵⁹ Az 1948/49-es tanévre 20 fiút és 11 lányt vettek fel, november 1-re a létszám elérte a maximális kapacitást, a 40 főt. A hálószobák időközben (1948. szeptember 1.) átköltöztek a Sugár út 13. alatti épületbe.¹⁶⁰ Az étkezésen kívül a Rozgonyiban a szabadidős és a tanulószobai foglalkozások zajlottak. A kollégium vezetésével Kovacsics Gabriella tanítónőt bízták meg, aki mindenese volt a rábízott gyerekeknek, a főzéstől a tanításig mindenért ő felelt.

Neuhold Zoltán egykori – alsórajki – lakó szerint tartalmas időszakot töltöttek otthonuktól távol. A kor viszonyaihoz képest remek ellátásban részesültek, egyúttal nagy teher esett le a gyermekek iskoláztatását nehezen megoldó családok válláról. Élményt jelentett számukra a tornateremben zajló ökölvívóedzések megtekintése, bábjátékokat tanultak be, amiket előadtak a környező településeken, s akkoriban még – féllégálisan – egy katolikus pap (talán Puska és Mundi lelkészek valamelyike) is lejárt az étkezdébe karitatív céllal.

Az 1949/50-es tanévre már 35 fiú és 19 leány jelentkezőt regisztráltak, azonban egy 1949. augusztusi VKM rendelet megszüntette a kollégiumot.

Igazgatást tekintve 1953-tól 1969-ig az iskolához tartozott a Rozgonyi utcai óvoda. A tantestületi értekezleteken rendszeresen

¹⁵⁷ RI. ikt. nélkül.

¹⁵⁸ ZML. VIII. 197., 25. doboz (RI. ikt.: 219/1947.)

¹⁵⁹ ZML. VIII. 197., 26. doboz (RI. ikt.: 165-1/1948.)

¹⁶⁰ Adatszolgáltatás az államosításokkal kapcsolatban a VKM Országos Diákjóléti és Kollégiumi Hivatalának. RI. ikt.: 532/1949.

részt vett a vezető óvónő, Führer Ernőné. A Rozgonyi óvodában működött a város óvodáinak központi konyhája.

1.3.6. *A forradalom*

Az 1956-os forradalom eseményei felbolygatták a Rozgonyi mindennapjait is. A város intézményei, vállalatai és általában minden munkahely szinte egy emberként mozdult meg a Budapestről érkező hírek hallatán. A Rozgonyiban sürgősen eltávolították a Rákosi-korszak látható relikviáit, hat tanteremben – engedéllyel – kifüggesztették az addig féltve őrzött keresztet. A lépcsőfordulóban a falra kikerült egy Kossuth-címer, s jónéhány hasonló jelvény a kabátok hajtókáira.

Október 25-én az iskola felsősei közül jónéhányan lyukas zászlóval felvonulva – Versényi Ilona vágta ki a „ruszki” címet – részt vettek a Szabadság téri megmozduláson, de a laktanyához már nem vitték a gyerekeket, akik az akkor népszerű jelszavakat skandálva tették meg az utat. („Ruszkik haza! Nemzeti zászlót! Rákosinak kötelet! Nem tanulunk oroszul!”)

A tantestület Csizmadia Ferencet és Révfi Istvánt delegálta a Pedagógus Forradalmi Intéző Bizottságba,¹⁶¹ amely döntött az igazgatók személyéről. Vandra helyett Révfit nevezték ki,¹⁶² s a határozatot a tanári kar egyetértőleg elfogadta. Helyettesnek Csizmadia Ferencet választották. (Beszámolók szerint kollégái számára Vandra félelmetes, „nagyon kemény” ember volt, viszont elsőrendű pedagógusnak és tanárnak ismerték el,¹⁶³ aki – reálszakosként – nagyot lendített az iskola természettudományos felszereltségén, de Csizmadia Ferenc énektanár-karnagy szerződtetése is az ő intéz-

¹⁶¹ Szavazatot kapott még Horváth Benedek, Kengyel Zita és Führer Ernőné vezető óvónő. Szakszervezeti bizalminak Pfeiffer Gizellát választották. 1956. december 3. és 7. RI. ikt. 280/1956., valamint Csomor Erzsébet – Kapiller Imre (szerk.): '56 Zalában. A forradalom eseményeinek Zala megyei dokumentumai 1956–1958. Zalai Gyűjtemény 40., Zalaegerszeg, 1996.

¹⁶² A Bizottság első körben a Petőfi élére kívánta helyezni.

¹⁶³ Jesch Aladérné és Csizmadia Ferenc tanárok, illetve Scheffer Anna és Scheffer Viktória tanítványok egybehangzó állításai, pedig sem személyükben, sem családjuk vonatkozásában nem számítottak a rendszer elkötelezett híveinek.

ményfejlesztési koncepciójának része volt.) A hivatalos, papírok szerinti átadásra december 4-én került sor,¹⁶⁴ de érdekes módon a december elsejei hatályú kinevezési okmányok, amelyeket a Tanács Oktatási Osztálya állított ki, december 10-i keltezésűek.¹⁶⁵

A forradalom napjai alatt a korábbi rozgonyis nevelők közül Erdélyi Margit (Erdélyiné Ábrahám Katalin leánya), Pintér Eleonóra és Rácz Alajos karnagy,¹⁶⁶ a későbbiek köréből Kocsis Tiborné és Kenyeres Béla is tagja lett a 20 fős Pedagógus Forradalmi Intéző Bizottságnak (PFIB). 1957-ben – feltételezhetően büntetésből – került a Rozgonyiba Bánáti József, aki a PFIB-beli tevékenysége mellett¹⁶⁷ részt vett a Kiszgadzapárt újjáalakításában, és a Zrínyi fiúiskola igazgatójává is megválasztották. A „régiek” közül Pasqualetti Antalt a Petőfi iskola, míg Szakács Jánost, aki 1963-ban került a Rozgonyiba, a Nagyrác élére állította az átmeneti demokratikus hatalom.¹⁶⁸

„Érdekes, miután a forradalmi bizottság által kinevezett iskola-vezetőket eltávolították, nem vad kommunistákat ültettek a helyükre, éppen ellenkezőleg, viszonylag »semleges« emberek kerültek az igazgatói székekbe. [...] Inkább azt nézték, hogy kit kedvelnek a tantestületekben. Mintha a hatalom mégiscsak megijedt volna 56 csodás eseményeitől.” – mesélte egy interjúban Csizmadia Ferenc.¹⁶⁹

A Városi Nemzeti Bizottság október 29-én elfogadott és kétoldalas röplapokon nyilvánosságra hozott 12 határozata közül a 6. számú a hitoktatás megkezdésére, míg a 7. a tanítás november 5-i újraindítására vonatkozott.

Felmérték tehát a nyelv- és hittanulási igényeket, amely felmérések eredményei is – mivel szabad akaratból történtek – súlyos

¹⁶⁴ Az átadás-átvétel jegyzőkönyve. RI. ikt.: 284/1956.

¹⁶⁵ Révfi kinevezése. RI. ikt. nélkül. Tanácsi ikt. sz.: 14-3/99/1956.

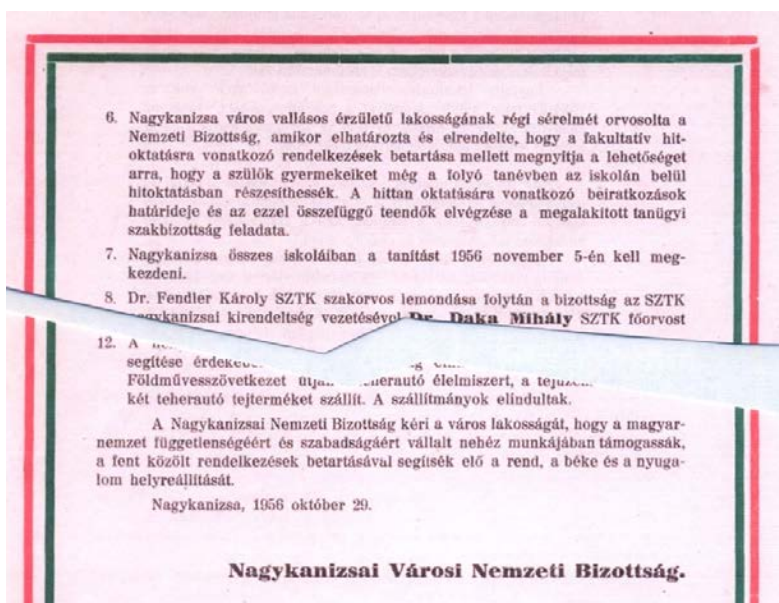
¹⁶⁶ Az iskola énekkarát vezette az 1930-as évek egy szakaszában.

¹⁶⁷ Csomor Erzsébet – Kapiller Imre (szerk.): '56 Zala megyei kronológiája és személyi adattára I. Zala Megyei Levéltár, Zalaegerszeg, 2004.

¹⁶⁸ Csizmadia Ferenc: Annak idején. Kézirat. Nagykanizsa, 2010.

¹⁶⁹ Mintha mégiscsak megijedtek volna. Zalai Hírlap, 2008. okt. 31.

kritikát jelentettek az elmúlt hét év gyakorlatával szemben. A felső tagozatban 7 szülő választotta az orosz, míg 287 a német nyelvet gyermekének.¹⁷⁰ Az orosz nyelvkönyvek sorsáról két – természetesen egymásnak ellentmondó – jelentés is született. Mindkettőt Kenyeres Béla¹⁷¹ jegyezte, akit hetekkel a forradalom után, 1957. január 19-én helyeztek a Rozgonyi élére. A februári beszámoló szerint sok gyerek megsemmisítette az orosz könyvét és füzetét, a németet tanszerek nélkül tanították.¹⁷² A tanév végén már így ír Kenyeres: „Az orosz könyveket egy gyerek sem tépte szét. [...] Az orosz nyelv újbóli bevezetése, a hitoktatás megszüntetése minden nehézség nélkül történt.”¹⁷³ Ezzel szemben Csizmadia Ferenc beszámolója szerint a tanulók nagy pusztítást végeztek az orosz nyelvű könyvek szaggatásával – minden tilalom ellenére.

¹⁷⁰ RI. ikt.: 274/1956.

¹⁷¹ 1951-ig a Nagyrác utcai iskolában tanított, majd a Városi Tanács számadó igazgatói állását kapta. Szülei – a Krampatits házaspár – a húszas évek végéig a Rozgonyiban tanítottak.

¹⁷² Tájékoztató jelentés 1957. febr. 21-én. RI. ikt.: 38/1956.

¹⁷³ Jelentés az éves munkáról 1957. jún. 27-én. RI. ikt. nélkül.

A hittanra jelentkezettek számáról két, különböző adatokat tartalmazó hivatalos irat is fennmaradt, de a nagyságrendet tekintve azok nincsenek ellentmondásban. Az első szerint összesen a tanulók 92 százaléka, 471 fő,¹⁷⁴ a második szerint 417 katolikus, 14 református, 9 evangélikus és 4 izraelita gyerek élt a hittanórák nyújtotta lehetőséggel.¹⁷⁵ November 19. és január 30. között összesen 55 órát tartottak meg, úgy, hogy közben december 20. és január 20. között tanítási szünet volt.¹⁷⁶ A tárgykörben referáló jelentés szerint: „1957. február 6-tól iskolánkban hitoktatás nincs. A tanulók szüleit az ellenőrző könyv útján értesítettük. [...] A szülők minden zavar nélkül tudomásul vették”.¹⁷⁷

A forradalom után 5 gyerek távozott külföldre, négyük bizonyítványa az iskolában maradt.

Az 1957. februári tájékoztató jelentés olyan tartalommal és hangnemben íródott, amilyent a fenntartó bizonyára elvárt:

*„Igazgató sokat foglalkozik a nevelőkkel. Munkájukat állandóan ellenőrzi. Megértette velük, hogy az iskolában a szocializmust építjük és a materialista elv alapján állunk. Ebben a szellemben kell tanítanunk. [...] Az ellenforradalom eszmei zűrzavarából nevelőink aránylag rövid idő alatt kiemelkedtek, megőrizték szocialista gondolkodásmódjukat és közös munkával helyreállították iskolánkban a szocialista nevelés régebbi nívóját. A tantestület minden tagja fejlődés útjára lépett. Az ellenforradalom mondhatni megerősítette őket szocialista gondolkodásukban. Belátták, hogy ellenforradalom volt és teljesen felesleges volt. A leváltott igazgatók megmaradtak az iskolánál (Révfi István, Vandra Jenő), az iskolai munkaközösségbe belehelyezkedtek és továbbra is jó munkát végeznek.”*¹⁷⁸

¹⁷⁴ RI. ikt.: 274/1956.

¹⁷⁵ RI. ikt.: 278/1956.

¹⁷⁶ Előzőleg október 27. és november 5. között rendkívüli tanítási szünetet rendeltek el.

¹⁷⁷ RI. ikt.: 38/1957.

¹⁷⁸ RI. ikt.: 38/1957. Vandra a tanév végén a Zrínyi iskolába, Révfi valószínűleg Budapestre távozott.

Áprilisban, a háromnegyedévi ellenőrző értekezleten már hétköznapi dolgokkal is foglalkozott a tantestület, pl. ellenezték a da-
uert és a „*jampis fru-frut*”, de belátták, hogy nehéz tenni ellene.¹⁷⁹

A tanév végi igazgatói beszámoló szerint kísérleti tárgyként be-
vezették a lakóhelyismeretet, és nagy sikerrel az alsós kézimunkát.
(Felsőben szakkör jelleggel.) Az oktatás eredményességéről szólva
Kenyeres megállapította, hogy „*a tanulók és nevelők felzaklatott
kedélye, a kimaradt tekintélyes szorgalmi idő, személyi huzavonák
és változások, és maguk az események is befolyásolták az iskolai
munkát*”¹⁸⁰

Áprilisban Versényi vezetésével 1617-es számmal újjáalakult az
úttörőcsapat, patronálója a gimnázium KISZ szervezete, a Mun-
kásárség, az AKÖV (Autóbusz-közlekedési Vállalat) és a Gépgyár
November 7. brigádja lett.¹⁸¹

1.4. Forradalom után, rendszerváltás előtt

1.4.1. Politikai befolyás, ideológiai hatások

Az új hatalom ún. „konszolidációja” politikai visszarendeződést
jelentett. Az ideológiai alapok változatlanok maradtak, de – külö-
nösen az évtizedek múlásával – egyre „puhább” eszközöket hasz-
náltak. ’56 után az első években mindenesetre az élet minden ter-
ületén komoly offenzívában maradt a pártvezetés és az államigaz-
gatás, pozícióinak megszilárdítása érdekében. Jellemzője az idő-
szaknak az 1959/60-as tanévvégi jelentés, amely alig érvényesít
pedagógiai-szakmai szempontokat. Az anyag jelentős részét a vá-
ros gazdasági, politikai és ideológiai fejlődésének bemutatása, az
MSZMP (Magyar Szocialista Munkáspárt, az MDP utóda) műve-
lődéspolitikai határozatainak taglalása, a párt VII. kongresszusá-
nak értékelése és a felszabadulás 15. évfordulójának kapcsán tett
különböző intézkedések tárgyalása tölti ki. Minden, ami az okta-

¹⁷⁹ 1957. április 15-i jegyzőkönyv. RI. ikt. nélkül.

¹⁸⁰ Jelentés az éves munkáról 1957. jún. 27-én. RI. ikt. nélkül.

¹⁸¹ uo.

tással-neveléssel kapcsolatos, csak ez után és rövidebben következhetett.¹⁸² Az arányok és a sorrendek lassanként megfordultak, amíg elérkezett 1990.

Május elsejei felvonulás 1961-ben

A helyben követendő irányelveket a *Magyar Szocialista Munkáspárt Nagykanizsai Városi Bizottsága 3 éves Művelődéspolitikai Terve (1959–1961)* című brosúra tartalmazta.¹⁸³ Az általános alapvetések mellett meghatározta, hogy „a város általános és középiskoláiban folyó oktató és nevelő munka legfontosabb célja a kommunista világnézet és az ebből fakadó erkölcsi tulajdonságok kialakítása, valamint a technika rohamos fejlődéséhez mért általános műveltség, a művészetek és a tudományok kérdései iránt való fogékonyság növelése a tanulóifjúság körében”. (29. o.) Egyfajta numerus claususként meghatározta a párt, hogy a négy középiskolá-

¹⁸² RI. ikt.: 238/1960.

¹⁸³ Zalam. Nyomda V., Nagykanizsa, 1959.

ban¹⁸⁴ hány százalékra kell (!) növelni a munkás-paraszt származású tanulók arányszámát. (30. o.) Ez természetesen hatással volt az általános iskolák kibocsátási adataira is.

A pedagógusoknak a tervidőszakban kötelezően el kellett sajátítani a marxizmus-leninizmus alapfokú ismereteit és ebben a szeltemben is kellett dolgozniuk. Továbbá deklarálták, hogy *„az iskolák nevelőmunkájának megjavítása érdekében gondoskodni kell arról, hogy a különböző ellenséges, revizionista, nacionalista, idealista és egyéb nézeteket valló és terjesztő pedagógusok, amennyiben nem hajlandók nézeteikről lemondani, az élet más munkaterületére kerüljenek, ahol nem okozhatnak károkat az ifjúság szocialista szellemű nevelésében”*. (31–32. o.) (Ehhez képest természetesen jócskán lappangtak a pályán az említett „izmusokkal” rendelkező tanárok.)

E célok eléréseért rendszeresen megvitatták a pártkongresszusok (SZKP /Szovjetunió Kommunista Pártja/, MSZMP) anyagait, évekig tartottak sajtófelolvasást az óráközi szünetekben (ha valaki nem figyelt elég meggyőzően, azt beépített emberek jelentették), 1986-ra gyakorlatilag minden pedagógusnak volt valamilyen politikai végzettsége, s ateista előadásokat is kellett hallgatni.¹⁸⁵ A TIT (Tudományos Ismeretterjesztő Társaság) és a Népfront a szülőket okította a helyesnek ítélt gondolkodásmódra:

*„Az iskola nevelőmunkáját csak azok a szülők tudják eredményesen segíteni, akik a szocialista erkölcs alapján állnak, a pedagógiai, ideológiai, politikai, társadalmi kérdésekben az iskolával azonos álláspontot képviselnek.”*¹⁸⁶

Az 1968/69-es munkatervben ily módon jelent meg az iskola előtt álló fő feladat:

¹⁸⁴ Landler Jenő Gimnázium, Mezőgazdasági Technikum, Közgazdasági Technikum, Kőolajbányászati és Mélyfűróipari Technikum.

¹⁸⁵ RI. ikt.: 86/1965.

¹⁸⁶ Petike Antal, a Művelődési Osztály vezetője felhívása a szülők továbbképzésére. RI. ikt.: 20/1966.

Kisdobos- és úttörőavatás 1961-ben

„A szocializmus teljes felépítése az ifjúság érdeke és hazafias kötelessége! A szocializmus teljes felépítésének érdeke és igénye szabja meg az előttünk álló feladatok sorát az ifjúság kommunista nevelésében, mint a gazdasági feladatok megoldásának segítésében. A fejlődés jelenlegi szakasza megköveteli, hogy az iskolai nevelés világnézeti és erkölcsi tartalmát hatékonyvá tegyük. Az iskolánk a szocialista tudat kialakításának műhelye.”¹⁸⁷

S bár még a második tévesztésbe is bevonták a tanárokat (1959–1961), s 1984-től már önálló pártszervezete (IV. számú) is volt a Rozgonyinak, azért nem koronázta teljes siker a szocialista állam vázolt erőfeszítéseit. Koller József igazgató (1970–1983) egyenesen kimentette kollégáit egy röviddel a kinevezése után írt jelentésében: *„Iskolánk pedagógusai körében a marxizmustól idegen nézetekkel még nem találkoztam.”¹⁸⁸*

¹⁸⁷ RI. ikt.: 192/1968.

¹⁸⁸ RI. ikt.: 185/1970.

Az idő előrehaladtával a hittanbeiratások az elvárt eredményeket hozták, azaz senki sem jelentkezett, de 1977-ben a „*tanulók első-lása és információk alapján (elsősorban az alsó tagozatban) több-ben járnak a templomi hitoktatásra (elsőáldozás, bérmlás)*”¹⁸⁹

Egy 1981. október 8-án kelt, nem iktatott feljegyzés az előző időkhöz képest figyelemreméltó hangvétellel fogalmaz, miszerint annak a helyzetnek a hatását, hogy al-sóban kb. a gyerekek 10 szá-zaléka jár rendszeresen temp-lomba, s alkalmilag iskolai szinten mintegy 25 százalék, a tantestület „tapintatosan” igyekszik gyengíteni! A kor-szak utolsó tanévének végén az Országos Egyházügyi Ta-nács jegyzőkönyvéről a kö-vetkező tantestületi vélemény fogalmazódott meg: „*A val-lásos emberek hátrányos meg-különböztetése helytelen volt. [...] Az egyházak az oktatás-ban is kapjanak nagyobb lehe-tőséget a korábbiaknál. [...] Kollégáim egy része korainak tartja a véleménynyilvánítást.*”¹⁹⁰

Részlet az 1969-ben végzett 8.a osztály csoportképéről. Elöl balról Nagy István-né, Burján Kálmán igazgató, Timaffy Miklósné

A rendszerváltás utáni első beiratáson, 1990. augusztus 30-án 25 katolikus és 1 evangélikus gyermek jelentkezett iskolai hittanra.

Az újjászervezett úttörőcsapat idővel szinte teljesen „lefedte” a diákságot. A KISZ Központi Bizottsága 1965-ben vörös selyem-zászlóval tüntette ki a csapatot, miután az ítések véleménye szer-int a megye több mint kétszáz iskolája közül a Rozgonyiban érték el a legjobb nevelési, szakköri, kulturális és sporteredményeket.

¹⁸⁹ Jelentés a Művelődési Osztálynak 1977. június 16-án. RI. ikt.: 219-II/1977.

¹⁹⁰ Igazgatói feljegyzés 1990 májusában. RI. ikt.: 175-I-1/90.

Mindezek ellenére az 1974-es felügyeleti jelentés mégis a csapatvezetőség feladataként határozta meg, miszerint „*el kell érniök, hogy a gyerekek azonosuljanak a mozgalom célkitűzéseivel*”. A szervezet az ideológiai irány mellett sok hasznos programot is kínált az ifjúságnak. Az 1968-ban átadott új Fabik Károly Úttörőház számtalan szakkört működtetett, amelyek munkájában évente több mint 50 rozgonyis gyerek is részt vett. (1990-ben az épületnek a mozgalommal együtt megszűnt a funkciója is, a Rozgonyi II. nevű iskola mint Zemplén Győző Általános Iskola vehette birtokba.¹⁹¹)

Az Arany János Úttörőcsapat 1976-ban kapott úttörőszobát a Rozgonyiban, de az 1979-es átépítés után csak 1982-ben adtak át ismételten helyiséget e célra, mégpedig az alagsorban.

Versényi Ilona után – az 1990-es megszűnésig – a következők végezték a csapatvezetői munkát:

Laskai Ferencné, Kustos Józsefné, Nagy Istvánné, Ernszt Józsefné, Horváth Edit, Kereskai Istvánné, Ácsné Schein Zsuzsanna.

Az 1985/86-os tanévtől önálló pedagógus KISZ-szervezet is működött a Rozgonyiban.

1.4.2. Épületgondok

Az intézmény fennállásától szakadatlanul meglévő helyiség gondok egy váratlan esemény hatására oldódtak meg – majdnem teljesen.

Előzőleg 1964-ben Kenyeres Béla igazgató kétségbeesetten kért valamiféle megoldást a hatalmas zsúfoltság¹⁹² enyhítésére, a 22 tanulócsoporthoz ugyanis 12+1 (szükség)tanteremben volt elhelyezve váltakozó tanítással. Mózes Pál, a Városi Tanács Végrehajtó Bizottságának elnöke a kérést egyértelműen elutasította. Az iskolában a takarítás ezen időszakban éjjel és hajnalban folyt.¹⁹³ A tanteremhiányt tehát továbbra is bérlemények igénybevételével oldotta meg a városi és az iskolavezetés. Jártak rozgonyisok a városi

¹⁹¹ Lásd a Bélyegző-történelem c. fejezetben.

¹⁹² A létszám véglegesen a 80-as évek második felében süllyedt 500, majd a 2003-ban – néhány évre – 400 fő alá. A 2011/12-es tanév nyitó létszáma 402 fő.

¹⁹³ RI. ikt.: 67/1964.

művelődési házba (HSMK), az Úttörőházba, a Landler Gimnáziumba és a Szabadság téri iskolába. A problémák megoldására iránnyuló törekvést jelezte, hogy 1972-től két év alatt egy részleges, bár bővítés nélküli felújításon esett át az épület, s például ekkor kerültek a termekbe új gázkonvektorok. 1976 februárjában Koller József igazgató kérte a szomszédos ház és udvar kisajátítását az iskola részére a „tenyérnyi” udvar bővítése céljából.¹⁹⁴

Ugyanezen év nyarán aztán a város megbízást adott a Zala Megyei Tervező Vállalatnak (ZALATERV) az Ady, a Rozgonyi, a Zrínyi és a Kisegítő iskolák, valamint a Landler Gimnázium felújítására, bővítésére, mert azok akkori állapotukban a vonatkozó előírásokat, szabványokat messzemenően nem elégítették ki.¹⁹⁵ A Rozgonyira vonatkozó tervek előzőleg már 1975 decemberében elkészültek, és egy impozáns, szakmailag is kielégítő megoldás körvonalazódott. A beruházás azonban források hiányában nem valósult meg.

Felmerült továbbá, hogy a jelentősen megnövekedett járműforgalom miatt sebességkorlátozó táblát és gyalogátkelőhelyet kellene létesíteni a Rozgonyi elé, de ez a kérés ezúttal a Műszaki Osztály vezető főmérnökén – aki elismerte ugyan a forgalom ugrásszerű megnövekedését – akadt fenn.¹⁹⁶

1978 tavaszán aztán a gondnokság kérésére végzett vizsgálat kiderítette, hogy az I. emeleti salakbeton födém vasszerkezete oly mértékben korrodálódott, hogy az épületet életveszélyesnek kellett nyilvánítani, s a munkálatok megkezdéséig a kritikus pontok sürgős aládúcolását rendelték el.¹⁹⁷ A nyár folyamán még a fővárosi Építőipari Korrózióvédelmi és Vegyszeti Iroda egy kontrollvizsgálatot végzett, amelynek eredményeként szeptember 26-án azonnali hatállyal ki kellett költözni az épületből.¹⁹⁸ A felső tagozat az Úttörőházban, az alsó négy osztálya a Szabadság téri iskolában,

¹⁹⁴ RI. ikt.: 69-II/1976.

¹⁹⁵ RI. ikt.: 223-III/1976.

¹⁹⁶ RI. ikt.: 185-III/1977.

¹⁹⁷ A pécsi Építésügyi Minőségellenőrző Intézet levele 1978. április 7-én. RI. ikt.: 131-III/1978.

¹⁹⁸ Bezártak egy kanizsai iskolát. Életveszélyessé vált a Rozgonyi-iskola épülete. Zalai Hírlap, 1978. okt. 7.

kettő-kettő osztály pedig a zeneiskolában és a volt baptista imaházban lelt ideiglenes otthonra.

A következő tanévet már mind a 16 osztály a felújított épületben kezdhette, s ezzel megszűnt a váltakozó tanítás. A Zalai Hírlap hosszú cikkben méltatta a kivitelező nagykanizsai Ingatlankezelő Vállalat gyors (8 hónapos) és jó minőségű munkáját.¹⁹⁹ Az igazsághoz tartozik, hogy két osztály továbbra is az alagsorban nyert elhelyezést, s a napközisek és a menzások étkeztetését a szomszédos gimnáziumban, illetve 1981-től a Hunyadi iskolában oldották meg. A Hunyadi viszont mindjárt a rekonstrukció után, az 1979/80-as tanév első félévében vendégeskedett a Rozgonyiban, az ő épületük felújítása miatt alsós napközijük kényszerült „albérlésbe”.²⁰⁰ Szintén 1981-et írtak, amikor elkészült a felső udvar aszfaltozása, s így az ünnepélyek megrendezésére és (részben) sportolásra is alkalmasabbá vált a terület.

Egyfajta létesítmény-ellátottságot javító akció volt az 1984/85 telén indult „Jégpályát a korcsolyázóknak!” program, amelynek keretében néhány éven át az udvar egy részét – ha az időjárás lehetővé tette – locsolással jégpályává alakították.

Az infrastrukturális fejlesztések mellett haladt a korrallal az iskola szakmai felszerelése is. A szertárak megteltek szemléltető és kísérleti anyagokkal, s a felújítás után a szaktantermi rendszer kialakítása felé is megtették az első lépéseket.

A Szülői Munkaközösség által 1948-ban vásárolt mozigép 1963-ig működött, az 1964/65-ös tanévben viszont megvásárolták az első televíziót, amin már nézhetőek voltak a kísérleti iskolai TV-adások. Az első magnetofon 1961/62-ben, a pianínó 1963/64-ben került beszerzésre. (Utóbbi még megvan, de nem működik, a harmóniumot 1971-ben selejtezték le.) Az első számítógép egy Commodore 16-os volt 1985 tavaszán, de a hetvenes évek közepétől 6 db légpuskával is rendelkezett a Rozgonyi.

¹⁹⁹ Nagymamából – menyasszony, avagy a kanizsai IKV példás munkasikerének krónikája. Zalai Hírlap, 1979. szept. 1.

²⁰⁰ RI. ikt.: 399-III/1979.

A továbbra is megkötött szocialista szerződések mellett 1973-ban létrejött az „Egy üzem, egy iskola” mozgalom, amelynek keretében hosszú távú gyümölcsöző kapcsolat alakult ki a Vízművel.

1.4.3. Oktatás, nevelés

A nevelés területén kezdetekben még egészen más elvárásokat támasztottak a gyerekekkel szemben, mint manapság. Ezt plasztikusan ábrázolja az az irategyüttes, amely egy 1958-as fegyelmi eljárás anyagát rejt. Ebből kiderül, hogy egy 7. osztályos leány zeneiskolai órái helyett bizony inkább egy 8. osztályos hunyadi fiúval találkozgatott a zeneiskola kertjében, „*ahol csókolóztak, ölelgették egymást, meg ami még ehhez tartozik*”. A tanulót ezért a tanév végén eltanácsolták az iskolából, neki „falazó” barátnője osztályfőnöki intéseben részesült, míg négy osztálytársnője, „*akik őszinte bejelentésükkel hozzájárultak a fenti ügy felszámolásához*”, dicséretet kapott.²⁰¹

1967-ben a nagy városi számháború győztese a Rozgonyi

1958. szeptember 24-én Horváth Benedek vezetésével 47 taggal, 2 csoportban, 4 sportágban (kézilabda, torna, atlétika, asztali-

²⁰¹ RI. ikt.: 122/1958.

tenisz) létrejött az iskolai sportkör.²⁰² 1990. január elsejével tehát tulajdonképpen egy újjászerveződés történt, amikor 3 sportsporttal megalakították a DSK-t (Diáksportkör).²⁰³ (Ekkor a vezetőség tagjai Tóth Miklós igazgató, Böröcz Zsolt tanító és Bakonyi Istvánné gazdasági vezető lettek.)

1962-től engedélyezték az ún. minőségi sportkör indítását torna sportágban, 1963-tól pedig a kézilabdát. Az iskolán kívüli sportolás továbbra is igazgatói engedélyköteles maradt.

1959/60-ban bevezették az ipari jellegű gyakorlati foglalkozás tantárgyat. 1966-ig még általános tanulmányi vizsgákat tettek a gyerekek. 1960-tól megszűnt a tisztán leányiskola jelleg, fokozatos koedukáció kezdődött, ami 1970-re teljesedett ki. Kenyeres Béla igazgató 1963-ban még tett egy tétova kísérletet arra, hogy a felső maradjon lánytagozat, mondván, nincsenek meg a tárgyi feltételek (WC, öltözők) a kétneműsítéshez.²⁰⁴ 1977-re kialakult a teljes kétsorososság (ti. minden évfolyamon két osztály), rendszeresen tartottak könyvtári órákat a városi könyvtárban, s a szakmai munka elismertségét jelezte, hogy az akkor még meglévő városi munkaközösségek közül négynek is rozgonyis vezetője volt. (Hóborné, Plánderné, Kaczeusné és Fentősné) Ebben az évben nyitották meg az Andrejka iskolában (ma: Körösi) a tanuszodát, ahol elsőként a 2. és a 3. osztályosok részesültek oktatásban.²⁰⁵ A Városi Uszoda 1988-as átadása után rövid ideig – az Andrejka utcai bezárásáig – párhuzamosan működtek.

1976 őszén áttértek a 11 napos tanítási ciklusra, 1982/83-tól pedig már minden szombat szabad volt.

Az 1960–70-es években a 8. osztályt végzett, de tovább nem tanuló, illetve a középiskola 1. osztályát sikertelenül teljesítő, legalább 6 órás munkaviszonnyal nem rendelkező tanulóknak továbbképző általános iskola működött, amennyiben megvolt a 15 fős év-

²⁰² Az 1958/59-es tanév félévi osztályozó értekezletének jegyzőkönyve. RI. ikt.: 151/1959.

²⁰³ RI. ikt.: 164-I-1/90.

²⁰⁴ RI. ikt.: 28/1963.

²⁰⁵ RI. ikt.: 399-II/1977.

folyamlétszám. Szintén a 70-es években az Üvegyárban működtetett a Rozgonyi dolgozók esti iskoláját.

A – nem túl nagy számú – tantárgyi szakkörök mellett 1964/65-ben bélyeggyűjtő kör is működött, amely egy országos vándorserleget is elnyert. 1985/86-ban aztán ismét megjelentek a bélyeggyűjtők, de volt rádiós és gépjárműbarát szakkör is. A zeneiskolába is hagyományosan nagy számban jártak a gyerekek, 1980/81-ben pl. 65–70 fő.

Néhányan a tantszabványból 1971-ben. Balról: Fentős Ferencné, Fitos Árpádné, Szakács János, Laskai Ferencné, Csizmadia Ferencné, Geröcs Györgyné, Koller József igazgató, Rohs Lászlóné, Vegele Judit, dr. Timaffy Miklósné, Nagy Istvánné

1984-ben fakultációk indultak 77 fő részvételével számítástechnikából, háztartási ismeretekből, fémmegmunkálásból²⁰⁶ és kerámiakészítésből. A későbbi tanévekben ez a 7–8. osztályokra kiterjedő program bővült közlekedési ismeretekkel, környezetvédelemmel, angollal, műszaki rajzzal és gépírással, esetenként külső helyszínek bevonásával. (Mező Gimnázium, Gépgyár, Úttörőház, Autóklub tanpályája)

A nyelvtanítás terén már 1973-tól új szelek kezdtek fűjdogálni, ekkor két évre rendkívüli tárgyként megjelent a német, majd 1980-tól ismét. 1974-ben a felügyeleti jelentés ugyanakkor még érdekes megközelítést adta a nyelvtanulás értelmének: „Az orosz szakkör az internacionalista kapcsolatok erősítésében ért el szép eredményeket.”²⁰⁷ Az 1986/87-es tanévet érintő átfogó vizsgálat során Horváth Tamás tanulmányi felügyelő felvetette, hogy indokolt len-

²⁰⁶ Egy jó gépgyári ötlet. Olajmunkás, 1986. február

²⁰⁷ RI. ikt. nélkül.

ne angol tagozatos osztályt indítani.²⁰⁸ Ekkor azonban még nem voltak adottak a személyi feltételek, a nyelvi átképzések éppen 1987-ben indultak a pedagógusoknak.

Nagy eredménynek számított, amikor az 1970-es évektől gyakorlatilag megszűnt a lemorzsolódás, azaz mindenki elvégezte a 8. osztályt.

1984-ben indult a ma is alkalmazott ún. „guruló” rendszer²⁰⁹ az alsó tagozatban, akkor még egy osztállyal. Az iskolába lépést segítő ugyanekkortól együttműködési megállapodások születtek a Rozgonyi utcai óvodával.

Indul az országjárás valamikor a 60-as évek elején

A munkára nevelés, mint a kor egyik prioritása az iskolán kívül többek között üzemlátogatásokban öltött testet (kenyérgyár, vasöntöde, Fatömeccikk Vállalat, üveggyár, sörgyár, gépgyár, Vörös Csillag TSZ). A felsősök őszi mezőgazdasági munkákon is részt vettek és 1963 őszén elvállalták a Károlyi-kert (ma '56-os Emlék-kert) feletti gondnokságot. A gyerekek tisztasági őrjáratot szervez-

²⁰⁸ A vizsgálat beszámoló jelentése 1987. január 30-án. RI. ikt.: 83-I-1/87.

²⁰⁹ Két tanító azonos arányban tart tanórákat és napközis foglalkozásokat ugyanabban az osztályban.

tek a Mozikertben, a Rozgonyi, a Hunyadi és a Kölcsey utcákban, valamint az Eötvös téri parkban, tanítási napokon 16–18 óráig.²¹⁰

Sok nyári táborozási, üdülési lehetőség közül választhattak a gyerekek, a legnagyobb létszámmal a balatoni táborokba juthattak el a város tanulói. Tanév közben országjáró, sőt olykor csehszlovákiai kirándulásokot szerveztek, de magánúton is el-el lehetett már utazni külföldre, igaz, csak igazgatói (pedagógus esetén megbízhatósági) engedéllyel. A legkiválóbbak iskolai ajánlásra részesültek bulgáriai, szovjetunióbeli vagy csehszlovákiai jutalomutazásban. 1988-ban indult az iskola saját szervezésű, kilenc éven át tartó vándortábor-sorozata Böröcz Zsolt vezetésével.

1.4.4. A hírnév zászlóvivői, sikerkovácsok

Az iskola hírnevét a tanulmányi sikerek mellett leglátványosabban az énekkar, a vöröskeresztes szakkör és a sporteredmények öregbítették.

Bárdos Lajos első látogatása. Balra Csizmadia Ferenc, a kályhánál Bárdos Lajos, jobb oldalon Kenyeres Béla igazgató

Csizmadia Ferenc („Csizi bácsi”) hozzáértő és lelkes felkészítésével számtalan – esetenként országos szintű – minősítést hozott el a nagy- és a kamarakórus. Rádiófelvételek is szegélyezték az utat (1965. március, 1966. május), de a legnagyobb elismerést Bárdos Lajos, a XX. század meghatározó magyar – Kossuth-díjas – zene-

²¹⁰ RI. ikt.: 88/1974.

szerzője, zenepedagógusa, zenetudósa és karnagya Rozgonyibeli látogatása jelentette 1964-ben és 1971-ben. Az első, 1964. márciusi látogatás után, május 15-én az iskola kórusa előadásában hangzott el elsőként a Négy földrész gyermekkarai című Bárdos-mű.²¹¹ 1971. május 22-én került sor a Thury György emlékezete című, Csizmadia Ferenc ódájára írt Bárdos kórusmű ősbemutatójára szintén a Rozgonyi énekkarának előadásában.²¹²

Hasonlóan jelentős megtiszteltetés volt, hogy a nagykanizsai születésű, kétszeres Kossuth-díjas, Európa-hírű zeneszerző, Farkas Ferenc születésnapjára városi köszöntésén szintén a rozgonyis lányok énekelhettek, akiket a művész előzőleg személyesen is meghallgattott az iskolában. (1965. december 14.)

A kamarakórus az Erkel Művelődési Házban 1970 tavaszán

Rendszeresen hívták a rozgonyis kórust városi és társadalmi ünnepélyekre is szerepelni. Ahogy Vandra Jenő igazgató írta egy 1956-os iskolatörténeti vázlatában: „Énekkarunk egy leányorgona, melyen karnagy-tanárunk olyan szépen játszik, hogy az egész város szeretetét és érdeklődését váltjuk ki.”

A vöröskeresztesek is a régi rozgonyis hagyományokat folytatták. Tanfolyamok indultak a gyerekeknek vizsgakötelezettséggel,

²¹¹ „Forró tapsokat érdemelt ki a Rozgonyi utcai iskola úttörő leánykara is, amelyet szintén Csizmadia Ferenc készített fel és vezényelt. [...] A hat kórusműből álló összesítésből legjobban a Csilian perui indián, a Szavannai riadalom közép-ausztráliai dal és a Makatong malakkai pigmeus kánon tetszett.” Két ősbemutató. Nagyszerűen sikerült a nagykanizsai ünnepi Bárdos hangverseny. Zalai Hírlap, 1964. máj. 19.

²¹² Az eredeti kotta felirata: *Kanizsa városának, Csizmadia Ferencre bízva*

tömegesen sajtótították el a tanulók az elsősegélynyújtás gyakorlati fogásait. Volt olyan kisdíák, aki „élesben” is alkalmazta a tanulta-
kat, tettéért ma akár életmentő érmet is kaphatna.²¹³ A nagyarányú
tömegesítés és a szintén országos szintű versenyeredmények (pl. 1.
helyezés 1986-ban az elsősegélynyújtó verseny országos döntőjén)
Gerócs Györgyné („Erzsi néni”) áldozatos munkáját dicsérik.

(Ide kívánczok, hogy a háború előtt kialakított iskolafogászati
ellátás csak 1969-ben indult újra, s védőnője 1983-tól van az isko-
lának.)

Vöröskeresztesek a Károlyi-kertben. A kép bal szélén Gerócs Györgyné

A sporteredmények a versenyrendszer kiszélesedésével egyenes
arányban gyarapodtak. Kézilabdában, labdarúgásban, tornában, at-
létikában számtalan megyei bajnoki cím és országos elődöntős,
döntős helytállás fémjelezte a Rozgonyi falai közt (is) folyó mun-
kát. A hézagos feljegyzések szerint Halmai Olga 1958-ban új úttö-
rőcsúccsal nyerte a távolugrást az Országos Úttörő Atlétikai
Bajnokságon, míg rá egy évre Serman Márta diadalmaskodott asz-
taliteniszben. Az első, Budapesten megrendezett úttörőolimpián
tornászai révén a Rozgonyi is érdekelt volt, 1963-ban és 1983-ban

²¹³ A tisztaságtól az elsősegélynyújtásig. Úttörő vöröskeresztesek a Rozgonyiban. Zalai Hírlap, 1984. febr. 8.

atlétikacsapat szerepelt az országos döntőkön, 1980-ban Pataki Virág lett országos 9. helyezett asztaliteniszező, máskor a kézilabdázók jutottak el az országos elődöntőre. Szládovics Tünde 1988-ban 100 m-es síkfutásban ezüstérmert nyert az atlétikai diákolimpia országos döntőjén. Németh Helga, az olimpiai, világ- és európa-bajnoki érmes, BEK-, KEK- és EHF-kupa győztes kézilabdázó is a Rozgonyiból „igazolt át” a korszak városi sportiskolájába, a Péterfybe.

A részletes eredmények sajnos nem maradtak fenn, s általában is várat még magára az úttörőolimpiák történetének teljes és részletes feldolgozása. (A sportágankénti úttörőbajnokságok után az úttörőolimpiák versenyrendszere 1965-től 1987-ig működött, majd felváltotta azt a diákolimpiák küzdelemssorozata.) Méltán és talán nem hivalkodóan szerepelt az 1981/82-es tanév záróértekezletének jegyzőkönyvében: „*Sportmunkában az elsők közt tartanak számon bennünket.*”²¹⁴ (Ti. Nagykanizsán.) E tekintetben a fő érdem Nagy Istvánné („Babi néni”) nevéhez fűződik.

*A dobogó második fokán a Népstadionban
Szládovics Tünde (1988)*

A felsoroltakon kívül a különböző tantárgyi tanulmányi versenyek is folytonosan növekvő számban kínáltak lehetőséget a tehetségek kibontakoztatására, s a Rozgonyi által elért oktatási-nevelési eredmények nem maradtak rejtve a nyilvánosság előtt sem.²¹⁵ A reáliákból összefoglaló néven tudományos-technikai szemléket

²¹⁴ RI. ikt.: 277-I-1/1982.

²¹⁵ A hírnév kötelez. Eredményes nevelés, oktatás a Rozgonyi iskolában. Zalai Hírlap, 1980. máj. 13.

rendeztek, ezeken Tóth Tamás 1975-ben biológiából, Török Gyula 1976-ban földrajzból nyert megyei versenyt. Szintén '75-ben megyei KRESZ versenyen diadalmaskodott Nagy Kálmán. Fizikából és számítástechnikából 1987-ben nyert a megyei megmérettetésen Hóbor Péter. Kustos Ferenc 1988-ban nem talált legyőzőre a Hevesy György Kémiaverseny országos döntőjén. 1984-ben a Rozgonyi csapatának a történelmi tárgyú Kőrösi Csoma Emlékversenyen országos 6. helyig történő meneteléséről a sajtó is beszámolt.²¹⁶ Rajzversenyeken is taroltak a rozgonyisok, Ladocsi Erzsébet, Szalai Gabriella vagy Szöllösy Ibolya alkotásai nemzetközi kiállításokra kerültek a hetvenes évek közepén.

A Magyar Televízió által kiírt „Irány a Vénusz!” elnevezésű vetélkedőn 1968-ban Timaffy Tünde a Dunántúl legjobb csillagászának bizonyult és bejutott a tévés döntőbe.²¹⁷

Már a nyolcvanas évek elején megrendezték az Arany János Szavalóversenyt, amely hosszú ideje egyben városi, majd városkörnyéki válogató is a megyei döntőre.²¹⁸

A tanulmányi versenyek megyei szint felett ún. országos szakági táborokban folytatódtak, ahol több rozgonyis diák is részt vett, csak az 1988/89-es tanévtől rendezik széles körűen a mainak megfelelő szisztémában, országos döntővel zárulóan a fontosabb versenyeket.

Versenyként kezelték a takarékosági mozgalmat, amelynek keretében megyei első helyezést érdemelt ki az iskola 1970-ben.²¹⁹

A színjátszás terén kiemelkedő teljesítmény volt a *Szépek szépe* című Heltai – Ránky darab 1960-as színrevitele, amelyet 800 gyermek és 500 felnőtt tekinthetett meg. (Rendező: Gerócs Györgyné; díszlet: Kenyeres Béla; ének, zene: Csizmadia Ferenc.) 1962-ben

²¹⁶ „Indulj te is, kutasd a hazádat...” A Kőrösi Csoma Sándor Emlékverseny megyei döntője Nagykanizsán. Zalai Hírlap, 1984. febr. 7., Buharától Tibetig... Zalai úttörők a Kőrösi Csoma Emlékverseny országos döntőjében. Zalai Hírlap, 1984. márc. 22.

²¹⁷ RI. ikt.: 108/1968. Négy évvel azelőtt ezen a versenyen tűnt fel Simonyi Károly, a világ majdani 5. és 7. úrturistája (2007, 2009).

²¹⁸ 2011-ben a megyei döntő, a József Attila Szavalóverseny is a Rozgonyiban került lebonyolításra.

²¹⁹ Szakács János minősítés kiegészítése, 1970. június 27. RI. ikt. nélkül.

Krúdy – Békefy: *A feneketlen tó* című darabjának előadását engedélyezte a megyei művelődési osztály, de az előadás végül nem valósult meg. (Mindent, ami az iskolában történt, engedélyeztetni kellett a megfelelő szervekkel.)

A Szépek szépe előadása 1960-ban

1960 tavaszán egyfajta direkt nyilvánosságot biztosítottak a város általános iskoláinak: a Rozgonyi május 8-án, vasárnap délelőtt mutatkozhatott be a városi hangoshírmondóban. Ennek keretében két oldalnyi szöveget játszottak be felvételtől az utcákon, tereken elhelyezett hangszórókba, majd hat kulturális műsorszám illusztrálta, hogy milyen is rozgonyisnak lenni: „*Mindenki tudhatja, hogy a [...] Rozgonyi iskola a mozi mögötti szürke, emeletes épület. Leányiskola, 474 leány jár ide. Űde, pompázó virágoskerthez hasonlítanám. A tarkaruhás lányok serege örökös tavaszt varázsol a tiszta, izlésesen díszített tantermekbe és folyosókra. [...] 22 nevelő fáradozik napról-napra azon, hogy tanév végére beteljék betűikkel és számokkal sok száz füzet, végiglapozódjon a sokezer tan-*

*könyv és az abban rejlő tudnivalók bevándoroljanak a legkülönbözőbb frizurájú, makacs kis leányfejekbe.*²²⁰

Az idő múlásával az intézmény fokozatosan haladt a nagyobb önállóság felé. 1972-től a munkáltatói jogkört az igazgató gyakorolta, 1987 tavaszán pedig elkészült az első Pedagógiai Program és a Szervezeti és Működési Szabályzat. 1988 áprilisában iskolatanács alakult, amelynek tagjai a következők voltak:

Arszin György (Autóklub), Furák Zoltán (Sörgyár), Fácán János (Városgazdálkodás), Horváth Edit (Rozgonyi), Horváth Gábor (Béke Mozi), Kaczeus Antalné (Rozgonyi), Kalocsai Péterné (Rozgonyi), dr. Kereskai István elnök (DKG), dr. Nagy Marietta (gyermekorvos), dr. Nádor László (Erdőgazdaság), Temesvári Jenő (KIOSZ), dr. Tóth Ágoston (Vízmű), Tóth Miklós (Rozgonyi, igazgató).

1.5. A jelenkor

A rendszerváltás után az iskolai élet szereplői teljes mellszélességgel az oktatás és a nevelés feladatai felé fordultak. Megszűnt a direkt politikai befolyás, nincs többé szervezett ifjúsági mozgalom a falakon belül. Visszatért viszont oda a (fakultatív) hitoktatás, a nagyobb létszámú (kb. 150 fő) katolikusok mellett 2010-től egy kisebb református csoporttal. 1994-ben megalakult a rövid életű iskolaszék. Az önkormányzat Krémer Józsefet, Mayer Ferencet és Partiné dr. Szmodics Györgyit delegálta,²²¹ míg a szülői munkaközösség részéről dr. Nagy Kálmán, Bolfné dr. Kovács Ibolya és Pápai Lászlóné vett részt a munkában.

A társadalom minden eddiginél nyitottabbá válása nem kedvez a hagyományos nevelési célkitűzéseknek. Az oktatás feltételeinek színvonala, de főként az iskolával szemben támasztott elvárások azonban felülmúlják a megelőző korokban tapasztaltakat. A pedagógiai tevékenység eredményességét egyre inkább objektívnek tű-

²²⁰ RI. ikt.: 226/1960.

²²¹ 51/1994. (II. 14.) számú önkormányzati határozat

nő szempontok szerint ítélik meg, s a Rozgonyi e tekintetben is tettesztős paramétereket mutathat fel. Sokan érzik azonban úgy, hogy a környező világgal együtt az iskola is rohanóvá vált, s ez a felgyorsult, eredményeket hajszoló tempó, az iskoláknak a gyerekek megszerzéséért folytatott küzdelme időnként eltünteti a lényegét...

1.5.1. A nagy megújulás

A kor megkövetelte elvárások, a továbbra is fennálló zsúfoltság miatt nem kerülhettek le a napirendről az iskolaépülettel kapcsolatos kérdések.

Az önkormányzat Városfejlesztési Bizottsága 1991 júniusában javasolta és támogatta, hogy a város sajátítsa ki a Hunyadi és Rozgonyi utcák kereszteződésének északnyugati részén lévő telkeket (pl. a Koronczy-féle telek), s ott így a szakmunkásképzővel közösen használt új épülethez, ezáltal konyhához és étteremhez jusson a Rozgonyi iskola.²²² Mi sem volt természetesebb, mint hogy az ötletet az iskola is támogatta.²²³ Később – még mindig nem utoljára –, 1995 novemberében ismét felbukkant a sarok iskolai célú beépítésének terve.²²⁴

1993-ban, a Piarista Rend kárpótlási igényének vizsgálatakor a Rozgonyi neve is felmerült átadható épületként, ezért a tantestület március 11-én tiltakozó levelet juttatott el a polgármesternek, miszerint az intézmény egyházi kezelésbe adása minden tekintetben elhibázott ötlet.²²⁵

1999 őszére elkészült az iskola melegítőkonyhája, s ezáltal 120 fő helyben történő ebédeltetésére nyílt lehetőség. A többi menzás és napközis étkeztetése továbbra is a Batthyány Gimnáziumban történt. S bár például a tornaterem folyamatos javítgatása mellett a fűtőkorszerűsítés is megtörtént, a problémák nem oldódtak meg. Minden érintett számára világos volt ugyanis, hogy a város iskolái közül a legleromlottabb állapotban a Rozgonyi található. A Köz-

²²² RI. ikt.: 170-I-1/1991.

²²³ Tervek az 1993/94. tanévig. 1991. okt. 14. RI. ikt. nélkül.

²²⁴ Javaslatok és adatok a városi oktatási koncepcióhoz. RI. ikt. nélkül.

²²⁵ RI. ikt.: 35-I-1/1993.

gyűlés ezért 2005. április 27-én úgy döntött, hogy az intézményt egy bővítéses rekonstrukció szándékával szerepelteti a címzett támogatási pályázaton.²²⁶ Az erről szóló határozatot május 9-én az önrész tekintetében módosították.²²⁷ Miután a Kormány a programot elfogadta, a város döntött a végleges címzett támogatási igény benyújtásáról.²²⁸ A várva várt kedvező döntést az országgyűlés 2006. február 13-án hozta meg (a parlament elnöke 14-én, a köztársasági elnök 15-én írta alá): a 836.304.000 Ft összértékű beruházás (125.445.000 Ft önrész és 710.859.000 Ft állami támogatás) megkezdődhetett.²²⁹

A kivitelezésről a szerződést 2007. február 24-én írták alá. A terveket a kanizsai EU-Plan Kft. készítette, lebonyolítóként a szintén helyi Kanizsaber Kft, míg generálkivitelezőként a megyeszékhelyi ZÁÉV Zrt. (Zalai Általános Építő Vállalkozó Zrt.) képviselője látta el kézjegyével az iratot.

A munkálatokról a helyi sajtó folyamatosan beszámolt. Kezdeként a két 3. osztályt 2007 elején az alagsori tantermeikből átköltöztették a könyvtár legfelső szintjére,²³⁰ s május közepére a tornatermet lebontották. A testnevelés órák megtartásához átmenetileg a Zsigmondy SZKI, a vívócsarnok és az uszoda nyújtott segítséget.²³¹ A többi osztály a tanévet még a régi épületben fejezte be, de úgy, hogy a felső udvar, azaz a telek keleti része már munkaterületként üzemelt – természetesen körülkerítve.

A 2007/08-as tanévet hat helyen kezdte a diákság.²³² A két első osztály a Batthyány Gimnáziumba, a másodikak a Szent Imre utcába („Ságvári-kert”), a harmadikak a HSMK-ba, az ötödik-hatodikak a piarista iskolába, míg a hetedik-nyolcadikak a Petőfi utcai kollégiumba („Hámán”) költöztek. A két negyedik maradt a könyvtárban. Az iskola székhelye a Muraközi u. 5. alá lett beje-

²²⁶ 129/2005. (IV. 27.) számú önkormányzati határozat

²²⁷ 134/2005. (V. 9.) számú önkormányzati határozat

²²⁸ 326/2005. (XI. 29.) számú önkormányzati határozat

²²⁹ 2006. évi XXIV. tv. a helyi önkormányzatok 2006. évi címzett támogatásáról. Magyar Közlöny, 2006. febr. 17., 18. szám

²³⁰ 840 millió a Rozgonyira. Zalai Hírlap, 2007. jan. 10.

²³¹ Albérletbe készül a Rozgonyi-iskola. Zalai Hírlap, 2007. febr. 15.

²³² Hat helyen a Rozgonyi. Kanizsa, 2007. szept. 2.

gyezve, így az a helyzet állt elő, hogy a Rozgonyinak egyetlen épülete sem volt a Rozgonyi utcában.

A munkálatok befejezése az eredetileg kitűzött május végi határidő helyett július végére csúszott. A régi tornateremmel együtt közel 1900 négyzetméternyi alapterület 3310 m²-re nőtt. A 16 tanterem, a 10 fejlesztő szoba és szaktanterem, a korszerű könyvtár, az orvosi szoba, a szertárak, a tornaterem és a táncterem, a teljes intézményi szükségletet kielégítő konyha és étterem, valamint az irodák berendezése egy hónap alatt megtörtént. A teljes akadálymentesítés és a rekortán borítású sportpálya is egyedülállónak számított a nagykanizsai iskolákat tekintve.

Az ünnepélyes tanévnyitón részt vett dr. Simon Istvánné, az Oktatási és Kulturális Minisztérium esélyegyenlőségi és nemzetiségi főosztályának vezetője, Teleki László országgyűlési képviselő, miniszterelnöki megbízott, Cseresnyés Péter országgyűlési képviselő (volt rozgonyis diák, 2010-től Nagykanizsa polgármestere), Marton István polgármester és Baksa Attila, a ZÁÉV Zrt. elnök-vezérigazgatója.²³³ Ha 1955-ben, azon a bizonyos évfázón (55–56. o.)

²³³ Tanévnyitók – újra az iskolában. Zalai Hírlap, 2008. szept. 1., Felavatták a Rozgonyi Iskolát. Kanizsa, 2008. szept. 1.

megtelt az iskola udvara, akkor a 2008. augusztus 31-i eseményre is elmondható volt, hogy egy gombostűt sem lehetett leejteni.

Az intézmények sorsát döntően befolyásoló előterjesztést készített elő a városvezetés 2008-ban. Az április 24-i közgyűlés anyagai között szerepelt Nagykanizsa általános iskoláinak hármásával történő összevonása, amely terv végül nem valósult meg. 2011 tavaszán viszont megszületett a döntés a Kőrösi és a Péterfy, valamint a Zrínyi és a Bolyai iskolák fúziójáról. A Rozgonyi megtarthatta függetlenségét!

Az önkormányzat Városfejlesztési és Üzemeltetési Bizottsága 2011. október 21-i ülésén döntött, hogy a Rozgonyit indítja a XIII. Magyar Ingatlanfejlesztési Nívódíj Pályázaton.

1.5.2. Iskolai élet, eredmények

Az oktatás homlokterébe került nyelvtanítás prioritást élvez a Rozgonyi esetében is. 5. osztálytól emelt szinten angol, illetve német nyelv választható. A Rozgonyi óvodával történő együttműködés keretében mintegy 15 éven keresztül a leendő nebulók is ismerkedhettek az idegen nyelvekkel. (A korszak kezdetén még az Arany János utcai óvodában is.)

2005 januárjában a Művelődési Osztály kérdésére válaszolva Tóth Miklós igazgató kinyilvánította szándékát a Rozgonyi angol kéttannyelvűvé válása tekintetében.²³⁴

Az iskolai munkát számtalan módon színesíti a tantestület (2000-től szabadidő-szervező bevonásával). Rendhagyó tanórák,²³⁵ kirándulások, gyermeknap programok, kiállítások teszik változatosabbá a hétköznapokat. 1992 óta – szintén Böröcz Zsolt szervezésében – sítáborok (Szlovákia, Ausztria, Szlovénia, Olaszország), 2008 nyaratól kerékpáros táborok (Nyugat-Zala, Őrség, Ormánság,

²³⁴ RI. ikt.: 91-I-3/2005.

²³⁵ Az elmúlt három év néhány előadója és témája: Rózsás János és Nagy István (kommunizmus), Göncz Ferenc (holokauszt), Pachman Péter (média), Németh Ferenc (népzene), Kiss György (vívás), Hederics Viktor (Új-Zéland) stb.

2012-ben Balaton-felvidék) nyújtanak különleges élményt a jelentkezőknek a megszokott balatoni nyaralás mellett.²³⁶

*Gerlitzén, Ausztria, 2009. március.
A hegy csúcsa 1911 méter!*

1998-ban először jelent meg „Mizujs” címmel iskolaújság, amelyet 2002-ig követett jónéhány szám, valamint a „Sulizóna” névre keresztelt iskolarádió is rendszeresen sugározta műsorait.

A több évre visszatekintő gyümölcsöző együttműködés megkoronázásaként az iskola az

Apáczai Kiadó bázisiskolájává vált 2010. október 14-én.

A 2011-es Gyermeknap keretében a kiadó nagy parlamenti ünnepséget rendezett, amelyre bázisiskoláiból a 100 legkiválóbb gyermeket hívta meg. A Rozgonyiból a 4. osztályos Kanizsai Lénát érte a megtiszteltetés, hogy jelen lehetett a kiválasztottak között.

*Akcióban. Esztergályos Jenő, az Apáczai
Kiadó tulajdonosa a Rozgonyiban*

A vöröskeresztes hagyományok és a jelen eredményeinek elismeréseként 2005 májusában dícsérő oklevelet adott át az intézménynek Habsburg György, a Magyar Vöröskereszt elnöke.

2010 őztől egy országos program keretében iskolarendőr is szolgálja a Rozgonyit. (Szekeres Judit az iskola egykori diákja.)

A 2008-as átépítéskor kialakított galéria adottságait kihasználva tárlatok sorának ad otthont az iskola. Rendszeresen bemutatkoznak

²³⁶ Miért nincs árnyéka? A kanizsai Rozgonyi-iskola tanulói az Őrségben. Zalai Hírlap, 2010. aug. 14.

munkáikkal a gyerekek, de vendégművészek alkotásainak is otthonul szolgál az intézmény kiállítóhelye.²³⁷

A Farkas Ferenc Zene- és Aranymetszés Művészeti Iskola növendékei között évről-évre mintegy száz rozgonyis diák is ismerkedik a különböző művészeti ágakkal. Tudásukat minden évben egy kiválasztott napon délelőtt iskolatársaiknak, délután hozzátartozóiknak mutathatják be a galéria díszletei között.

Két tanéven átívelő kapcsolat alakult ki 2010–11-ben a Japán Követség Kulturális Missziója és a kaposvári Táncsics Gimnázium tanára, Eriko Akaishi és tanítványai részvételével, melynek keretében szerteágazó ismeretekkel bővült a rozgonyis gyerekek Japán-képe.

Rozgonyis lányok és fiúk a hagyományos japán viseletben, a yukatában

A tanulók a kiemelt ünnepélyekre színvonalas műsorokkal készülnek, két alkalommal a Kossuth szobornál tartott városi megemlékezéshez is a Rozgonyi szolgáltatta a műsort. 2011-ben két rozgonyis színdarabnak is tapsolhatott a közönség, a felsősöké a Zalai Művészeti Fesztiválon bronz minősítést nyert.

Tanórán kívüli lehetőségeknek egyébként is se száma. A 2011/12-es tanévben például 27 különböző tevékenységi terület, érdeklődési kör foglalkozásai közül válogathatnak a gyerekek az asztalitenisztől a rajzon, a drámán, az elsősegélynyújtáson, a láb-toll-labdán vagy a robotikán keresztül egészen a balettig.

A gyerekek alkalmanként karitatív akciók résztvevői, legutóbb a 2010 őszi vörösiszap-katasztrófa károsultjainak gyűjtöttek nélkülözhetetlen holmikat. Az iskola az erdélyi Háromkút iskolásainak

²³⁷ Járasi Ildikó iparművész tűzzománcai, Kovács Ildikó szobrászművész és Zsovár Anita népi iparművész alkotásai, kanizsai fafaragók munkái, Böröcz Zsolt gyermekfotói, Pelikán Péter gyöngyfűzései, Kardos Balázs madárfotói stb.

küldött 2008-ban padokat, székeket és könyveket, s 2011 nyarán egy kisebb rozgonyis tanári küldöttség meg is látogatta a kis csán-gó települést.

Ízelítőül néhány a Rozgonyi diák-jainak legkiemel-kedőbb verseny-e-redményeiből a teljesség igénye nélkül, hangsú-lyozva azt, hogy a városi vagy terü-leti versenyeken – az évtizedek alatt százával – elért díjazott produkci-ók az iskola köz-véleménye előtt ugyanolyan tiszte-letreméltóak és megbecsültek, a-kár az országos bajnoki címek.

Tanévzáró 2002. Tóth Miklós igazgató

történelem:

Kenyeres Imre országos 1. (Bendegúz verseny, 2010/11).
matematika.²³⁸

Kustán Éva megyei 1. alpműveleti versenyen (1992/93), *Tóth Viktória* megyei 1. a Zrínyi Ilona és országos 12. a Varga Tamás versenyen, *Kardos Tibor* megyei 1. a Zrínyi Ilona, *Bakonyi And-rea* megyei 1. a Kalmár László versenyen (mind 1995/96), *Buj-tás László* országos 1. a Kalmár László versenyen (2002/03),²³⁹
Bujtás Ferenc országos 3. a Kalmár László versenyen, országos

²³⁸ Dzsungelharc? Mi lehet olyan nagyon jó abban a küzdelmes matekban. Zalai Hírlap, 2010. ápr. 17.

²³⁹ A naprendszer nagyon érdekl. Bujtás Laci szép eredményekkel tért haza. Za-lai Hírlap, 2003. júl. 26.

4. a Zrínyi Ilona versenyen (mindkettő 2004/05), *Kálovics Milán* országos 5. a Zrínyi Ilona versenyen (2007/08), *Szinyéri Bence* országos 2. a Kalmár László versenyen (2008/09), a Rozgonyi csapata kétszer megyei 1. a Bolyai csapatversenyen (2009/10: *Bedő Richárd, Szép Dávid, Püspöki Dániel, Szabó-Thomka Sámuel*, 2011/12: *Brünnner Máttyás, Kertész Milán, Koczor Csanád, Pécsi Gábor*).

fizika:

Zsoldos Ákos megyei 1. (Öveges verseny, 2004/05).

közlekedés-ismereti versenyek:

Országos 1. helyezettek: *Berkes Dóra* (1991/92), *Horányi Eszter* (1994, Genfben az európai versenyen is szerepelt), *Horányi András* (1995, európai versenyen Brüsszelben), *Révész Ferenc* (két országos versenyen is, 2008/09-ben).

nyelvtani, irodalmi versenyek:

Gyurina Zsuzsanna megyei 1. (Nyelvünkben élünk, 1992/93), *Ernszt Ildikó* kétszer megyei 2. (Nyelvünkben élünk, 1990/91 és 1991/92), *Gerencsér Anett* országos 6. (Arany János nyelvi verseny, 2001/02), *Baranyai Zsófia* megyei 1. (Szép magyar beszéd, 2003/04), *Horváth Zsófia* 1. helyezett a „Kanizsai szirmok” balladairó pályázaton (2010/11).

rajz, képzőművészet:

Andróczy László országos 1. (rajz, 1996/97), *Simon Balázs* ezüst-diplomás a „Szivárvány 96” Gyermek Képző- és Iparművészeti Világpályázaton. Évente megszámíthatatlan mennyiségű első díj és különdíj területi jellegű pályázatokon.

csecsemőápolás:

Országos 4. helyezett csapat 2010/11-ben: *Horváth Zsófia, Kiss Alexandra, Talabér Boglárka*, országos 7. helyezett csapat 2008/09-ben: *Bánfalvi Anna, Kárpáti Bianka, Talabér Rebeka*.

atlétika:

Magasugrásban egyéniben országos diákolimpiai 4. *Kardos Réka* (2010/11), 9. *Kárpáti Bianka* (2008/09), csapatban országos diákolimpiai 5. *Abay Nemes Anna, Gróf Gitta, Kardos Réka, Rajkó Rebeka és Talabér Boglárka* (2010/11).

Kardos Réka 2011-ben elnyerte a Zala Megye Jó Tanulója – Jó Sportolója Díjat.

duatlon, triatlon:

Duatlonban egyéniben országos diákolimpiai 3. helyezett *Sajni Mátyás* (2009/10) és *Varga Laura* (2011/12), csapatban országos diákolimpiai bajnok (balról) *Pécsi Márk, Kovács Dániel, Pál Milán és Sajni Mátyás* (2009/10).

Triatlonban országos diákolimpiai 5. *Sajni Mátyás*, 7. *Hederics Hanna* (2009/10).

röplabda:

Megyei 1. (2005/06) és 2. (2004/05, 2005/06) helyezések.

Országos diákolimpiai versenyeken kiválóan szerepeltek, s bár egyesületi keretek között készültek, de a Rozgonyi színeiben indulva annak hírnevét öregbítették:

lábtenis:

Országos 1. egyéniben *Lukács Márton* (2006/07), csapatban *Lukács Márton, Kovács Patrick, Baranyai Benett és Kovácsné Péter* (2008/09).

Lukács Márton és *Baranyai Benett* a 2008/09-es tanévben nyújtott tanulmányi és sportteljesítményéért a Magyar Köztársaság Jó Tanulója – Jó Sportolója díjat is kiérdemelte!

úszás:

Abay Nemes Anna országos 1. 100 m gyorsan (2010/11), s a Nemzetközi Iskolai Sportszövetség (ISF) Úszóbajnokságán (tkp.: „iskolai világbajnokság”) 2011-ben Máltán egy-egy 1. és 3. helyezést ért el.

teke:

Katona Terézia országos 1. (2009/10).

kötélugrás:

Erdős Krisztián, Rábavölgyi Eszter és Rábavölgyi Zsombor egyéniben országos 1. (2007/08).

vízilabda:

Országos 4. helyek (2003/04, 2009/10).

sakk:

Csapatban megyei 1. és országos 17. *Kalmár András, Pölöskei Péter és Szécsi András* (1995/96).

2011 a Rozgonyi épülete átadásának centenáriuma. Az intézmény az évforduló kapcsán méltóképpen kíván megemlékezni saját múltjáról, az ösök s a ma élők hol nagyszerű, hol kevésbé jeles cselekedeteiről. A hibákból okulva, a büszkeségre okot adó eseményeket hangsúlyozva szeretné a tantestület hivatását gyakorolni. A jövő építésének fundamentuma a múlt és a jelen, amelynek bemutatása a következő főbb eseményeken keresztül kíséri végig a centenáriumi évet:

- 2011. január 17. A Brauner Lajos Emlékkönyvtár avatása²⁴⁰
- 2011. február 28. A tablógaléria avatása²⁴¹
- 2011. április 9. József Attila megyei versmondóverseny
- 2011. május „Az én iskolám” című rajzpályázat²⁴²
- 2011. szeptember 7. Márvány emléktábla avatása az épület átadásának 100. évfordulóján²⁴³
- 2011. november 14. Az iskola történetét feldolgozó könyv megjelenése és iskolatörténeti kiállítás megnyitója
- 2011. november 22. Centenáriumi műsoros emlékezt

²⁴⁰ A százéves jubileum keretében. Zalai Hírlap, 2011. jan. 18., Kétszeres ünnep a Rozgonyiban. Kanizsa, 2011. jan. 20.

²⁴¹ Az iskolai tablókából hoztak létre galériát. Zalai Hírlap, 2011. márc. 1., Több évtizedes felvételek a Rozgonyi Iskola falain. Kanizsa, 2011. márc. 3.

²⁴² Az iskola szeretetéről árulkodó alkotások. Zalai Hírlap, 2011. máj. 30.

²⁴³ Rozgonyis évforduló. Zalai Hírlap, 2011. szept. 8., Rozgonyi iskola: Az átadás 100. évfordulójára emlékeztek. Kanizsa, 2011. szept. 15.

2. Béres János életrajza

Született: **1887. január 2.**, Perbenyik, Zemplén vármegye

Elhunyt: **1976. május 24.**, Nagykanizsa

Tanítói diploma: **1905. június 20.**, Máramarossziget

1905/06: Helyettes tanító Munkácson.

1906–1909: Kinevezett rendes tanító Dombosteleken. (Ungvártól keletre.)

1909–1918: Kinevezett tanító Kökényesen. (Técsőtől északkeletre, szintén Kárpátalján.) Magyarul nem tudó ruszin gyerekeket tanít, felnőtteknek analfabéta tanfolyamokat szervez.

1912: Igazgatóvá nevezik ki.

1916: A Pesti Hírlap 100 koronás jutalmát kapja a magyarosítás terén végzett munkájáért. (Pesti Hírlap, 1916. aug. 21.)

1914. augusztus 1. – 1918. november 10.: Tényleges katonai szolgálata 51 hónapig, ebből 26 hónap az arcvonalban.

1919–1925: Tanító Kiskanizsán.

1921: A Nagykanizsai Irodalmi és Művészeti Kör tagjává választják.

1921: A Magyar Néprajzi Társaság és a nemzetközi Folklore Fellows néphagyományokat gyűjtő szövetség 100 koronás díját kapja eredményes pályázataért.

1922. október 6.: Igazgatóvá nevezik ki. Kiskanizsán megalapozza az iskolán kívüli népművelést, népfőiskolát szervez. Akciókat szervez a szegények megsegítésére (Zalai Közlöny, 1924. jan. 15.), ezért többek között a Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesületének (1922. febr. 8.) és a megyei tanfelügyelőnek a köszönetét (III. körzeti áll. el. népisk. ikt.: 136/924.) érdemli ki.

1922. november 29.: A Zalavármegyei Iskolán kívüli Népművelési Bizottság tagja.

1922. március 22.: A Királyi Magyar Természettudományi Társulat rendes tagja.

1923. október 23.: A Zalavármegyei Iskolán kívüli Népművelési Bizottság igazgatósági tagja.

1923. október 10.: A vallás- és közoktatási miniszter elismerésben részesíti a kiskanizsai népfőiskola vezetőit és előadóit.

1924-ig az Országos Központi Hitelszövetkezet helyi fiókjának elnöke.

1924: A hősi halottak tiszteletére történő folyamatos nevelés mellett két sírkő állítására való összeget (140 000 korona) gyűjt össze tanítványaival. (Zalai Közlöny, 1924. dec. 18.)

1924: Szépudvary László tanítóval – az országban elsőként – tornavizsgát szervez Kiskanizsán. (Zalai Közlöny, 1924. jún. 3., Barbarits Lajos: Nagykanizsa. Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatal, Budapest, 1929., 272. o.)

1924. december 2.: Egyik gyermeke súlyos betegsége miatt lemond az igazgatóságáról és egyben megpályázza a nagykanizsai I. körzet igazgatói állását, amit nem nyer el.

1924. december 11.: A Gazdák Biztosító Szövetkezete megalapításának 25 éves évfordulóján elismerő emléklapot vehet át.

1925. február 7.: A II. (Rozgonyi utcai) körzetbe nyer beosztást, mint rendes tanító. A későbbiekben folytatja a Kiskanizsán megszokott segélyezési tevékenységét, hazafias és egyéb ünnepélyeket szervez, kirándulásokat bonyolít le. (Balaton, Murakeresztúr, Szentgyörgyvár, Homokkomárom stb.) Minden tanfelügyelői látogatás alkalmával kitűnő minősítést kap.¹

1925. február 12.: Szirmai Miksa megyei tanfelügyelő levélben cáfolja, hogy bizalma megrendült volna Béresben, mindössze egy idősebb kartársnak (Polesinszky Emil) kívánt bizalmat szavazni az I. körzet igazgatójának kiválasztásakor. (Béres Ilona tulajdonában lévő levél.)

1925. március 1.: A Nemzetnevelés c. folyóirat méltatja Béres addigi tevékenységét. („*Sok ilyen állami tanítót kívánunk szegény, sok erkölcsi hiányban szenvedő hazánknak!*”)

¹ Egy apró érdekesség Lippenszky Árpád körzeti iskolafelügyelő 1941. novemberi látogatási jegyzőkönyvéből, ami azt mutatja, hogy a legkiválóbbak is gyarló emberek (vagy a tanfelügyelő túrta kevésbé a kritikát): „*Kérem tanítót, hogy a jövőben az értekezleteken nyugodtan, higgadtan viselkedjék, s esetleges hozzászólásai tárgyilagosaak és a legcsekélyebb szenvedélytől is mentesek legyenek.*” ZML. VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt. nélkül.)

1925 ősze: A Nagykanizsai Iskolánkívüli Népművelési Bizottság tagja. Megszervezi az iparosok részére az első ismeretterjesztő előadássorozatot.

1926. május 15.: A Zrínyi Miklós Irodalmi és Művészeti Kör tagja lesz.

1926. május 5.: Az Ifjúság és Élet c. folyóiratban megjelenik a Kanizsa történetét feldolgozó munkája.

1929: 166 db könyvet ajándékoz az iskola könyvtárának, amiért a miniszter május 4-én köszönetét fejezi ki. (Béres Ilona tulajdonában lévő levél.) További adományai a későbbiekben: szemléltető táblázatok és képek, ásványgyűjtemény, több mint 100 tankönyv, száznál több turisztikai prospektus, Morze-gép, dinamó, 5 db ágyúgolyó a kanizsai vár ostroma idejéből, kókuszdióhéj stb. (Filó Ferenc igazoló levele 1937. jan. 11-én, Béres Ilona tulajdonában.) Az iparostanonc-iskola tanáraként és 1936-ig szertárosaként könyveket, ásvány- és fagyűjteményt adományoz az intézménynek. (1936. dec. 10-i kivonat az iparostanonc-iskola tantestületének dec. 1-i ellenőrző értekezletén felvett jegyzőkönyvből. Béres Ilona tulajdonában.) 1943-ban 85 könyvet adományoz egyháza, a görögkatolikus egyház tanítóképzőjének. (Görögkatolikus Szemle, 1943. dec. 5., II. (XV.) évf. 44. sz.)

1930. október 13.: A Magyarországi Munkások Rokkantségélyező és Nyugdíjgyűjtésének nagykanizsai elnökévé választják a Rozgonyi tornatermében tartott közgyűlésen.

1932/33: Gyűjtést szervez az országzászló felállításához. (Zalai Közlöny, 1933. márc. 23.: „Gyűjtés a Rozgonyi-negyedikben az országzászlóra”)²

További fontosabb cikkek a Zalai Közlönyben, amelyek Béres (és Ferenczy Ida, „az Úristen által direkt tanítónőnek teremtett felesége” /1931. okt. 15./) munkájáról szólnak:

1931. október 15.: „Szentgyörgyvári szüreten”

1932. március 27.: „A költő csakugyan születik... Tallózás elemi iskolás ákombákomok között, melyekből írók és poéták teremnek”

1933. február 22.: „Gyermekek...” (A nyomorról és a segítőkész-ségről.)

² Sekulja Jakab 6. osztályosaival tette ugyanezt. (Zalai Közlöny, 1933. jún. 2.)

1935. október 4.: „Néhány kocka egy szomorú kanizsai filmből, amelyben éhező gyermekek, kenyérháj, utca és nyomorúság játszószék a főszerepet”

A Zalamegyei Újságban:

1924. március 30.: „Kiskanizsai iskolásleányok balatonendrédi csipkét vernek. Látogatásunk a kiskanizsai iskolában”

A Magyar-Lengyel Kurírban:

1947. január 31.: „Emlékezzünk a magyar tanítókra”

Országos visszhangot kiváltó, nemzetközivé terebélyesedő levelezési akciót indít tanítványaival, amiről több lap is beszámol:

1935. április 3., Új Magyarság: „Az ötödik osztály levelez”

1935. április 14., Görögkatolikus Szemle: „Egy görögkatolikus tanító dicsérete” („*Megérdemelné Béres János, aki Nagykanizsán az elemi iskola hatodik osztályában tárja föl az egyszerű tudományok titkait a gyerekeknek, hogy hangosan, az egész ország füle hallatára megdicsérik, ne csak egy eltűnő hírlapi cikkben, hanem marandóan és hivatalosan.*”)

1936. január 10., Magyarország: „Gyerekposta”

1936. január 14., Zalai Közlöny: „Világpropaganda Nagykanizsának az elemi iskolából. Úttörő tanítási módszerek a kanizsai elemi iskolában” („*A magyarság büszke a magyar tanítóra, a Béres Jánosokra és a többiekre, akik ilyen munkát végeznek a kicsi magyar iskolában.*”)

1937–1944: A Rozgonyi ifjúsági vöröskereszt csoportjának tanítóelnöke.

1939. június 30.: A Nemzeti Munkavédelmi Intézmény szervezéséért és továbbfejlesztéséért az NMVI felügyelőjének elismerésében részesült.

1943. június: A Magyar Ifjúsági Vöröskereszt ezüst emlékérmével tüntetik ki.

1946. április 3.: Keresztury Dezső vallás- és közoktatási miniszter elismerése nyugállományba vonulása alkalmából.

1953–1954: Visszahívják a „rutinos öregeket”. Arató Boldizsárral segítik a rozgonyis napközi újraindulását.

1964. május: A Hazafias Népfrent nagykanizsai városi bizottságának elismerő oklevelét kapja.

1971. szeptember: Átveszi vasdiplomáját. (Zalai Hírlap, 1971. szept. 8.: „Csak szívvel, lélekkel. Arany, gyémánt és vas diplomát adtak át nyolc kanizsai pedagógusnak”)

A királykisasszony éneklő babái. 1928. május 17.

3. Brauner Lajos és az iskola könyvtára

Brauner Lajos 1868. január 16-án született – az akkor még magyar többségű – Csáktornyan, a mai Horvátországban. Fél év kivételével egész életét Zala (vár-)megyében töltötte, de közben a térképeket néhányszor átrajzolták. Iskoláit szülővárosában végezte az Állami Tanítóképezdével bezárólag. 1887-ben szerzte meg képesítését az intézet egyik legkiválóbb diákjaként. (A csáktornyai polgári iskola 1886-os Zrínyi emlékünnepeére – végzős tanítójelöltként – ő írta a legjobb pályamunkát,¹ s az sem volt kis megtiszteltetés, hogy a tanítóképző 25 éves jubileumán, 1904-ben a volt növendékek nevében ő tüzhetett fel emlékszalagot az alma mater millenniumi emlékszálajára.²)

Nagykanizsáig rögs és váratlan fordulatokkal teli út vezetett. 1888-ban az Arad melletti ménesi borvidék szőlészeti iskolájában tanult és kapott munkát, majd hazatért, és a csáktornyai tanítóképző kertészeténél, szőlőtelepénél lett gyakorlati tanár. 1890–99 között Alsólendván (ma Szlovénia) tanított, majd a Csáktornya melletti Hodosánban volt igazgató-tanító. Az 1899-es tanévkezdés aztán ismét Csáktornyan, a községi elemi népiskolában találta, s intézménye államosítása, 1902 szeptembere után mint állami iskolai osztálytanító működött 1919. szeptember 23-ig.

Munkája mellett aktívan részt vett a tanításág mozgalmaiban, a Zalavármegyei Általános Tanítótestület (balatonfüredi „szabadelőadása” nagy sikert aratott 1898-ban³), és a Muraközi Tanítókör

¹ Zágorec-Csuka Judit: A Zrínyiek nyomában. Pilisvörösvár, 2003.

² Vasárnapi Újság, 51. évf., 1904. október 2.

³ Zalai Közlöny, 1898. szeptember 3.: „Ezután Brauner Lajos hodosáni állami iskolai igazg. tanító tartott szabadelőadást »A tanításág egységes képesítéséről«. Kimagasló pontja volt ez értekezés a közgyűlésnek, mert valóban oly igazságokat és az életből ellesett példákat hangoztatott, melyek meglepő és meggyőző volta a jelenlevők mindegyikét mintegy áthatotta. Tapasztalat, életrevalóság, gazdag eszme-menet sugárzott ki az egész előadásból. A szónoki hévvel és lelkesedéssel előadott szabad értekezést mindvégig kiváló figyelemmel és érdeklődéssel hallgat-

(csáktornyai felszólalásai nyomtatásban is megjelentek⁴) tagja.⁵ Részt vett a Magyarországi Néptanítók VII. Egyetemes Gyűlésén 1912-ben,⁶ a Nagykanizsai Járási Tanítókör elnöke. Az első világháborút követő összeomlásig főmunkatársa volt a Muraköz-Medi-murje című magyar-horvát nyelvű hetilapnak. Több írása mellett itt (és a keszthelyi Balatonvilágban) jelent meg 1901-ben a *Gróf Zrínyi Miklós a költő emlékezete* című tanulmánya.

Mivel az ország megcsonkítása után nem volt hajlandó felesküdni az új hatalomnak, sokadmagával együtt menekülnie kellett. Szirmai Miksa megyei királyi tanfelügyelő – aki jól ismerte – Nagykanizsára, a II. körzeti (Rozgonyi utcai) állami elemi népiskolához osztotta be szolgálattételre, ahol is a Huszti téri I. fiúosztályt kapta. A tantestület előtt 1919. december 19-én köszöntötték a rendes havi értekezleten. Az 1920/21-es tanévben az iskola könyvtárát vezette, ebben az időszakban évente más és más tanító kapott megbízást erre a feladatra. (A ciklus lejártával a poszton egyébként Krampatits József kartársa követte, az iskola majdani igazgatójának, Kenyeres Bélának az édesapja.)

1921-ben aztán váratlan események történtek a Rozgonyi életében. Poredus Antal igazgatóról kitudódott, hogy tagja volt a nagykanizsai Munka Szabadkőműves Páholynek, s ez akkoriban, egy vesztes háború és a Tanácsköztársaság tragikus időszaka után megbocsáthatatlan bűnnek számított. Mivel Poredus leváltását követően – a szintén menekült – Thorday János nem vette át a megbízást, a tanfelügyelő 1921. augusztus 24-én ideiglenesen Braunerre ruházta az intézmény vezetését. Egy év eltelte után a ki-

ta a közgyűlés, melynek befejeztével lelkes éljen[zéssel] és tapssal jutalmazta meg a valóban tehetséges előadót. – Elnök a közgyűlés hozzájárulásával határozattá emelte, hogy az egész munka memorandum alakjában felterjesztessék az országos tanügyi bizottság útján a kultuszminiszterhez. Előadónak pedig jegyzőkönyvileg szavaztatott köszönet.”

⁴ Mencsey Károly (szerk.): A Muraközi Tanítókör 1899-ik (és 1900-ik) évi közgyűlésén előadott tételek. Csáktornya, 1899. és 1900.

⁵ 1900-ban a későbbi rozgonyis tanítók közül tag még: Danitz Sándor, Krampatits József, Kosich Ilona, Polesinszky Emilné, Steinauer József, Thorday János.

⁶ A Rozgonyiban egykor megfordult tanítók közül jelen volt még: Béres János, Danitz Sándor, Nagy Lajos, Krampatits József, Kosich Ilona, Poredus Antal, utóbbi fel is szólalt. Simon Lajos (szerk.): A Magyarországi Néptanítók VII. Egyetemes Gyűlésének naplója 1912. Bp., 1912.

nevezést véglegesítették, s nyugdíjazásáig, 1928-ig közmegelegedésre vezette az iskolát.

Vitéz Filó Ferenc 1928. július 22-én jelentette felettes hatóságának, hogy megbízása alapján átvette az iskola vezetését a nyugalomba vonult Brauner Lajostól. Az iskolai Értesítő így emlékezett meg a búcsúzóról:

„Brauner Lajos (1887–1928) áll. el. isk. igazgató, aki 1922. évtől végezte az igazgatói teendőket a II. körzeti áll. el. iskolánál, 41 évi szolgálat után kérte nyugdíjaztatását. A vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 1937/928. számú rendelettel 1928. július 1-vel nyugdíjazta. Az ideális magyar tanító mintaképe, a tanítói és nevelési közügyek utólérhetetlenül fáradozó, legtevékenyebb képviselője volt. A gazdag és sokoldalú tevékenységét a legfelsőbb hatóság is elismerte, amikor igazgatónak nevezte ki, majd 1925-ben a tanítót érhető legnagyobb kitüntetéssel, a Wodianer-díjjal tüntette ki. Nyugalombavonulása alkalmával a Miniszter úr elismerését fejezte ki tevékeny munkásságáért.

Munkásságánál csak a szerénysége volt nagyobb. Nyugalombavonuláskor elhárított magától minden ünnepeltetést, bárhonnán is jött az.”⁷

Még ugyanabban az évben Brauner magánkönyvtára egy jelentős részét (331 mű 566 kötetben és füzetben) szeretett iskolájára hagyta, köztük ma könyvészeti ritkaságnak számító műveket.⁸ A tanítói könyvtár azután – Béres János kollégája javaslatára⁹ – 1945-ig az ő nevét viselte. (Ti. a gyűjtemény ifjúsági és tanítói részekből állt.) 1941-ben aztán újabb nagyobb felajánlást tett az in-

⁷ A Nagykanizsai M. Kir. Állami Elemi Népiskolák három igazgatósági körzetének értesítője az 1928–29. tanévről. XXX. évfolyam. Közlik: Polesinszky Emil, Filó Ferenc, Kovács Illés igazgatók. Nagykanizsa, 1929.

⁸ Pl.: Váradi Baranyi László: Rövid magyar geographia. Pest, 1796.

⁹ Az 1928. november 3-i tantestületi ülés jegyzőkönyvéből: „*Álljon az utókor előtt az adakozó lankadatlan szorgalma és nemes cselekedete példaképpen. A tanítóttestület magáévá teszi az indítványt és kéri a kir. Tanfelügyelő urat, hogy engedje meg a tanítói könyvtár következő elnevezését: »A nagykanizsai II. körzeti áll. el. népiskola Brauner Lajos könyvtára«.*” Jegyzőkönyvek 1927. dec. 3. – 1933. okt. 7. RI. ikt. nélkül.

tézménynek, s ezen adományok egy része ma is a Rozgonyi iskola könyvtárának tulajdonát képezi.¹⁰

Egy tanév erejéig nyugállományúként még elvállalta az iparosanonc-iskola vezetését, az akkor e poszttól búcsúzó Poredus Antaltól (időközben az ügye rendeződött) vette át a feladatot, hogy aztán volt kollégájának, Ortutay Gyulának (nem azonos az államosító néprajztudós miniszterrel!) adja át a stafétát.

A Nagykanizsai Ipartestület ötven esztendeje. 1886–1936 című könyvben így írtak róla az esemény kapcsán:

„1932/33-ban Poredus Antal igazgató nyugalomba vonulása után Brauner Lajos elemi iskolai igazgatót bízták meg az igazgatói teendőkkal. Brauner Lajos szintén elsőrendű erőnek bizonyult. Melleg ifjúság-szeretet, pedagógiai tudás, helyes módszer és nagy ügyszeretet jellemzik tevékenységét.”

Az első világégés otthona elhagyására kényszerítette, a második már életét is követelte. 1944. november 9-én egy Nagykanizsát ért bombatámadás során szerzett sérülése következtében a Csengery u. 63. alatti lakásában hunyt el.

1919-ben a kommunista propagandaanyagok megsemmisítésére adtak utasítást, 1946-ban a „fasiszta jellegű könyveket” kellett ki-selejtezni. Ez utóbbiak után kutatva a politikai rendőrség tartott razziát. (Előzőleg, 1945 júniusában Filó igazgató 17 művet már beszolgáltatott, mint fasiszta szellemű, szovjetellenes és anti-demokratikus sajtótermékeket.¹¹)

A könyvtárhelyiség és az állomány további állapotáról, sorsáról az 1974. november–decemberi felüyeleti ellenőrzés jegyzőkönyve mutat plasztikus képet.¹²

¹⁰ 1909-ben a Muraközi Tanítókörnek, 1921-ben – még beosztott tanítóként – iskolájának ajándékozott egy kisebb könyvcsomagot, majd 1929-ben is 12 kötetet. Bérés János tanító 1928-ban csatlakozott hozzá 166 kötettel, 1942-ben Megla Teréz tanítónő egy könyvvel.

¹¹ Pl.: Hitler: Harcom, Molnár J.: A 133 napos rémuralom, Búza B.: A kommunista összeesküvés stb. ZML VIII. 197., 24. doboz (RI. ikt.: 148/1945)

¹² A könyvtárral kapcsolatos jegyzőkönyv 1974. november 26-án készült. RI. ikt. nélkül.

„Az iskola kb. 15-18 m² alapterületű önálló könyvtárhelyiséggel rendelkezik. [...] A nagyon kicsi helyiség csupán a könyvek megőrzésére, elhelyezésére szolgál, de az iskolai könyvtári funkciók betöltésére egyáltalán nem alkalmas. [...] A nevelői könyvtár állományának egy részét képezik azok a művek, melyeket egy igazgató hagyott az iskolára. [...] A mindennapi oktató-nevelő munka során ezeket nem használják a kartársak, búvárkodásra, kutatásra, tudományos munkák, szakdolgozatok elkészítéséhez azonban igen alkalmasak. Egy részük talán múzeális értéket is képez.”

Az iskola könyvtára, amely az épület 2008-ban befejezett átépítései kapott új otthont, s a Halis István Városi Könyvtár munkatársainak szakértő segítségével révén nyerte el végső arculatát, 2011. január 17-én, közvetlenül születése 143. évfordulója után ismét felvette „egy igazgató”, Brauner Lajos nevét.

Az iparostanonc-iskola 1929-es tantestületi csoportképének részlete. Hátul közepeán Brauner, tőle balra egykori rozgonyis kollégája, Tibolt Boldizsár

4. Bélyegző-történelem

Szalay Sándor igazgató (1900–1909) állította ki azt a hivatalos bizonyítványt 1905. június 5-én, amely igazolta, hogy Váry Jolánta tanítónő az 1904/05-ös tanévben mint helyettes és osztályvezető pedagógus dolgozott a II. számú körzetben, s „*működése közben határozott tanítói hivatottságról tett tanuságot*”.

1909. december 15-én Poredus Antal igazgató (1909–1921) elnökletével zajlott az a tantestületi értekezlet, melynek jegyzőkönyvéből kiderül, hogy köszöntötték az újonnan érkezett Kun Renée és Nagy Lajos kartársakat, hogy lépéseket tettek az „*analphabeta*” tanfolyam indítására, hogy jobban oda kell figyelni a tan kötelesek utcai erkölcsi felügyeletére, hogy karácsony előtt osztályonként 25–30 tanuló bukott meg hittanból, s hogy ezután a gyerekek a belépő látogatókat néma felállással fogadják.

Brauner Lajos igazgató (1921–1928) nyugállományba vonulása alkalmával az iskolára hagyta magánkönyvtárának jelentős részét, nagymértékben gazdagítva ezzel az iskola tanítói könyvtárát, amely gyűjtemény ezután 1945-ig az ő nevét viselte. Az ifjúsági könyvtár számára – ugyanebben az időben – Béres János tanító tette a legnagyobb felajánlást.

2011-ben aztán a mecénás igazgató visszahelyeztetett jogaiba.

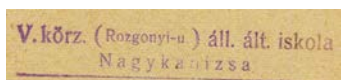
Az iskola hosszúbélyegzője egy 1928. szeptember 29-én kelt, a „*Nagyságos Kir. Tanfelügyelő Urnak*” Zalaegerszegre címzett jelentésen látható, melyben Filó Ferenc igazga-

tó (1928–1945) közli, hogy Horváth József tanító vezetésével, 21 tanulóval megalakult az intézmény kiscserkész csapata. A csapat aztán néhány év múlva felvette Rozgonyi István nevét, s ez az egyetlen közvetett információ, hogy kiről is lett az iskola utcája elnevezve 1900-ban.

1933-ban még Kanizsai István nevét viselte az I. és a II. körzet összevont cserkészcsapata, amelynek működéséről Neuwirth György parancsnok tett igazoló jelentést a Cserkészszövetség szervezőtestületi elnökének. Az önálló, Rozgonyi Istvánról elnevezett csapat 1936-ban alakult meg.

A II. világháború után az államformával együtt a címer, s a bélyegző is megváltozott. A Rozgonyi az 1946/47-es tanévtől az V. körzet állami általános iskolája lett.

A következő tanévek jól mutatták a társadalomban is meglévő bizonytalanságot (lásd a kivakart címet), az útkeresést, amelyről ekkor azonban már sokan tudták, hogy valójában egyenes út, és hogy hová fog vezetni...

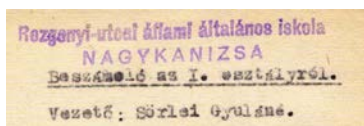
1949 vége

1950. január

1950. június

A kissé megújult hosszúbélyegző itt az 1955/56-os 1. osztály félévi értékelésén látható, melyből kiderül, hogy az 51 tanulóból 37 munkás származású, hogy az új betűformára való áttérés nagy nehézségeket okozott, s a „pajtások” az állatmeséket kedvelik leginkább.

Dicséretet érdemel Molnár Csilla, Torma Klára és Böhm Ilona, s néhányan intésben is részesültek.

A forradalom leverése utáni időszakban néhány hónapra előkerült az évekre elfelejtett bélyegző, például azon az 1956. december 19-én

kelt jegyzőkönyvön, amelyben Vandra Jenő igazgató (1945–1956) átadja hivatalát és az iskolát utódának, a ténylegesen már október vége óta működő Révfi Istvánnak. Később kiderült, hogy mindössze január közepéig...

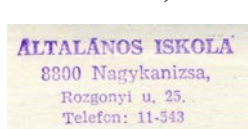

Burdján Kálmán a városi Művelődési Osztály vezetői székét cserélte fel a Rozgonyi igazgatására (1965–1970), Kenyeres Bélát (1957–1965) váltva. Az 1956-os forradalom utáni időszak ún. Kádár-címeres bélyegzőit 33 évig használták. Kezdetben a tan-

ügyigazgatási dokumentumokban, egyéb iskolai iratokban és a ma emberének szinte olvashatatlan, az iskolai élet minden területét

ideológiával átszőttnek bemutató szövegekben a valódi pedagógiai eredményekről – legalábbis a nyolcvanas évek elejéig – csak ritkán esett szó. Az időszak második felében az átpolitizáltság fokozatosan csökkent, s 1976-tól a telefonszámok is öt számjegyre változtak...

A cserkészlet helyébe lépő úttörőmozgalom fennállása mintegy negyven éve alatt szinte összeforrt az általános iskolákkal. A külsőségeiben, tevékenységében a cserkészletet másoló, de homlokegyenest ellenkező ideológiájú szervezet a DISZ, majd a KISZ (az idősebb korosztályok kommunista ifjúsági szervezetei) utánpótlásbázisát jelentette.

1984-ben az identitászavar 6 éve köszöntött a Rozgonyira. Megalakult a Rozgonyi II. névre keresztelt iskola az udvari északi oldalát lezáró Landler gimnáziumi, egykor az i-

Jánosné
Jánosné
igazgató

parostanoncok által használt épületrészben és részben a Rózsa utcában. Ezáltal – bár sem a Rozgonyi utcához sem magához a Rozgonyihoz gyakorlatilag nem volt közük

lan problémás helyzet előidézőjévé bájukon kívül. A helyzet 1990. október 1-én oldódott meg, amikor az elnevezés Zemplén Győző Általános Iskolára változt, s az intézmény is átköltözött az egykori úttö-

–, számta-
váltak – önhi-
október 1-én ol-
vezés Zemplén Győ-
zött, s az intézmény is
rőházba.

Rozgonyi U. II. Sz. Általános Iskola, Nagykanizsa

A rendszerváltás után ismét koronás címerrel ellátott körbélyegző első alkalommal egy kísérőlevelen bukkant fel 1990. szeptember 20-án. A Városi Tanács Művelődési Osztálya az ehhez tartozó iratcsomagban kapta meg például az előző tanévről 20 nappal azelőtt elfogadott beszámolót, amelynek jegyzőkönyvét még a régi bélyegzővel pecsételték le.

Miklós
Tóth Miklós
igazgató

A Koller József igazgatót (1970–1983) követő Tóth Miklós (1983–2008) kezdeményezésére 1992-ben létrejött Rozgonyi Általános

Iskola Diákjaiért Alapítvány jelentős kiegészítő forrást biztosított az eltelt közel két évtized szűkösebb időszakában. A kuratórium összetétele 2011-ben: szülői oldalról Kardos Ferenc elnök, Keléné Molnár Melinda, Vaskiné Farkas Ágnes, Tóth Jenő, míg a nevelőtestület részéről Jeszenői Csaba titkár (az iskola igazgatója 2008-tól), Ácsné Schein Zsuzsanna és Kanizsai Mária.

Rozgonyi Általános Iskola
Diákjaiért Alapítvány
8800 Nagykanizsa, Rozgonyi u. 25.
Adószám: 19277246-1-20

Dr. Fodor Erzsébet hivatalba lépése után 59 évvel, 1997 májusában készült el a Rozgonyi iskolaorvosi bélyegzője, amelyre eredetileg a címert is megrendelték, s amelyet néhány év után bevontak. Nagy Marietta doktornő azóta is saját orvosi bélyegzőjét használja.

A több évtizede megszokásból használt Rozgonyi Úti Általános Iskola elnevezés 2002. november 1-én vált hivatalos névvé, az új hosszúbélyegző rövid késéssel, 2004-ben „állt hadrendbe”.

**ROZGONYI ÚTI ÁLTALÁNOS
ISKOLA**
Nagykanizsa, Rozgonyi u. 25.
Tel.: 93/311-543, 312-536

És 2011 októberétől a legújabb:

Rozgonyi Úti Általános Iskola
8800 Nagykanizsa, Rozgonyi u. 25.
Tel.: +36-30-5855097

5. Márika néni

2010. november 17-én Lékai Gusztávné volt iskolánk vendége. Márika néni a legidősebb (1919-ben született Mohácson) azok közül a Rozgonyiból nyugdíjba vonult pedagógusok közül, akikkel még szerencsénk lehet találkozni. Egy életkorát meghazudtolóan fürge és szellemileg friss kollégát ismerhettünk meg személyében, akinek aktív kora befejeztével (1975) megszakadt kapcsolata egykori munkahelyével.

Így mindannyian némi meghatottsággal kezdtük a beszélgetést:

- *Milyen családi indíttatás repítette a tanítói hivatás felé?*

- Édesapám mérnökember volt, édesanyám elemi iskolai tanító, a vidéki értelmiségi létforma határozta meg napjainkat. Pécssett, a zárdai iskolában okítottak pedagógiára, majd Nagykanizsán találtam meg életem párját, aki hála Istennek még mindig velem van, immár 70 éve! Testvéreim is szellemi munkával keresték kenyerüket, s egyik fiam is belekóstolt a tanításba. Az unokák azonban már nem építették tovább a pedagógus-dinasztiát. Talán majd az öt dédunoka közül valaki!

- *Kanizsán hogy alakult pályafutása?*

- Hosszú ideig saját gyermekeim nevelésével telt az időm, majd a Teleki utcai iskolában helyezkedtem el. Ez ma a Bogdán János Közösségi Ház. Innen kerültem 1964-ben a Rozgonyiba. Kedves, jó kollégákkal dolgozhattam együtt hol napközisként, hol osztálytanítóként. Legkedvesebb közülük talán tanítópárom, Fábíán Márika volt. Az olvasás tanítása állt a legközelebb hozzám, és a ma már – sajnos – nem létező beszélgetésóra. Egyszerűen szerettem itt tanítani, s minden meglévő nehézség ellenére ez akkoriban talán könnyebb is volt, mint ma.

- *Mit tart élete legfontosabb tanulságának, a legmegszívlelendőbb tapasztalatnak?*

- Egy rozgonyis fiúcska, amikor első osztályba jött, kezdetekben sokáig sírdogált. Ő a tanteremben, édesanyja az osztály előtt tette ugyanezt. Megható volt egymás iránti szeretetük, de saját életemet tekintve is azt mondom, hogy a családnál s a szeretetnél nincs fontosabb a világon.

Közben nosztalgizva nézegettük a régi tablókat, s Márika néni örömmel fedezte fel rajtuk évtizedek óta nem látott kollégáit. S egyre inkább előbújt belőle a vérbeli pedagógus: érdeklődött az írástanítás mai módszereiről, a gyerekek szövegértési nehézségeiről és a magatartási problémák kezeléséről. Az együtt töltött óra után a viszontlátás reményében búcsúztunk el egymástól.

Részlet az 1974. december 3-i napköziotthoni szakfelügyelői látogatás jegyzőkönyvéből: „*Igazi pedagógus egyéniség, aki még most, nyugdíj előtt is annyi lelkesedéssel, szeretettel, fiatalos lendülettel végzi munkáját, keresi a jobb módszereket. Tanulói szeretik, ragaszkodnak hozzá, kartársai megbecsülik. Lelkiismeretes, eredményes munkájáért elismerést és köszönetet érdemel.*”

A tanítótárs Fábán Lászlóné és a 2.a osztály 1963/64-ben

6. A Rozgonyi pedagógusai

A listában szerepelnek rövid ideig (akár csak egy napig) helyettesítők és szerződéses tanítók, tanárok is. Tanítottak (tanítanak) rozgonyis diákokat a Rozgonyiban jogviszony nélkül is, de ők (a pedagógiai szakszolgálat munkatársai, egészségügyi dolgozók, sport- és táncoktatók, edzők), illetve a rendhagyó tanórák előadói sem találhatók meg a felsorolásban. A hitoktatók névsora időtartam megjelölése nélkül a lista végén olvasható. A majdnem teljes névjegyzék több mint 400 nevet tartalmaz – a belépés sorrendjében.

Almásy János	1900, 1902–1911
Almásy Jánosné (Mantuano Janka)	1900–1911
Dolmányos Ferenc	1900–1908
Kaan Irma	1900–1922
Kováts Miklósné (Csillag Ilona)	1900–1911, 1920–1921
Lisztner József	1900–1904
Németh Imréné (Fülöp Krisztina)	1900–1909
Pongrácz Adolf	1900–1902?
Remete Gézáné (Mágot Józsa)	1900–1922
Szalay Dénes	1900–1930
Szalay Dénesné (Juk Etelka)	1900–1913
Szalay Sándor	1900–1909
Váry József	1900–1911
Váry Józsefné (Szakonyi Józsa)	1900–1911
Vlasits József	1900–1902
Wágnerné Paukovics Lujza	1900–1902?
Bánekovich János	1901–1916
Harsay Györgyné (Mantuano Gizella)	1901–1911, 1919–1920
Hoffmann Kamilla	1901–1902
Deák Péterné (Knortzer Paula)	1902–1903
Mantuano Mária	1903–1904, 1914–1917
Jutasi Istvánné (Reiner Mária)	1904–1911, 1922–1923
Váry Jolán	1904, 1916–1922
Bánekovich Jánosné (Nyakas Viktória)	1906–1907, 1912–1937
Gergey Sándor	1906–1921
Szabó István	1907–1913
Tóth Károly	1907–1908
Ács József	1908–1932
Haba Róza	1908–1909
Rozs Erzsébet	1908–1909
Áts Erzsébet	1909
Boncz Mária Edit	1909

Nagy Béláné (Kun Renée)	1909–1944
Nagy Lajos	1909–1910, 1920–1922
Poredus Antal	1909–1922
Szabó István	1909–1913
Mágot Vilma	1910
Benkó Barnáné (Okos Júlia)	1910–1911, 1921–1925
Gogl Mária	1910–1911, 1923–1951, 1954?
Németh Sándor	1910–1919
Benedek Józsefné (Bartos Irén)	1911–1913
Fehér Margit	1911–1914
Poredusné Szakonyi Irma	1911–1922
Tibolt Boldizsár	1911–1922
Fitzkó Mária	1912
Cavalloni Sándorné (Szalay Ida Sarolta)	1913–1946
Erdélyi Jánosné (Ábrahám Katalin)	1913–1942
Neuwirthné Szabó Mária	1913–1914, 1918–1925
Deák Péterné (Kalivoda Magda)	1914–1915
Litvay Endre	1914–1939
Novákné	1916–1917
May Margit	1917–1927
Cseh Joachim	1918–1920
Horváth Józsefné (Pécsy Margit)	1918–1927
Ortutay Gyula	1918–1944
Ortutayné Lovass Laura	1918–1943
Steinauer József	1918–1922
Vihorláti (Wilde) Istvánné (Bereczky Mária)	1918–1937
Ardai (Schwartz) Simon	1919
Pollák István	1919
Brauner Lajos	1919–1928
Horváth Jenőné (Koller Teréz)	1919–1939
Krampatits József	1919–1929
Krampatitsné Kosich Ilona	1919–1930
Német Erzsébet	1919–1921
Kovács Illés	1920–1921
Nagy Lajosné (Stetter Borbála)	1920–1922
Plánder János	1921–1932
Polesinszky Emilné (Zrínyi Ilona)	1921–1922, 1927–1933
Szabóné Gyözőné (Marác Zóra)	1921–1922
Thorday János	1921–1922
Dobosy Elek	1923–1925
Horváth József	1923–1925
Lehoczky Mária	1924
Béres János	1925–1946, 1953–1954
Béres Jánosné (Ferenczy Ida)	1925–1939
Nagy Gyözőné (Steinauer Anna)	1926–1928
Kumper Arturné (Helbek Irén)	1927–1933

Filó Ferenc	1928–1946
Balogh Árpádné (Nováczky Gizella)	1928, 1960–1961
Brauner Lajosné (Tkalcsics Etelka)	1928
Magyar Margit	1928
Németh Mihályné (Wrana Ilona)	1929–1930
Óvári József	1929–1946
Sekulja Jakab	1929–1936
Máry Ilona	1930
Nuzsy Stefánia	1930–1955
Szebeni (Girgasch) Dezső	1930–1939
Arató (Plánder) Boldizsár	1932–1945, 1953–1954
Somskéry Ernőné (Scheffer Gizella)	1933–1934
Tabányi Margit	1936–1939, 1954, 1961–1962
Böczi Antalné (Németh Ilona)	1937–1941
Danitz Sándor	1937–1945
Kováts Miklós	1939–1949
Tomajy Károly	1939–1946
Tomajy Károlyné (Anda Ilona)	1939–1946
Németh Béla	1940
Iványi János	1940–1950
Megla Terézia	1940–1953
Schmidt Rezső	1940–1944
Csete Ferencné (Müller Erzsébet)	1941–1942
Versényi Ilona	1941–1970
Czeglédy Lajosné (Hanthy Júlia)	1942–1959, 1967?
Vandra Jenő	1942–1957
Udvarlaky Sándorné (Hanel Klára)	1943–1946
Bogenrieder Károlyné (Pelcz Amália)	1944–1952, 1954–1955
Gazdag István	1944–1946
Koronczy Rudolf	1944–1948
Kovacsics Gabriella	1944–1950, 1954
Rétfalvi Sándorné (Golenszky Mária)	1944–1946, 1953, 1962–1963, 1965–1966
dr. Csik Béláné (Bereczk Zsuzsa)	1945
dr. Thoma Jenőné (Kerékgyártó Júlia)	1945
Hajdu Béla	1945
Lengyel Sándor	1945
Molnár Sára	1945
Németh Margit	1945
Óvári Mária	1945
Szittár Ilona	1945
Vastagh Erzsébet	1945
Erdélyi Margit	1945, 1954, 1961
dr. Csernoch Ágostonné (Martin Leontin)	1945–1946
dr. Tardos Lászlóné (Klacsó Erna)	1945–1946

Gazdag Istvánné (Szarka Anna)	1945–1964, 1971–1972, 1974–1975
Gerencsér Ilona	1945–1962
Pasqualetti Antal	1945–1946
Pusofszy Gabriella	1945–1946, 1948–1949?
Szentmiklósi Ottóné (Prekopa Valéria)	1945–1948
Völgyesi Józsefné (Vegele Judit)	1945–1973
Pál Jenő	1946
Bagi Paula Valéria	1946–1952, 1963
dr. Béres Sándorné (Radó Ilona)	1946–1949
Plánder Jánosné (Zimics Anna)	1946–1949, 1953–1954
Borsfay Géza	1947–1949
dr. Csete Antalné, később Gyimesi Sándorné (Szabó Jolán)	1947–1959, 1961, 1962, 1963
dr. Kisházi Vincéné (Gyerák Anna)	1947–1948
dr. Szűcs Lászlóné (László Gabriella)	1947–1948, 1959
Kisházi Vincéné (Gyerák Anna)	1947–1948, 1950
Bedenek Józsefné (Török Zsuzsanna)	1948–1949
Csizmadia Ferenc	1948–1984, 1987
Csizmadia Ferencné (Pálfalvi Etelka)	1948–1981
Kengyel Zita	1948–1967
Pintér Eleonóra	1948–1949
Borsfay Gézáné (Kovács Margit)	1949–1965
dr. Bojtos Józsefné (Samay Mária)	1949–1956, 1960–1963
Halmi (Heim) Lujza	1949–1950, 1955–1956
Malachowsky Lászlóné (Lebedy Zsuzsanna)	1949–1958, 1961
Kerecsényi Mária	1950
Ferenczy Sándorné	1950?
Jesch Aladárné (Léstyán Gizella)	1950–1954, 1962, 1963
Pongrácz Jánosné (Jaros Ilona)	1950–1951
Ivancsits Jánosné (Pillér Irén)	1951
Sörlei Gyuláné (Kovács Julianna)	1952–1959
Dobiné	1953
Nagy Márton	1953
Gáspár Ödön	1954
Kővári Sándorné	1954
Petike Antal	1954
Zalavári Gyuláné	1954, 1960, 1962, 1963
Gerencsér Zoltánné (Szluhovinyi Margit)	1954–1956?
Gerócs Györgyné (Kukor Erzsébet)	1954–1988
Köcsky Kálmánné (Szalay Aranka)	1954–1956, 1960–1965
Lukács Sándor	1954–1956
Szántó Zoltán	1954–1955
Vámosi Györgyné (Horváth Irén)	1954–1955, 1960, 1962–1964

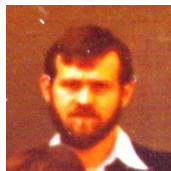
Varga Ferencné	1954–1955
Hadnagy Lajosné	1955
Kenedi Imréné (Raffaeli Anita)	1955
Korentsy Jenőné (Horvay Ilona)	1955
Bátki Józsefné	1955, 1960
Csordás Magdolna	1955–1957
Hajnal Károly	1955–1956
Horváth Benedek	1955–1959
Kelemen Lászlóné (Paulin G. Erzsébet)	1955–1956, 1957
Kemény Gyuláné (Várhelyi Júlia)	1955–1956
Kiss Imréné	1955–1956
Márkus Ferenc	1955–1956
Révfi István	1955–1957
Sió Anna	1955–1967
Fentős Ferencné (Pfeiffer Gizella)	1956–1987
Szollár Erzsébet	1956–1957
Szépudvari Ibolya	1957?
Bánáti József	1957–1973
Fábián Lászlóné (Farkas Mária)	1957–1989
Farkas Gézné (Szerváth Emma)	1957–1965
Hadobás Istvánné (Cseh Gabriella)	1957–1960
Kenyeres Béla	1957–1965
dr. Szigethy Gyuláné	1958–1959, 1960, 1970–1975
Rohs Lászlóné (Csíki Ibolya)	1958–1975
Köcsky Kálmán	1959?
dr. Fitos Árpádné (Rátkai Ágota)	1959–1991
dr. Kajtár Istvánné (Málly Katalin)	1959–1960
Gaál Józsefné (Bedő Anna)	1959–1960
Nagy Istvánné (Senkó Júlia)	1959–1991
Vass Zoltánné (Hektovszky Márta)	1959–1964
Horváth Zoltánné	1960
Kanász Julianna	1960
Rozgonyi Dénesné?	1960
dr. Sörlei Józsefné (Tihanyi Gabriella)	1960–1977
Horváth Jenőné (Kovács Irma)	1960–1961
Plander Józsefné (Varga Klára)	1960–1980
Kota Miklósné	1961
Orosz Lászlóné	1961
Varga Ildikó	1961
Harkány Lászlóné (Nagy Mária)	1961, 1962
Petike Antalné	1961, 1962
Horváth Vilmosné (Porogi Mária)	1961–1996
Kocsis Tiborné (Takács Ida)	1961–1981
Szabó L-né	1962, 1963
Bartal Béláné	1962

Benedek Ferencné	1962
dr. Kárpáti Józsefné (Asbóth Ilona)	1962, 1966
Pasqualetti Antalné (Pintér Éva)	1962
Vékásy Károlyné	1962
Zalavári Gyula	1962
Sólyomvári Györgyné (Gadányi Margit)	1962–1979
Tamásné	1963
Temesvári Péterné (Ruszwurm Sarolta)	1963
Varga Gézőné	1963
Némethy Katalin (Szeréna Erzsébet)	1963–1966
Szakács János	1963–1981
Bicsák Imréné (Török Teréz)	1964–1968
dr. Timaffy Miklósné (Kiss Aranka)	1964–1977
Lékai Gusztávné (Tamási Mária)	1964–1975
Molnár Nándor	1965
Burján Kálmán	1965–1970
Korentsy Ildikó Etelka	1965–1972
Csalavári Lászlóné (Senkó Magdolna)	1966–1968
Kishalmi Klára	1966–1967
Kotnyek Józsefné (Bányai Mária)	1966–1968
Nagy Lászlóné (Tóth Erzsébet)	1966–1968
Nagy Rozália	1967
dr. Rehák Jánosné (Uhlarik Erzsébet)	1967–1969
Hegyí Józsefné (Kutas Mária)	1967–1995
Iváncsits Teréz	1968
Straub Boldizsár	1968
Ács Kurucz Ferencné (Gorza Erzsébet)	1968–1992
dr. Gacsi Istvánné (Bazsa Piroska)	1968–1988
Rajnic János	1968–1975
Laskai Ferencné (Kovács Ildikó)	1969–1995
Galamb Sándorné (Uzsoki Klára)	1970–1994
Koller József	1970–1983
Kövesi Györgyné (Bagonyai Teréz)	1971–1973
Steinhardt Lászlóné (Perjámosi Mária)	1971–1972
dr. Kereskai Istvánné (Kocsis Mária)	1972–2000
Hóbor Gyuláné (Kreft Mária)	1972–1996
dr. Nagy Gézőné (Sudár Erzsébet)	1973–1977
Kaczeus Antalné (Tóth Mária Valéria)	1973–1990
Ernszt Józsefné (Kozma Margit)	1975–2006
Járasi Ildikó	1975–1980
Lantos Mihályné (Beretvás Mária)	1975–1977
Ruzsinszkyné Mátrai Edit	1975–
Halász Istvánné (Bálizs Katalin)	1976–2011
Héjja Klára	1976–1987
Kustos Józsefné (Csetneki Ágota)	1976–2006
Bedő Károlyné (Ambach Györgyi)	1977–2006

dr. Kovács Szilárdné (Páli Erzsébet Zsuzsanna)	1977–2001
Kalocsai Péterné (Bognár Irén)	1977–2009
Szabóné Burcsi Ágota	1977–
Sörlei Ibolya	1980–1981
Szatmári Lászlóné (Kocsis Terézia)	1980–
Török Lajosné (Tegzes Mária)	1980–1981
Kovácsné Szőke Márta	1981–
Stamler Lajos	1981–1990
Stamler Lajosné (Székely Gabriella)	1981–1983
Paksi Dénes	1982–1983
Léránt Jenőné (Fonyódi Erika)	1983–1993
Nagy Jánosné (Bátori Ilona Éva)	1983–
Nagyné Horváth Edit	1983–
Tóth Miklós	1983–2009
Jakab Lászlóné (Csizmadia Alice)	1984–
Kanizsai Mária	1984–
Salamon Béláné (Horváth Éva)	1984–1986
Tóth Judit	1984–1986
Varga László	1984–1986
Bihary Gyuláné (Görcsi Anna)	1985–1990
Böröcz Zsolt	1985–
Cseke Csabáné (Péter Noémi)	1985–1992
Kovács Józsefné (Kocsmár Anikó)	1985–
Mércz Lajos	1985–1986
Paszternák László	1985–1988
Kristófné Kósa Valéria	1986
Balassáné Molnár Ibolya	1986–1989
Dömötör Miklósné (Gábor Györgyi)	1986–1987
dr. Ivánkovits János	1986–1987
Hantos János	1986–1987
Tóth András	1987
Delyné Csere Andrea	1987–1988
dr. Horányi-Névyiné Szűcs Ildikó	1987–
Gémes Katalin	1987–1988
Gyana Sándorné (Dezső Tímea)	1987–
Kauten József	1987–1988
Nagy József	1987–1988, 1992–1993
Piriti János	1987–1988
Ácsné Schein Zsuzsanna	1988–
Balogh András	1988–1989
Blaskovics Attila	1988–1990
Frazon Zsófia	1988–1989
Katona (Kosztricz) Noémi	1988–1990
Katzné Szabó Marianna	1988–1989
Banicz László	1989
Frazon István	1989–1990

Hajdú Györgyi	1989–1995
Nagy Ferenc	1989–1990
Németh Ferenc	1989–1990
Szécsiné Bali Györgyi	1989–
Szeléné Matus Ildikó	1989–1990
Hirschler Zsuzsanna	1990–1991
Mayer Ferenc	1990–1991
Kovács Katalin	1991–1993
Szécsi András	1991–1992
Várhegyiné Laskai Ágnes	1991–
Elekesné Hóbor Gabriella	1992–
Kalocsai Judit	1992–1995, 1997–
Molnár Gabriella	1992–
Simonné Krasznai Ágota	1992–
Szarka Zsoltné (Bereczki Beáta)	1993
Baranyai Kornélné (Seregélyes Katalin)	1993–1994
Dominik Árpád	1993–2006
Némethné Kotnyek Eszter	1993–2007
Papp Erika (Németh Erika)	1993–1996
Szatmári László	1993–1994
Tálosi Katalin	1993–1994
Jékiné Szabó Rita	1994–1995
Németh Nóra	1994–1997
Potáriné Harangozó Helga	1994–
Bolláné Málek Mária	1995–
dr. Paulik Balázsne (Magyar Zsuzsanna)	1995–
Tulok József	1995–2005
Bagonyai Attila	1996–2010
Szabóné Tálos Márta	1996–2002
Horváth Ákosné (Furó Judit)	1998–2001
Jaskó Veronika	1998–
Pátkai Józsefné (Márkus Éva)	1998–2006
Tarabó Éva	2000
Dávidovics Mária	2000–2002
Sámel Mónika	2000–2002
Szegletes Gáborné (Péter Andrea)	2000–2003
Rábavölgyi Attiláné (Méhes Judit)	2001–
Blasszauerné Bácskai Erzsébet	2002–
Fácán Mónika	2002–2003
Gubicza (Hermann) Krisztina	2002–2004
Szabó Szilárd	2002–2005
Balla Jánosné	2003–2005
Lengyel Éva	2003–2004
Pusné Molnár Tünde	2003–2005
Patakiné Jagadics Johanna	2004–
Tarné Molnár Éva	2004–2005

Talabér Andrea	2005
Bartoly Ilona	2005–
Erheticsné Kuklek Krisztina	2005–2006
Pávlicz Ádám	2005–2006
Vargáné Molvarecz Emma	2005–
Ferenczyné Medgyesi Ágnes	2006–2008
Kovácsné Pintér Renáta	2007–
Balázsné Réti Éva	2008–
Jeszenői Csaba	2008–
Dávidovits Lászlóné (Géczi Zsuzsanna)	2009–
Tomasics Lászlóné (Kocsmár Hajnalka)	2009–2010, 2011–
Vercz Szilvia	2010–
Baranyásné Hendrik Mária	2011–
Szermek Tímea	2011–

Evangelikus hitoktatók: Horváth Olivér, Hütter Lajos

Izraelita hitoktatók: Lázár Artur, Halász Jenő, Kertész József, Ar dai (Schwartz) Simon, Hirschfeld Rezső, Havas Rezső, Kondor József

Katolikus hitoktatók: Bakos Ágost, Benke Lajos, Conár Celesztin, dr. Krasznay Jenő, dr. Mészáros Béla, dr. Rosta Ferenc, Gogl Mária, Halmos Fortunát, Harmath Imre, Horváth Árpád, Iker János, Jámbor András, Koronczy Gizella, Lefcsik Pongrác, Longauer Imre, Lukács József, Mágot Vilma, Mátés Hilár, Megyesy József, Meisl István, Mundi János, Orbán József, Pintér József, Puska Ferenc, Rudnyánszky Miklós, Solymos Rezső, Takács Károly, Tóth Móric, Tür Albin, Varga Lajos, Treiberics Titusz, Rasztics Rafael, Horváth József, Gyenes Edit, Dienes Lajosné

Református hitoktatók: Győr Sándor, Kádár Lajos, Kálmán Oszkár, Farkas Sándor, Kozma D. Béla, Pomothy Dezső, Kovács Kálmán, Hella Ferenc

A Rozgonyi izraelita, evangélikus és református hitoktatói az iparostanonc-iskola tantestületének 1929-es tablójáról:

Ar dai Simon

Horváth Olivér

Kádár Lajos

A nevelőtestület 2011. augusztus 31-én:

Első sor balról: Kaloesai Judit, dr. Horányi-Névényné Szűcs Ildikó, Dávidovits Lászlóné, Elekesné Hóbor Gabriella, Szatmári Lászlóné, Jeszenői Csaba igazgató, Szécsiné Bali Györgyi, Halász Istvánné, Nagyné Horváth Edit, Jakab Lászlóné, Várhegyiné Laskai Ágnes, Baranyásné Hendrik Mária. Középső sor: Kovácsné Pintér Renáta, Patakiné Jagadics Johanna, Blasszauerne Bacscai Erzsébet, Potáriné Harangozó Helga, Simonné Krasznai Ágota, Gyana Sándorné, Kovács Józsefné, Jaskó Veronika, Vargáné Mohvarecz Emma, Balázsné Réti Éva, Ácsné Schein Zsuzsanna, Kamizsai Mária. Hátsó sor: dr. Paulik Balázsné, Kovácsné Szőke Márta, Verecz Szilvia, Molnár Gabriella, Ruzsinszkyne Mátrai Edit, Szermek Tímea, Tomasics Lászlóné, Nagy Jánosné, Szabóné Burcsi Mária, Bartoly Ilona, Rábvölgyi Attiláné, Böröcz Zsolt

Az iskola dolgozói 2011 októberében:

*Hátsó sor balról: Szilágyi Lajosné, Ott Monika, Horváth István, Sneff Györgyné, Mátjkel Ernőné, Banhegyi
Ereencné, Illés Lászlóné. Első sor: Kocsisné Pemeckzi Renáta, Várhegyi Nándor, Vízvári Istvánné,
Horváthné Szakonyi Judit, Erdélyi Jánosné, Juhász Lászlóné, Hervai Istvánné*

1.a osztály

Hátsó sor balról: Tomasics Lászlóné tanító, Kovács Lilién, Bécs Fanni, Zakál Laura, Ágoston Barbara, Büki Achilles, Koroscz Tamás, Vörös Liliána, Szabóné Burcsi Agota osztályfőnök. Középső sor balról: Fazekas Gergő, Pus Alina, Szabó Inez, Ujj Viktória, Ávas Liliána, Németh Viktória, Szalai Alexandra. Első sor balról: Bujtor Dániel, Fónagy Barna, Merencsics Martin, Kanizsai Ádám, Fritz Gergő, Szabó Szaboles. A képről hiányzik: Németh Márton.

1. b osztály

Hátsó sor *bartróli*: Bollané Mátyék Mária tanító, Orsós Klaudia, Tóth Balázs, Hegedűs Lili, Orsó Konrád, Szűcs Bence, Szabó Mirena, Kiss Dávid, Nagy Jánosné osztályfőnök. *Középső sor* *bartróli*: Munkácsi Olivér, Fülöp Barnabás, Salamon Ádám, Czigány Rebeka, Molnár András, Krizsánkó Gergő, Jónum Kármén. *Első sor* *bartróli*: Kiss Veronika, Horváth Marcell, Gadi Boglárka, Bognár Gábor, Kertész Noémi, Orsó Vivien.

2. a osztály

Hátsó sor balról: Horváth János, Vörös Vanda, Pataki Levente, Szakács-Kovács Anna, Böröcz Zsolt tanító, Máté Barbara, Domján Lúcia, Bakonyi Blanka, Varga Szonja, Németh Dávid, Ur Bendegúz, Kanizsai Mária osztályfőnök, Horváth Ákos. Középső sor balról: Csermák Tamás, Vörös Marcell, Kele Marcell, Soós Bence, Ruschel Petra, Varga Laura, Smodics Nikolett, Tolnai Petra. Első sor balról: Nyakas Kristóf, Szőke Ramon, Varga Péter, Sinkovics Éva, Kovács Dóra, Kasza Viktória, Jáger Laura, Kozma Csenge, Lengyel Sára. A képről hiányzik: Környei Péter, Kálovics Adél.

2. b osztály

Hátsó sor balról: Szernek Tímea tanító, Bagladi Dániel, Horváth Vivien, Miholcsok Korina, Szokol Szabina, Sziméni Norbert, Kiss Gergely, Toth Viktor, Mad Zalán, Jankó Barnabás, Birkás Mihály, Blaszauerné Bácskai Erzsébet osztályfőnök. Középső sor balról: Gazdag Márton, Pöcze Ádám, Bogdár Bendegúz, Biró Gergő, Szekeres Jázmin, Szekeres Nadin, Simon Vanessza, Semics Noémi, Czender Regina. Első sor balról: Kovács Nikolett, Peti Zorka, Poldi Panna, Weisz Anasztázia, Sindelberger Laura, Bedi Viktória, Mátrai Gréta, Miklós Roberta, Zsolnai Fanni.

3. a osztály

Hátso sor balról: Gyana Sándorné osztályfőnök, Varga Kristóf, Magyar Máté, Sinkovics Tamás, Kocsis Dominik, Virt Sámuel, Peti Dániel, Marton Júlia, Gábor Krisztina, Horváth Martin, Kassa Áron, Hetvéssy Máté, Simonné Krasznai Ágota tanító. **Középső sor balról:** Szücs Elizabet, Máthé Dzsesszika, Páros Angelika, Bogos Csenge, Szegletes Anna, Tárnok Viktória, Molnár Kitti, Birkás Emese, Ézsaiás Máttyás. **Első sor balról:** Máttyás Milán, Horváth Anna, Nándori Noémi, Virth Viktória, Székely Alexandra, Barabás Regina, Buder Berta, Horváth Máté. **A képről hiányzik:** Minarics Johanna.

3. b osztály

*Hátsó sor balról: Potáriné Harangozó Helga osztályfőnök, Németh Márk, Tótván Márk, Szabó Szandra, Farkas Adél,
Cseh Sára, Ferencz Eliza, Csicsék Lorin, Miklós Fanni, Mózser Klaudia, Kovács Józsefné Ianió, Középső sor balról:
Jónum Patrik, Szávai Luca, Darrázi Laura, Varga Nóra, Pusztai Virág, Didics Gergő, Kertész Milán, Talabér Máté,
Kovács Kevin, Nagy Maria, Előő sor balról: Simon Máté, Brüttner Mátvás, Marron Bálint, Gelencsér Benedek, Sille
Tamás, Vörös Martin, Pécsi Gábor, Koczor Csannad, Elekcs Gergő. A képről hiányzik: Szabó Péter, Czigány Balázs.*

4. a osztály

Hátso sor balról: Elekesné Hóbor Gabriella tanító, Igazi Dorina, Hargitai Bálint, Balázs Bálint, Horváth Márk, Balázs Bence, Salamon Soma, Szép Adrián, Varga Virág, Szatmári Lászlóné osztályfőnök. Középső sor balról: Mádé Réka, Péter Ákos, Kovács Regina, Hegedűs Zsófia, Kiss Nóra, Szermek Adrienn, Vaski Flóra, Bakos Fanni, Németh Kitti. Első sor balról: Tóth Krisztina, Megyesi Dominik, Tóth Máté, Kele Jázmin, Balli Georgina, Gelencsér Luca, Baranyai Melani, Sánta Sára.

4. b osztály

Hátsó sor balról: Kovácsné Szőke Márta tanító, Bencsik Flóra, Horváth Erik, Várnagy Bálint, Kolontári Dávid, Márkó Annina,
Horváth Robert, Nagy Gáboriel, Várhegyi Nándor, Molnár Gabriella osztályfőnök. Középső sor balról: Máthé Vanessza,
Kaniszi Léta, Mlinarics Petra, Lukács Alexandra, Varfás Dorina, Csikos Laura, Golecz Boglárka. Első sor balról:
Bogdán Roland, Horváth Nóra, Fehér János, Juhász Ákos, Szieber Laura, Szemlics Erik, Gerecsér Beatrix, Horváth Réka.

5.a osztály

Hátso sor balról: Horváth Amanda, Györkös Fanni, Makkos Viktória, Kondákor Cecília, Kohári Veronika, Matola Virág, Magyar Péter, Kozma Boldizsár, Pálfi Attila, Németh Csaba, Gerencsér György. Középső sor balról: Széperdei Viktória, Trpik Georgina, Lulaj Brendon, dr. Horányi-Négyiné Szűcs Ildikó osztályfőnök, Rózsa Barnabás, Szabadi Tíbor, Fuksz Attila, Szöllőskői Marcell. Előso sor balról: Farkas Péter, Cseke Viktor, Mészolcs Soma, Mihácz Cimita, Baranyai Fanni, Pálfi Patricia, Nyakas Veronika.

5. b osztály

Hátsó sor balról: Garz Bianka, Horváth Nándor, Széke Zsombor, Pál Flórián, Sölyomvári Dávid, Páros Tamás, Hóbor Zoltán, Jaskó Veronika osztályfőnök, Sipos Gergely, Ruschel Krisztián, Simon Dominik, Czigány Krisztofer, Koczor Kristóf, Szinyéri Anna. Első sor balról: Páros Anasztázia, Raddák Abigél, Bagarius Nóra, Valler Titanilla, Horváth Panna, Míka Andrea, Farkas Brigitta, Herceg Csilla, Vámosi György, Tolnai Gergely, Tolnai Mihály, Hóbor Veronika, Márton Dominik. A képről hiányzik: Horváth János.

6.a osztály

Hátso sor balról: Piniér Patrícia, Bellák Bianka, Nagy Tamás, Golecz Patrik, Doszpod Roland, Gócza Péter, Sifter Bence, Süle Gergő, Balazsin Zoltán. Középső sor balról: Tarnai Tíme, Trpik Regina, Kardos Petra, Vargáné Molvarecz Emma osztályfőnök, Bőd Benjámin, Szmerk Adám, Katona Martin. Első sor balról: Tóth Bálint, Rózsás Norbert, Horváth Miklós, Vadlek Dániel, Szabó Mátvás, Lukács Péter, Bertalan Károly. A képről hiányzik: Szabó Szilveszter.

6. b osztály

Hatsó sor balról: Takács Barnabás, Katona Gábor, Mád Sárton, Balogh Diána, Vida Kata, Heley Eszter, Acél Ramóna, Zakacs Dávid, Valu Bence. Középső sor balról: Molnár Eszter, Gerencsér Annamária, Pöcze Fióra, Jakab Lászlóné, oszidiyfönök, Virth Rajmund, Lakatos Dominik, Semlits Ákos. Első sor balról: Körösi Alex, Hevény Dávid, Varga Benjámin, Székely Ádám, Szűcs Renáta. A képről hiányzik: Zágony László, Horváth Brúnó.

7.a osztály

Hátso sor balról: Ácsné Schein Zsuzsanna osztályfőnök, Hetey Márton, Petrényi Péter, Kanizsai Miklós, Ritecz Bence, Csejtei Bálint, Ujj Richárd, Szabó Dominik, Keszthelyi Vivien. Középső sor balról: Farkas Abigél, Kohári Annabella, Richter Dávid, Karvalics Máté, Ferenczy Annamária, Málek Diána, Balázs Mercédesz, Horváth Borbála. Első sor balról: Steffovics Evelin, Orsós Noémi, Kassa Virág, Balázs Andrea, Horváth Dániel, Pál Milán, Várnagy Veronika.

7. b osztály

Hátso sor balról: Doszpod Krisztián, Geiger Luca, Tóth Kata, Boros Boglárka, Kozma Blanka, Tomusics Eszter, Biki Livia, Dávid Beatrix, Beke Kitti, Bokor Anita, Kardos Réka. Középső sor balról: Greksa Dániel, Miksó Gergő, Wittmann Péter, Glavák Sara, Vajda Emese, Szabó Mirrill, Páli Tamara, Várhegyiné Laskai Agnes osztályfőnök. Első sor balról: Marton Krisztof, Szabó-Thomka Mihály, Németh Ádám, Ferőffy Tamás, Pöcze Csongor, Wágner Erik, Horváth László.

8.a osztály

Hátso sor balról: Lázár Szilveszter, Péter Gergely, Krizsánkó Kristóf, Kenyeres Imre, Baj Balázs, Bogarus András, Györfi Gergő, Mészlai János, Rábvölgyi Zsombor, Bencsik Martin. Középső sor balról: Balázsné Réti Eva osztályfőnök, Szegletes Tamara, Horváth Zsófia, Talabér Boglárka, Kiss Alexandra, Mőd Jordána, Máthé Cintia, Tizedes Petra, Bársony Leíticia. Első sor balról: Jeszenői Réka, Császár Anna, Tolnai Zsófia, Baranyai Sára, Balogh Eszter, Szabados Fanni, Horváth Dóra. A képről hiányzik: Bányai Dávid, Juhász Bianka.

8. b osztály

Hátsó sor balról: Horváth Dalma, Szabó Krisztina, Wéber Petra, Kóbor Regina, Tarnai Árpád, Csikos Dalma, Sziva Valentin, Acél Viktória, Mismás Martin. Középső sor balról: Marton Dessenifer, Németh Renáta, Dawidkó Szandra, Bartoly Ilona osztályfőnök, Farkas Nikolett, Beck Luca.. Első sor balról: Juhn Attila, Kovács Gergő, Vallér László, Faludi Máté, Zsigó Ádám, Radics Vid. A képről hiányzik: Erdős Krisztián, Cserfő Fanni, Kékesi Zsófia.

A Rozgonyi iskola Nagykanizsa egyik legpatinásabb oktatási intézménye. Saját, önálló múltja párhuzamosan futott a város 20. századi történetével, annak elválaszthatatlan részét képezve. Pedagógusként és diákként Kanizsa jónéhány megkerülhetetlen egyénisége koptatta a gránitlépcsőket, a sokszor avított bútorzatot és rúgta a port vidáman az aprócska udvaron. Gyerekek ezrei kaptak az intézményben olyan muníciót, amelyre bizton alapozhattak tanulmányaik folytatásakor; de a régebbi korokban az elemi ismeretek elsajátítása is ajándék volt az alapfokú oktatást tekintve családjaikban első generációsnak számító kisgyermekes esetében. A Rozgonyi az elemi, majd az általános iskolai oktatás-nevelés több területén is élen járt a városban, de ha úgy hozta a sors, más iskoláktól sem szégyellte átvenni a hasznosítható tapasztalatokat. E könyv lapjain három évszázadot érintő múlt és jelen elevenedik meg, amely történet mélyen beágyazódott Nagykanizsa városának mindennapjaiba és remélhetőleg jövőjébe is.

